Biblioteca Centrală Regională

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

luceafărul

REVISTĂ a UNIUNII SCRIITORILOR din R. P. R.

Anul III, Nr. 21 (56) • 1 noembrie 1960 • Apare la 1 și 15 ale lunii • 12 pagini — 1,50 lei

Numărul viitor al revistei va fi consacrat sărbătoririi maestrului

MIHAIL SADOVEANU

Și-au anunțat colaborarea:

Mihail Sorbul, Sandu Teleajen, A. M. Sperber, Dan Deșliu, G. C. Nicolescu, Ion Istrati, Const. Ciopraga Radu Boureanu, Titus Popovici, Mihu Dragomir, Lev Kassil, Stepan Șcipaciov, Semion Babaevski

De la „Aurora" la „Baltica"

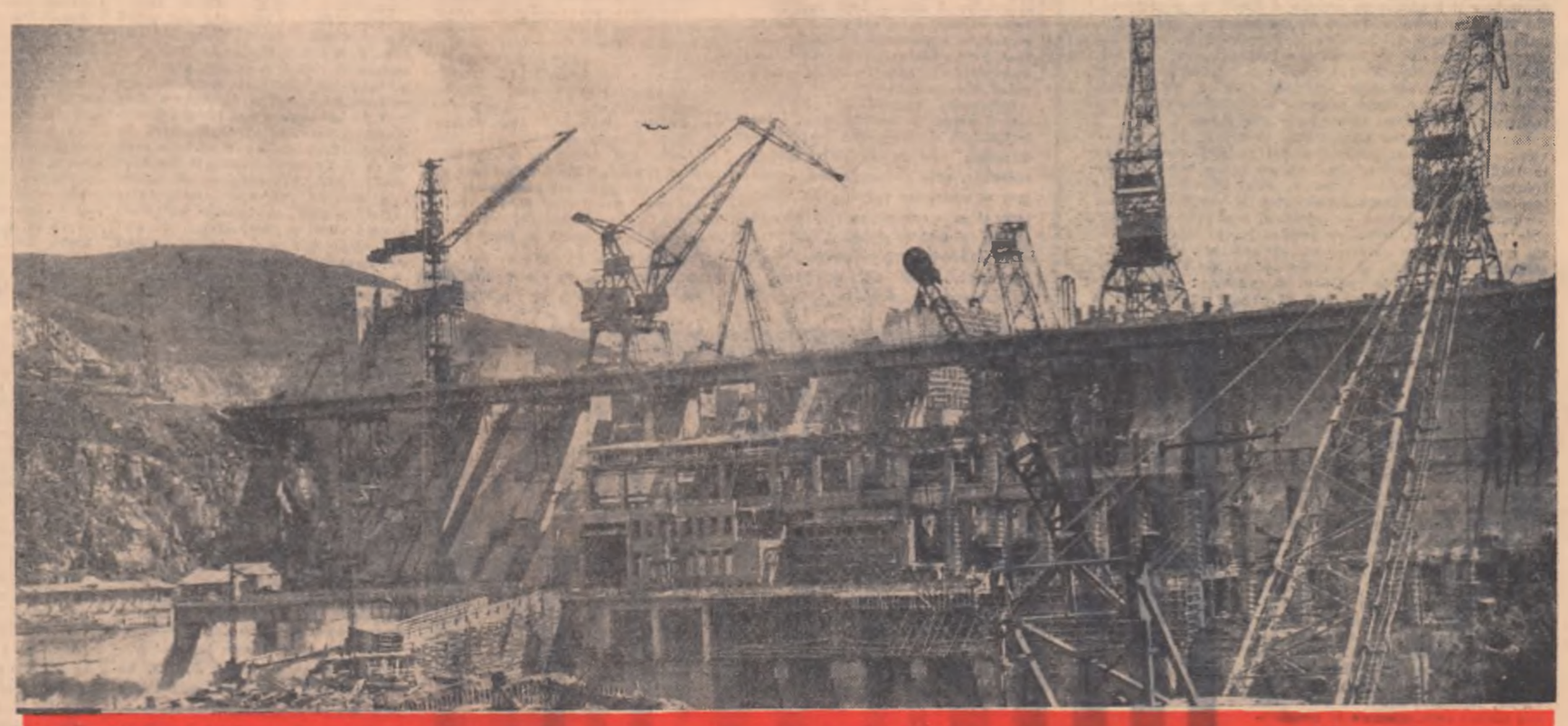

Trăiască a 43-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie

Sărbătorim împlinirea a 43 de ani de la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie. 43 de ani de cînd tunurile crucișetorului „Aurora" au fost îndreptate asupra zidurilor aurite ale Palatului de Iarnă. Apoi baionetele marinarilor bolșevici s-au oglindit în apa întunecată a coloanelor de marmură și Guvernul Provizoriu a fost silit să capituleze. Lenin, la Smolnîi a vestit tuturor popoarelor lumii izbînda Revoluției. Pe Neva, ca un monument scînteietor ridicat din adîncuri, „Aurora" străjuia orașul Revoluției și lumina farurilor sale licărea asupra tuturor oceanelor lumii... În cîteva ore, crucișetorul acesta străbătuse o distanță gigantică. Prin furtunile vremii atinsese țărmul socialismului.

Au trecut puține zile de cînd un alt vas, motonava „Baltica" a pornit dintr-un port sovietic, într-o călătorie a păcii, pe mări și oceane. De la început, „Baltica" a intrat în apele teritoriale ale Istoriei, de la început, privirile tuturor oamenilor muncii s-au îndreptat încrezătoare spre vasul cu care călătorea tovarășul Nikita Sergheevici Hrușciov, președintele Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., șeful delegației sovietice la cea de-a 15-a sesiuni a O.N.U. Pe bordul aceleeași nave se aflau și alți conducători de delegații ai unor țări socialiste, printre care tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej.

În numele guvernului Țării Socialismului, care și-a început — acum 43 de ani — activitatea elaborînd un decret asupra păcii, tovarășul Hrușciov a adus o uriașă contribuție la cauza apărării păcii în lume, prezentînd propuneri pentru realizarea dezarmării generale și totale și pentru lichidarea rușinosului sistem colonialist. Prin glasul său au vorbit popoarele măreței Uniuni Sovietice, țara care construiește comunismul, visul de aur al umanității. Agregatele hidrocentralei de la Kuibîșev, tractoarele care desțelenesc stepele Kazahstanului, mecanismele primelor termocentrale atomice, aripile argintii ale păsărilor lui Tupolev, au devenit simboluri ale rodnicei strădanii a oamenilor sovietici. Din toate metalele din care sînt plăsmuite aceste minuni, a fost realizat poate nobilul aliaj al fanionului roșu lansat pe suprafața lunii de o rachetă sovietică. Privim cu admirație și dragoste eforturile pe care le face poporul sovietic, care a salvat omenirea de flagelul crucii încîrligate, pentru apărarea și menținerea păcii.

Oamenii muncii din patria noastră, construind socialismul, au simțit totdeauna alături de ei umărul frățesc al omului sovietic. Experiența Uniunii Sovietice e un tezaur care dă avînt străduințelor noastre.

În această toamnă tîrzie, în care tractoriștii străbat ogoarele colectivelor, în care siderurgiștii elaborează noi șarje și în care va înflori pe de-a întregul superba floare cu petale de aur care este hidrocentrala de la Bicaz, ne îndreptăm gîndurile către minunații oameni sovietici, către Uniunea Sovietică și către neînfricatul ei Partid Comunist.

Între salvele „Aurorei" și drumul „Balticei" este cuprins un drum lung. Un drum de luptă pentru victoria deplină a comunismului. Poporul romîn, care muncește înflăcărat de dorința de a îndeplini Hotărîrile celui de al III-lea Congres al Partidului Muncitoresc Romîn, vede în acest drum lumina călăuzitoare care îl poartă spre noi victorii. Au trecut 43 de ani din ziua în care Lenin a vestit izbînda Marei Revoluții.

Ecoul cuvintelor sale e viu în inimile noastre, străbate planeta și suie triumfător în Cosmos!

L.

21 septembrie 1960

SADOVEANU, DASCĂLUL

de acad. Victor Eftimiu

Mihail Sadoveanu n-a fost dascălul literar al nimănui, deși atîția și atîția, mai ales moldoveni, au scris în felul său, ani întregi.

N-a ținut să facă școală, să-și imprime altora personalitatea. Și-a văzut de drum, în liniște. Dacă numeroși prozatori s-au resimțit de influența maestrului, e de vină numai marele său talent învăluitor, personalitatea lui excepțională, magia care se desprinde din evocările și vocabularul său, din ritmul melodios al prozei, din viziunea lui larg cuprinzătoare. L-au imitat foarte mulți. Dar epigonii au trecut. Sadoveanu a rămas și va rămîne.

Vreau să vorbesc de Sadoveanu-dascălul, cel de la care tinerețul are de învățat cum să-și organizeze activitatea, cum să se integreze în ritmul unanim al societății, fără goană după originalitate cu orice preț, fără surle, fără tobe și fanfaronade.

Un îndreptar.

★

După cîți de ucenicie, iată, mai curînd decît s-a întîmplat altora, ține diploma de meșter pe care fiecare și-o cîștigă prin lecturi și experiențe proprii.

Începe o epocă de intensă activitate literară, neîntreruptă, decenii întregi, carte după carte, din ce în ce mai ample, mai masive. Un exemplu admirabil de devotament în slujba nobilei îndeletniciri a scrisului. Acesta e Sadoveanu-dascălul. Omul de la care cei tineri au de învățat că arta literaturii nu este un exercițiu de dilletanți, ci o străduință, o dăruire, o jertfă zi de zi, renunțarea la orice alte ambiții și satisfacții. Aș fi tentat să scriu „un apostolat" dacă acest cuvînt n-ar fi fost folosit unde trebuie și unde nu, cam declamator, dacă n-ar fi fost folosit de revărsații drăgălași ai poeziei.

★

Mihail Sadoveanu mai este și un dascăl de oameni.

N-a umbrit pe nimeni Sadoveanu. Cînd era atacat el însuși, nu riposta, nu-și ardea supărarea. Închidea revista, ușor, liniștit, ca și cum ar fi fost vorba de un necunoscut. Nu răspundea, nu se plîngea nimănui, nu poza în victimă. Nu cerșea solidarizări. Nu-l obseda mania „complotului tăcerii". Primea toate cu liniște suverană, cu demnitate, poate cu surîsul superiorității dacă nu cu resemnarea care străbate balada Mioriței.

Calmul acesta a fost marea forță a lui Mihail Sadoveanu. Nu s-a agitat, n-a vorbit mult niciodată și niciodată n-a spus ce nu trebuia. N-a practicat familiaritatea.

Blînd în purtări, nu-și îngăduia și nici nu îngăduia altuia intimități, revărsări de temperament, indiscreții, expansiunile unei camaraderii excesive.

Dascăl de omenie și de înțelepciune, el și-a văzut de drum fără să încurce drumul altora. N-a lovit, n-a invidiat, n-a disprețuit pe nimeni.

Un surîs de indulgență i-a fluturat pe buze întreaga viață. A trecut pe lîngă patima polemică fără să-i cadă în mreje. N-a uneltit, n-a participat la comploturi menite să înăbușe un coleg, n-a zeflemisit pe începători, n-a înfipt pumnalul între umerii unui scriitor din aceeași generație.

★

Nu i-a trebuit scriitorului sărbătorit astăzi mai mult decît două sau trei cărți (— nici măcar atîta: cîteva povestiri, numai) ca să primească spontana consacrare a cititorilor și a criticei.

Mi-aduc aminte — a trecut mai bine de o jumătate de veac de atunci — cînd a apărut în „Sămănătorul", un articol de N. Iorga, intitulat „Anul lui Sadoveanu".

Am citit acel articol în gara cerul și fecundînd ținuturile străbătute. Nu e vorba de izolarea în propriu-i destin, de nepăsare față de om și natură, de egoismul unor așazișî creatori, pentru care viața cu aspectele ei multiple rămîne o enigmă indescifrabilă, un liman ocolit.

Prezent în mijlocul poporului care i-a dat viață, Mihail Sadoveanu i-a trăit durerile, aspirațiile și încîntările, cronicar și magician, rapsod și filozof, evocator fără pereche al peisajului și al omului moldav: peisaje scăldate în pulberea crepusculară, oameni de treabă, țărani sfătoși, viteji de demult, cuminți și năvalnici, sute de personaje, panorame imense, amănunte delicate, șiețuite de mîna unui gînditor.

Fiecare pagină a lui Mihail Sadoveanu e un poem în proză. A început prin a scrie versuri — a continuat să rimeze fără să publice. Dar întreaga lui proză poartă muzicalitatea, grația cuvîntului rar și evocator, a ritmului, a armoniei, a cadenței, a tuturor bucuriilor pe care le revarsă sînul dar al poeziei.

★

Mihail Sadoveanu mai este și un dascăl de omenie.

N-a umbrit pe nimeni Sadoveanu. Cînd era atacat el însuși, nu riposta, nu-și ardea supărarea. Închidea revista, ușor, liniștit, ca și cum ar fi fost vorba de un necunoscut. Nu răspundea, nu se plîngea nimănui, nu poza în victimă. Nu cerșea solidarizări. Nu-l obseda mania „complotului tăcerii". Primea toate cu liniște suverană, cu demnitate, poate cu surîsul superiorității dacă nu cu resemnarea care străbate balada Mioriței.

Calmul acesta a fost marea forță a lui Mihail Sadoveanu. Nu s-a agitat, n-a vorbit mult niciodată și niciodată n-a spus ce nu trebuia. N-a practicat familiaritatea.

Blînd în purtări, nu-și îngădu ia și nici nu îngăduia altuia intimități, revărsări de temperament, indiscreții, expansiunile unei camaraderii excesive.

Dascăl de omenie și de înțelepciune, el și-a văzut de drum fără să încurce drumul altora. N-a lovit, n-a invidiat, n-a disprețuit pe nimeni.

Un surîs de indulgență i-a fluturat pe buze întreaga viață. A trecut pe lîngă patima polemică fără să-i cadă în mreje. N-a uneltit, n-a participat la comploturi menite să înăbușe un coleg, n-a zeflemisit pe începători, n-a înfipt pumnalul între umerii unui scriitor din aceeași generație.

★

Nu i-a trebuit scriitorului sărbătorit astăzi mai mult decît două sau trei cărți (— nici măcar atîta: cîteva povestiri, numai) ca să primească spontana consacrare a cititorilor și a criticei.

Mi-aduc aminte — a trecut mai bine de o jumătate de veac de atunci — cînd a apărut în „Sămănătorul", un articol de N. Iorga, intitulat „Anul lui Sadoveanu".

Am citit acel articol în gara de nord. Ce căutam acolo? Unde plecam, de unde veneam, pe cine așteptam, ce necazuri aveam, de unde și cum putusem sacrifica cei douăzeci de bani cît costa „Sămănătorul", nu mai știu. Știu atît: ședeam în picioare, poate pe peron, în larma călătorilor și urmăream adînc impresionat, paginile pe care Nicolae Iorga le consacra noului herald al epicei românești.

Tot așa, în picioare, cîțiva ani mai tîrziu, pe trotuarul din fața librăriei Socec, am încheiat lectura unei nuvele a tînărului meșter, „Mormîntul unui copil". Pe cine așteptam, și de ce nu venea, și de ce făceam lectură pe stradă, nu-mi mai aduc aminte.

Știu numai atît: aveam 15—16 ani, și incremenisem acolo, în colțul unde podul Mogoșoaiei se întîlnește cu strada Lipscanilor, orbit de desfășurarea molcomă și totuși patetică a poveștirii, de duioșia care palpita în fiecare pagină.

Unsprezece lustri, de unsprezece ori cîte cinci ani au trecut de atunci și iată-ne sărbătorind pe marele scriitor, și pe Sadoveanu-dascălul, omul de omenie, care va rămîne un model de muncă și de modestie, de nobilă perseverență în sacerdoțiul cuvîntului.

Dacă un cărturar a scris odinioară „Anul lui Sadoveanu", un cronicar al zilelor noastre ar putea să scrie un studiu de cincizeci de ori mai amplu, „Jumătatea de veac a lui Sadoveanu".

Amintiri despre LENIN

de Ilya Ehrenburg

Grupul de bolșevici se aduna la cafeneaua de pe Avenue d'Orleans, ce se afla nu departe de „Leul de la Belfort". La etajul al doilea se găsea o încăpere nu prea mare. După cum e obiceiul la Paris, ea era pusă la dispoziție fără chirie, plătindu-se doar cafeaua sau berea consumată. Noi am sosit printre primii. Am întrebat-o pe Sevcenko ce să comand. „Grenadină! Ai noștri beau grenadină", mi-a răspuns ea. Într-adevăr, tuturor li se aducea un sirop foarte dulce, de culoare roșie, căruia i se adăuga sifon. Numai Lenin a comandat o cană cu bere.

(Timp îndelungat mi-a fost dat să aud cum se mirau ospătarii:

— Revoluționari! Dar de băut beau grenadină!

La adunare veniseră cam treizeci de oameni; eu priveam numai la Lenin. Purta un costum de culoare închisă, din care se vedea un guler înalt și scrobit. Avea o ținută foarte corectă.

Nu-mi amintesc despre ce vorbea, dar fiind un băiețandru destul de îndrăzneț, am cerut și eu cuvîntul pentru a-mi manifesta dezacordul într-o chestiune.

El mi-a răspuns blînd, fără să mă mustre, lămurindu-mă că nu înțelesem acea chestiune... Ludmila mi-a spus pe loc că am procedat prostește.

Cînd întrunirea s-a terminat, Vladimir Ilici s-a apropiat de mine: „Sînteți din Moscova?". Eu i-am explicat că am lucrat în cadrul organizației din Moscova pînă în ianuarie, cînd am fost arestat, apoi am încercat să mă stabilesc la Poltava; acolo am început să-mi caut tovarășii. Lenin mi-a spus să trec pe la el.

Am căutat casa de pe străduța de lîngă parcul Montsouris (acum am verificat — era strada Bonnier). Am stat mult timp în fața ușii, neputîndumă hotărî să sun. Nu mai rămăsese nimic din îndrăzneala mea de mai înainte. Ușa a deschis-o Nadejda Konstantinovna. Lenin lucra. Ședea cufundat în gînduri, în fața unei foi lungi de hîrtie; avea ochii întredeschiși.

I-am povestit despre căderea organizației de elevi, despre articolul **Doi ani de partid unic**, despre situația din Poltava. El se plimba prin cameră, iar eu ședeam pe un taburet. La un moment dat Nadejda Konstantinovna a spus că e timpul dejunului. Credeam că am stat prea mult, dar m-au reținut, ba chiar am rămas și la masă. M-a uimit ordinea ce domnea în odaie: cărțile se aflau în rafturi și pe masa de lucru a lui Vladimir Ilici, nimic nu era în dezordine; nu semăna nici cu camera tovarășilor mei moscoviți, nici cu cea unde locuiau Sevcenko și Ludmila. Vladimir Ilici a repetat de cîteva ori adresîndu-se Nadejdei Konstantinovna: „Direct de acolo... Știe ce frămîntă tineretul..."

M-a uimit capul lui. Mi-am amintit de acest fapt cincisprezece ani mai tîrziu, cînd l-am văzut pe Lenin în sicriu. Mult timp am privit la acest craniu uimitor: te obliga să te gîndești nu la anatomie, ci la arhitectură. (Mulți ani după moartea lu Lenin, am citit amintirile scrise de Krupskaia, Nadejda Konstantinovna povestea că Lenin a citit primul meu roman. „Știi, ăsta-i Ilia Ciufulitul! spunea el triumfător. Bine i-a mai reușit" Fusesem la Vladimir Ilici chiar la începutul anului 1909 și știam că, puțin înainte de moarte, conversam din nou cu el mintal — în 1922 sau 1923 cînd el citea cartea mea **Julio Jurenito**.

Lenin urmărea cu atenție viața politică a Franței, studia istoria și geografia țării, cunoștea felul de trai al muncitorilor parizieni. Nu numai că vorbea franțuzește, dar putea să scrie și articole în această limbă.

În mai 1909 am luat parte la demonstrația de la zidul comunarzilor. În primele rînduri mergeau cei ce participaseră la Comună; mai erau încă mulți și pășeau cu mîndrie. Mi s-au părut niște bătrîni; mă gîndeam la Comună, ca la o pagină a istoriei antice, — doar acest lucru se petrecuse cu treizeci și opt de ani în urmă! La zidul comunarzilor l-am văzut pe Lenin. Stătea în mijlocul grupului de bolșevici și privea spre zid; printre pietre pluteau umbrele federaților. L-am mai văzut pe Lenin și la biblioteca Sainte-Geneviève, și pe o bancă a parcului Montsouris, printre bătrîne și copii. Și la Teatrul Muncitoresc de pe strada Gaité, unde cîntărețul Montaigu cînta cîntece revoluționare. În focul polemicii cu eserii, ce negau legile de dezvoltare a societății, eu negam, desigur, orice rol al personalității în istorie. Cu cîțiva ani în urmă reflectasem asupra unei fraze dintr-o scrisoare a lui Engels: „Marx și cu mine sîntem în parte vinovați de faptul că tineretul acordă uneori mai mult decît trebuie, o prea mare importanță aspectului economic. Adesea, răspunzînd adversarilor noștri, a trebuit să subliniem principiul cel mai important pe care ei îl negau și nu întotdeauna găseam destul timp, loc sau motiv de a da ce trebuie și celorlalți factori ce participau la interacțiune".

Exemplul lui Lenin a așzat pe mulți la locul lor. Cînd am venit la Vladimir Ilici, portăreasa mi-a spus cu asprime: „Șterge-ți picioarele". Înțelegea ea oare cine, cine este locatarul ei? Oare ospătarul cafenelei de pe Avenue d'Orleans, știa că, peste opt ani, despre domnul care comanda o cană cu bere va vorbi întreaga lume? Oare celor ce veneau la bibliotecă le trecea prin cap că omul care transcria din cărți cu atenție cifre și nume va schimba mersul istoriei, că despre el vor scrie zeci de mii de autori în toate limbile pămîntului? Ba chiar eu, care priveam atunci cu veneratie la Vladimir Ilici, puteam să-mi închipui că am în față pe omul de care va fi legată nașterea unei noi ere a omenirii?

Nu voi uita niciodată cele patru nopți, premergătoare înmormîntării lui Lenin, cînd întreaga Moscovă își lua rămas bun de la Vladimir Ilici. Era un ger cumplit; în piețe ardeau focuri. Intrînd în Sala Coloanelor, bărbați în toată firea, gardiștii roșii de ieri, plîngeau ca niște copii.

Se întîmplase o minune: în aceste patru nopți, istoria s-a dezvăluit tuturor; ceea ce încă nu de mult părea o simplă cronică într-o pagină de ziar, s-a transformat deodată într-o stîncă de granit. Toți au înțeles ce lucru măreț a înfăptuit Lenin.

Lenin a fost un om mare. În anii tulburi ai războiului civil, după ce a ascultat o sonată de Beethoven, în interpretarea lui Isaia Dobroveinii, Lenin se adresă lui A. M. Gorki: „Nu cunosc nimic mai frumos decît „Apassionata"; sînt gata s-o ascult în fiecare zi. Divină, neomenească muzică. Întotdeauna mă gîndesc cu mîndrie, poate cu naivitate: iată ce minunății pot crea oamenii!" și închizînd puțin ochii, el adaugă cu tristețe: „Adesea însă nu pot asculta muzică, îmi calcă pe nervi, îmi vine să spun tot felul de fleacuri și să-i mîngîi pe cap pe oameni care, trăind în acest iad murdar, pot să creeze o asemenea frumusețe.

Astăzi însă nu poți mîngîia pe cap pe nimeni — îți muște mîna, trebuie să-i lovești în cap, să-i bați fără milă, deși noi sîntem împotriva oricărei violențe față de oameni. Hm, hm, a naibii de grea sarcină!"

Am transcris acest lung citat din amintirile lui Gorki, deoarece el este foarte strîns legat de viața și de gîndurile mele. Nu, cuvintele acestea nu sînt cele mai potrivite, trebuia să spun, de veacul nostru, de soarta noastră.

Amintirea lui Demian Bednîi

Poetul Demian Bednii s-a stins în anul 1945, după 14 zile de la proclamarea victoriei asupra fascismului, dar el trăiește și astăzi în conștiința cititorilor sovietici, ca poet al revoluției și al construcției statului socialist al muncitorilor și țăranilor.

Fiu de țăran sărac, Efim Petrovici Pridvorov (numele adevărat al poetului) s-a născut în anul 1893, în satul Gubovka din gubernia Herson. Amintirile lui din anii copilăriei sînt sumbre. O singură figură îi luminează copilăria : bunul și înțeleptul moș Sotron, bunicul lui, pe care-l va aminti mai tîrziu în versurile sale. Întîmplări favorabile îi îngăduie să urmeze o școală de subchirurgi din Kiev, să termine liceul în particular și apoi facultatea de filologie și istorie de la Petrograd. În acești ani citește cu pasiune pe marii poeți clasici ruși : Krilov, Pușkin, Lermontov, Necrasov, al căror admirator va fi de-a lungul întregii sale activități literare, un discipol care merge pe un drum propriu, afirmînd idealurile revoluționare ale clasei muncitoare din Rusia.

Dar transformarea scriitorului democrat Efim Petrovici într-un poet al proletariatului revoluționar se face în 1912, cînd Bednii ia legătură cu presa bolșevică, cu conducătorii partidului bolșevic, cînd își face educația ideologică și își formează concepția de viață. În această perioadă, poetul începe să înțeleagă mai bine contradicțiile vieții sociale, tematica poeziei lui se lărgește, poezia nu mai are un caracter atît de abstract. Exploatarea sălbatică a țărănimii și a muncitorimii de către „funcționarii" țarului, îl fac pe poet să exclame : „E plin paharul suferințelor noastre !" și să cheme proletariatul la luptă, să demaște regimul polițist-autocrat al Rusiei de pe pozițiile proletariatului înaintat, a partidului bolșevic, să trezească conștiința de clasă a muncitorilor și țăranilor, să susțină lupta pe care o duc bolșevicii pentru interesele oamenilor muncii, împotriva partidelor burgheze din vremea aceea.

Demian Bednii folosește arma ascuțită a satirei, introducînd în fabulă ideile politice, legate de evenimentele mai importante ale epocii. Dă, astfel, un nou conținut fabulei, exprimînd punctul de vedere revoluționar față de evenimentele sociale ale timpului. Poetul cunoaște bine realitățile rusești, forțele care se înfruntă și care s-au încleștat într-o luptă decisivă în timpul primului război imperialist. Fabulele capătă un caracter polemic, sînt ca niște bombe care explodează în lagărul dușmanului. Limba orală, colorată, lapidară, ajută la pătrunderea ideilor revoluționare în conștiința cititorilor. Vladimir Ilici Lenin apreciază valoarea lor combativă. La apariția primei culegeri din opera lui Bednii, Lenin atrage atenția lui Gorki, iar într-o scrisoare, adresată ziarului Pravda, cerea ca poetul să fie ferit de critica măruntă, de hărțuială, să fie sprijinit sistematic și cu grijă. Bednii își amintește cu recunoștință despre acest ajutor al partidului și al conducătorilor lui. A fost îndrumat cu grijă să sprijine obiectivele mari ale luptei revoluționare, să nu urmărească „micul vînat", ci să lovească în „cîinii sălbatici ai țarismului".

În anii primului război imperialist, Bednii era un bolșevic leninist, care exprima ideea solidarității frățești între oamenii muncii din toate țările beligerante. Împreună cu Gorki și Serafimovici, el atacă literatura burgheză, care otrăvea masele cu lozinci potrivnice intereselor proletariatului. El dezvăluia esența adevărată a acestor lozinci, care încercau să prostească masele și care îndemnau la luptă „pentru țar și pentru patrie", precum și caracterul prădalnic al războiului imperialist.

În această perioadă, Bednii scrie poemul „Despre pămînt, despre năzuință, despre soarta omului muncitor" în care povestește evenimentele istorice mai importante de la începutul primului război mondial și pînă-n octombrie 1917. Cele două personaje principale, Vanea și Maşa, simbolizează năzuința, lupta milioanelor de țărani muncitori din Rusia. Războiul îi desparte pe cei doi tineri care se iubesc. Vanea luptă pe front ca orice țăran rus, apoi ajunge în mijlocul evenimentelor revoluționare din Petrograd. El întruchipează tipul țăranului sărac, a cărui conștiință socială se trezește sub influența marilor fapte ale epocii, a activității partidului bolșevic, care a făcut educația poporului și l-a pregătit pentru lupta hotărîtoare împotriva asupritorilor. Maşa, țărancă săracă, trăiește la început la țară, muncind la chiaburi, apoi ajunge într-o fabrică din Moscova. Purtînd-și personajul prin diverse medii sociale, Bednii arată soarta maselor de muncitori și țărani, creșterea conștiinței oamenilor simpli, care încep să înțeleagă marile obiective ale luptei revoluționare a bolșevicilor.

Poezia agitatorică a lui Demian Bednii din perioada războiului civil a întărit spiritul de luptă al ostașilor roșii. Ea a explicat sensul războiului civil, a demascat chipul adevărat al gardiștilor albi, vînduți intervenționiștilor străini. Multe poezii erau adresate „fraților induși în eroare", din unitățile contrarevoluționare. Tipărite pe foi volante și aruncate din avion, ele au determinat în multe cazuri trecerea soldaților din lagărul dușmanului în rîndurile armatei roșii. Ele se bucurau de o mare popularitate, atît pe front cît și în spatele frontului. În această perioadă au apărut vreo patruzeci de cărți și broșuri semnate de Demian Bednii, cu un tiraj de un milion și jumătate de exemplare.

Noile relații ale țărănimii din satul colhoznic se oglindesc veridic în poezia lui Bednii. El lovește în chiaburi care recurg la acte de banditism pentru a frînge voința activiștilor colhoznici. Realizările muncitorilor din industrie ocupă un loc de seamă în poezia lui. În *Saitan Arba*, subliniază entuziasmul și energia creatoare a muncitorilor, deși au de luptat cu mari piedici în construirea căii ferate Turchestan-Siberia.

Cînd hoardele fasciste au cotropit pămîntul patriei, Bednii a devenit iarăși un ostaș luptător cu pana, scriind un mare număr de fabule, de povestiri în versuri, foiletoane, înarmîndu-și patria împotriva sălbăticiei fasciștilor, a visurilor lor de a domina lumea. Eroismul poporului, faptele lui, patriotismul lui, prietenia popoarelor sovietice, care s-au unit și mai mult pentru a zdrobi hoardele fasciste, devin tema centrală a poeziei lui Bednii. A slăvit și faptele muncitorilor din spatele frontului, care au muncit cu elan patriotic pentru a asigura victoria asupra dușmanului.

Deși a murit curînd după război și n-a putut să cînte înaintarea nestăvilită a poporului sovietic spre comunism, cititorul găsește exprimată în poezia lui anterioară credința că, datorită grijii partidului, poporul sovietic va construi societatea cea mai bună, cea mai dreaptă și cea mai umană — visul de totdeauna al omenirii muncitoare de pretutindeni, — comunismul.

Vl. Cavarnali

luceafărul

Revistă a Uniunii Scriitorilor din R.P.R.
Director : acad. Mihai BENIUC
COLEGIUL DE REDACȚIE
Dumitru CORBEA (membru în Comitetul de direcție); Dan DEȘLIU (membru în Comitetul de direcție); Mihu DRAGOMIR (membru în Comitetul de direcție), V. Em. GALAN; Silvian IOSIFESCU; Aurel MIHALE; Mihai NOVICOV; acad. Panaitescu-PERPESSICIUS ; Titus POPOVICI ; Tiberiu UTAN; Haralamb ZINCA (membru în Comitetul de direcție).

Rolul activ al literaturii sovietice

„Literatură pentru cei mulți și dornici" își intitula Gala Galaction un articol care a văzut lumina tiparului în anul 1919. Ne-am oprit asupra lui deoarece ni se pare că fixează momentul în care idelle și idealurile revoluției din Octombrie încep să fie din ce în ce mai clar și mai deplin receptate în conștiințele lucide ale scriitorilor noștri militanți. E momentul în care artiștii noștri, declarînd falimentul falsului miraj al turnului de fildeș și al izolării în carapacea miraculoasă a eternelor cercetări lipsite de țel, au început să caute alte zări, alte perspective. Revoluția din Octombrie, literatura ei ce se scria atunci pe baricadele luptei, nu-și mărginește ecourile numai la hotarele patriei sovietice. Pentru că ceea ce ni se pare cu deosebire interesant și demn de subliniat în primul rînd este acest caracter internaționalist al literaturii sovietice care a determinat încă din primii ani ai existenței sale — fapt unic în istoria culturii — o orientare revoluționară a fenomenului artistic mondial, a regenerat conștiințele și le-a luminat căile spre izvoarele adevărului și frumosului.

Literatura romînă din deceniile trei și patru ale acestui secol a fost influențată de literatura sovietică în direcțiile sale de evoluție majore, esențiale, prin determinarea nu numai a anumitor manifestări singulare, ci prin orientarea creației unora din cei mai de seamă și mai viguroși scriitori ai timpului pe făgașul realismului militant, combativ, al optimismului mobilizator. Această influență care de acum încolo va trebui pusă în adevărata ei lumină, s-a făcut simțită direct sau indirect, a avut răsunet în conștiința unor creatori, și a constituit factorul hotărîtor al evoluției literaturii noastre pe calea realismului, al situării ei pe pozițiile de luptă ale poporului.

În 1936, în cuvîntul înainte la revista Era nouă, N. D. Cocea afirma răspicat faptul că literatura viitorului, literatura progresului nu poate fi decît aceea scrisă de pe pozițiile de luptă ale clasei muncitoare : „Proletariatul reprezintă interesele vitale și culturale ale omenirii. Progresul acestei clase coincide cu progresul general al umanității". Aflăm exprimată aici o concluzie firească la care ajunseseră mulți din scriitorii vremii, concluzie impusă de mersul înainte al istoriei. Situarea deschisă pe pozițiile de luptă ale proletariatului avea drept corolar creșterea sentimentului de responsabilitate a scriitorului față de operă și cititor.

Acest simț al responsabilității civice a constituit de sigur una din trăsăturile caracteristice ale literaturii noastre încă de la începuturile ei. Dar acum pentru prima dată scriitorul nostru este pe deplin conștient că el aparține în mod deliberat mulțimii care suferea, poporului muncitor. „Și eu sînt un cîntăreț adevărat, eu nu cînt ca să mă distrez, / eu am răspunderea acestor cîntece, după cum am răspunderea tuturor cîntecelor lumii, / a celor ce le-au fost, a celor ce vor veni, / după cum am răspunderea voastră și a tuturor zilelor voastre", spunea încă din anii aceia Miron Radu Paraschivescu. De aici deci, cum era și firesc, apariția unei bogate literaturi — poezie, proză, reportaj — în care viața poporului încetează de a mai fi un simplu pretext de înduioșare sau revoltă sentimentală. De aici lărgirea sferei de investigație a literaturii noastre care nu se mai oprește numai la anumite medii sociale, ci pornește să cerceteze artistic întreaga configurație socială a țării, oprindu-se nu odată asupra vieții proletariatului. De aici și posibilitatea creării acelor tipuri de muncitori conștienți, revoluționari, acționînd în numele clasei lor, pe care-i întîlnim în proza lui Alexandru Sahia. De aici acea literatură — reportaj, nuvelă sau roman, — în care sub diferite aspecte, viața proletariatului nostru aflat sub dominația capitalismului, apare în adevărata ei lumină tragică. Geo Bogza, de pildă, descoperă cu acest prilej adevărurile crîncene ale vieții din jungla capitalistă pe care le strigă revoltat și neînfricat, în pagini de epopee reportericească. Dacă realismul a fost dominant în proza noastră dintre cele două războaie, dacă tendințele militante nu au fost dispărute și efemere, ci, dimpotrivă, preponderente, aceasta se datorește tot acelor îndemnuri directe sau indirecte pe care scriitorii noștri le-au culeș din experiența unei literaturi tinere dar care se dovedea din ce în ce mai temeinic a fi cea a viitorului.

Ideea revoluției este tot mai prezentă în poezia vremii aceleia. Lirica noastră devine tot mai accentuat angajată, vizionară și luptătoare respingînd tendințele tradiționalismului mistic sau ale suprarealismului de așazisă avangardă, ambele nereprezentînd decît formule perfide de atragere a creatorului pe căile unei arte sterile, reacționare, dușmane poporului. Efervescența ideilor revoluționare aduce un suflu nou în poezia vremii care, prin poeții cei mai buni aflați pe pozițiile de luptă ale partidului sau însuflețiți de sentimente de dragoste pentru popor, anunță „sfîrșitul veacului".

„Dar poate noi avem destinul falnic
De a suna din trîmbițele Morții
Sfîrșitul Veacului
Și de-a vesti mulțimilor flămînde
O viață nouă !

spunea încă din anul 1934 Mihai Beniuc. Viitorul, imaginea lui e din ce în ce mai pregnantă în lirica dintre cele două războaie. Dumitru Corbea „coboritor din rohi din evul mediu" se consideră premergătorul „asprului cîntec de tractor", dînd astfel revoltei un sens mai categoric de luptă. Era firesc deci ca, în același timp creatorul să nu mai fie indiferent la soarta bunurilor culturale, să nu mai privească cu imperturbabilă seninătate modul în care cei mai mulți pot să-și apropie valorile spiritului. De aceea nu de puține ori ei se vor întreba, sub impulsul marilor transformări petrecute în răsărit, ce anume modalități practice se pot afla în direcția pătrunderii culturii în rîndurile „celor mulți și dornici". În acest sens, George Mihail-Zamfirescu preconiza în 1932 ideea că „un teatru pentru muncitori va trebui să-l caute pe spectator la el în mahala".

Ceea ce trebuie subliniat însă cu precădere este faptul că amplitudinea acestei influențe nu a fost minoră, cu toate opreliștile și diversiunile vremii. Fenomenul cultural sovietic, esența, structura, menirea culturii noi, a culturii făurite de proletariatul revoluționar au preocupat asiduu pe scriitorii noștri de ieri dintre care unii au găsit chiar de atunci răspuns multor întrebări și incertitudini. Iată de ce credem că a vorbi numai despre „ecouri" ale literaturii sovietice în această perioadă înseamnă a diminua cu mult rolul ei activ în determinarea fluxului realist și combativ pe care l-a cunoscut cultura noastră în această perioadă.

Contribuția noastră națională în această direcție se definește încă din prima perioadă, fie prin poezia lui Miron Radu Paraschivescu, Mihai Beniuc, D. Corbea, Al. Sahighian sau A. Toma, fie prin proza lui Alexandru Sahia sau Ion Călugăru, fie prin publicistica lui N. D. Cocea. Aceste modalități specifice — afirmate încă de pe atunci — au căpătat după 23 August 1944 deplina lor înflorire. Pentru că acum literatura noastră — avînd ca metodă de creație realismul socialist — îndrumată de ideologia partidului clasei muncitoare reușește să afirme opere și personalități creatoare cu un profil perfect distinct. Interesant de relevat în această direcție este faptul că influența literaturii sovietice a determinat nu numai orientarea hotărîtă a scriitorilor noștri pe drumul realismului socialist, situarea lor deschisă pe pozițiile proletariatului — devenit acum clasă conducătoare — dar și individualizarea unor personalități artistice marcante. Procesul acesta nu s-a redus deci la o simplă imitare, cum susțin dușmanii înveterați ai socialismului, ci a germinat și a fertilizat tocmai dezvoltarea unor exemplare artistice viguroase, profund originale, crescute din solul tradițiilor naționale. Scriind Nicoară Potcoavă Mihail Sadoveanu a marcat saltul calitativ al operei sale în înțelegerea rolului eroului în istorie și în ce privește relația erou-mase. Această perspectivă social-politică pe care numai realismul socialist i-a dat-o marelui nostru maestru, a dus nu la aplatizarea trăsăturilor specifice ale artei sale, ci dimpotrivă la înflorirea lor. Grandoarea și monumentalitatea eroului din popor, viziunea epopeică a istoriei, relațiile tainice dintre om și natură sînt ale lui Sadoveanu și numai ale lui Sadoveanu. După cum Camil Petrescu scriind tot un roman istoric („Un om între oameni") în cadrul viziunii noi, revoluționare, realist-socialiste, rămîne tot Camil Petrescu, prin acea rară minuțiozitate a reconstituirii social-istorice, prin modul particular în care elementele din cronica vremii se topesc în ficțiunea artistică, prin concepția anti-romantică asupra romanului de evocare istorică.

Pornind deci de la același exemplu — exemplul literaturi sovietice — însușindu-și metoda ei de creație, două mari personalități artistice scriu două capodopere ale romanului istoric, desăvîrșind particularitățile structurale ale personalității lor, statornicind două modalități aparte, profund naționale amîndouă, ale genului respectiv. Exemplele s-ar putea înmulți. Ele ar cuprinde proza, poezia și teatrul romînesc din ultimii ani, domenii în care metoda realist-socialistă ca metodă de creație a dat impuls nu numai creării unor opere literare cu un conținut revoluționar, nou, dar și afirmării depline a trăsăturilor caracteristice culturii noastre.

Privită din această perspectivă istorică, influența literaturii sovietice capătă nu numai semnificația descoperirii unui drum adevărat, dar și a unei posibilități de înțelegere și prețuire a tot ceea ce înseamnă caracterul specific al unei culturi naționale.

Valeriu Rîpeanu

ÎN AVANGARDA LITERATURII REALISMULUI SOCIALIST

PĂMÎNT DESȚELENIT

Există un moment unic și incomparabil pe parcursul celei de a doua întîlniri cu eroii șolohovieni din Pămînt desțelenit, un moment cînd cititorul încetează să fie numai spectator copleșit de emoția estetică, devenind erou, participant direct la acțiune.

Mi-am amintit împrejurările în care am recitit ultima oară volumul I din Pămînt desțelenit.

În 1959 pe cînd mă aflam în comuna H., raionul L., tocmai în perioada de constituire a gospodăriei colective, am găsit o carte întîmplător — părăsită — mi s-a părut — între ostrețele gardului din ograda Sfatului Popular. Începuse să fulguiască și cînd am adus cartea înăuntru, foile erau ușor umezite. L-am întrebat pe președinte cu un aer destul de vădit critic, dacă nu cumva îi aparține cartea.

— A, nu, mi-a răspuns el liniștit, a mea e cartonată. Uite-o ici în șaltar! E-a instructorului P. O poartă după dînsul cum poartă popa evanghelia la zi-nții ! O citește și iar o răsciletește și-o uită pe unde și cum apucă. O caută apoi cu disperare zile de-a rîndul, întreabă pe fiecare dacă nu i-a găsit-o și pe urmă se resemnează. Și-o cumpără din nou. Și povestea se repetă de la capăt. În biblioteca S.M.T.-ului se găsesc patru volume din Pămînt desțelenit obținute pe calea asta. Și adaugă rizînd : și veșnic face cercetări și analize psihologice cu privire la identificarea personajelor lui Șolohov în comuna noastră. Și nu dă greș. Primul care a fost identificat a fost, bineînțeles, moș Sciukar, în persoana lui moș Ion zis Gălăgea, și pe Kondrat Maidannikov l-a găsit, dar în patru-cinci exemplare. Asta l-a pus pe gînduri...

Amintindu-mi acum despre acest epizod, el capătă, pentru mine, o rezonanță nouă, tulburătoare. Într-adevăr, povestirea, întîmplările din Pămînt desțelenit apar atît de firești, evenimentele atît de reale și atît de actuale, încît cititorul poate oricînd face asociații cu elemente și eroi din viața de toate zilele a satului nostru în plină transformare socialistă, ba chiar poate cădea foarte ușor în păcatul hîtrului moș Sciukar, gata oricînd să-ți povestească cum s-a luptat el cu duhul cel fioros în timpul deschiaburirii lui Titoc, ori cîte și mai cîte întîmplări, care dovedesc că nici „blakarușka" și nici Davidov nu se pot lipsi nici o clipă de sfatul său chibzuit cu privire la treburile colhozului.

Volumul II al romanului aduce în prim plan fundalul măreț și luminos pe care se desfășoară epopeea luptei pentru desăvîrșirea Revoluției socialiste din Octombrie la sat.

Chipurile comuniștilor care consolidează Puterea Sovietică în cătunul Gremeacii-Log, Nagulnov, Davidov, Razmiatov, tînărul comsomolist Neidenov, apariția episodică atît de revelatoare a lui Nesterenko, se decupează clar pe acest fundal măreț și luminos, în toiul unei ascuțite și dramatice lupte de clasă. De abia acum îl vom înțelege și cunoaște pe adevăratul pe neînduplecatul Nagulnov. Puritatea sentimentelor sale exprimă nu numai o înaltă conștiință de clasă, ci și un caracter de o înaltă ținută morală.

După înfrîngerile de la început, Davidov se înviorizează ; acum fostul matroz, muncitorul trimis de partid să sprijine propășirea colhozului din Gremeacii-Log, începe să culeagă primele roade ale muncii sale : încrederea țăranilor din cătun. Sinceritatea cu care își deschide sufletul în fața lui Davidov, ciudatul moș Arjanov și apoi sfaturile și mustrările pe care le primește de la bătrînul fierar Salii, sînt poate cele două momente de vîrf ale drumului pe care îl face Davidov spre inima celor din Gremeacii-Log. În răstimpul în care el, „veneticul", este recunoscut de drept președintele colhozului.

Davidov nu parcurge singur drumul acesta. Paralel și alături de dînsul, Kondrat Maidannikov pășește, din conștiința sa de țăran individual, în aceea de colhoznic și apoi spre calitatea de membru de partid al celulei din Gremeacii-Log, trecînd prin focul recrutărilor al „cretecii și autocretecii" lui moș Sciukar ! După Kondrat urmează, desigur, Dunika Ușakov, pozitivul Agafon, Ustin Rikalin, electrotehnicul, care se bate apoi înderjit pentru finul colhozului.

În piața cătunului din Gremeacii-Log se află un mormînt proaspăt săpat. „Și iată că privighetorile Domnului, atît de dragi inimii mele, nu le mai cîntă lui Davidov și Nagulnov, lanurile de grîu pîrguite nu le mai șoptesc, pîrîul fără nume care vine de undeva din susul ripelor de la Gremeacii-Log rostogolindu-se peste pietre, nu mai zvonește pentru ei...

Dar pe urma lor, ne rămîne ca veșnică amintire rodul cel fără de seamăn al bucuriei, orînduirea cea nouă clădită din temelie.

GICA IUȚEȘ

ÎNVĂȚĂMINTE ACTUALE

Parcurgînd studiile de teorie, critică și istorie literară, cititorul volumului de care ne ocupăm sumar în rîndurile de față, are necontenit sentimentul unei plăcute și instructive călătorii științifice, făcută, prin peisaje literare dintre cele mai variate și interesante, în tovărășia unui „om excepțional de înzestrat". Omul acesta pe care marele Lenin îl aprecia atît de elogios, e unul din vechii militanți ai mișcării muncitorești din Rusia, un savant sincer devotat ideilor comunismului, care dincolo de unele rătăciri ideologice accidentale, provocate mai ales de influența idealismului lui Bogdanov, rămîne una dintre figurile cele mai luminoase ale gîndirii estetice marxiste. Stăpîn pe o vastă cultură filozofică și literară, avînd un spirit uimitor de mobil și de pătrunzător, A. V. Lunacearski ne introduce în literatura universală din „epoca Renașterii", ne vorbește, făcînd observații sclipitoare, despre Bacon în societatea eroilor lui Shakespeare, despre marele satiric irlandez Jonathan Swift și Povestea unui poloboc, definind — cu acest prilej — clar și convingător risul și satiricul, categoriile principale ale esteticii, despre Schiller, schillerism și spectacolele „fastuoase" despre Goethe și epoca sa, despre Whitman și democrația, despre Dickens, Flaubert, Thomas Hardy, Ibsen, Romain Rolland, Henri Barbusse etc. exprimînd judecăți științifice, de-o remarcabilă utilitate în munca istoricilor literari în cercetarea critică a moștenirii culturale din trecut.

Un ajutor deosebit, în acest sens, ni-l oferă Lunacearski și prin studiile sale de teorie literară Lenin și știința literaturii și Despre moștenirea clasicilor cu și în altele, în care ilustrează concret teoriile generale, aplicînd-le studiului literaturii ruse și sovietice.

Din multitudinea problemelor și ideilor interesante, cuprinse în cartea lui Lunacearski Despre literatură, ne oprim în această recenzie doar la acelea prioritoare la critica literară, exprimate în Teze despre sarcinile criticii marxiste și Reflecții despre critică. Bazîndu-și cercetarea teoretică pe învățătura marxist-leninistă, Lunacearski abordează problemele esențiale ale criticii literare marxiste, probleme de o excepțională actualitate și în ziua de azi, din exemplul cărora critica noastră are multe de învățat.

Subliniind rolul important pe care-l are literatura în epoca socialistă, Lunacearski arată că „un loc de deosebită răspundere revine și criticii literare. Incontestabil, ea este chemată astăzi să participe intens, energic, împreună cu literatura, la făurirea omului nou și a vieții noi".

Probleme, actuale și pentru noi astăzi, ca raportul dintre actualitate și creație, inovația creatoare și pseudo-originalitatea, accesibilitatea operei, caracterul educativ al literaturii, criteriile de apreciere ale criticii marxiste, raportul dintre critica literară și creația artistică sînt tratate și elucidate cu o strălucită pătrundere și fixate în judecăți critice de-a dreptul aforistice.

Spicuim cîteva din ele fără nici un comentariu, socotindu-le lozinci — în sensul cel mai bun al cuvîntului pentru orice critic literar.

„Criticul marxist nu este un astronom literar care explică legile implacabile ale mișcării aștrilor literaturii, de la cei mai mari pînă la cei mai mici. El este și un luptător, el este și un constructor. De aceea elementul apreciativ trebuie situat extrem de sus în critica marxistă contemporană".

★

Critica marxist-leninistă trebuie să combată orice elitarism, orice închistare, orice forme care se adresează unor cercuri restrînse de esteți, orice rafinamente și convenționalisme artistice".

★

„Trebuie să subliniem (...) ca o mare greșală a criticii încercarea de a compensa șubrezenia argumentelor prin înfloriturl polemice. În general, cînd, în locul unor argumente temeinice, se recurge la tot felul de înțepături veninoase, comparații, exclamații ironice, întrebări perfide, aceasta poate să placă, dar în același timp lasă impresia unei mari neseriozități".

Lucrurile sînt mult prea limpezi și n-au nevoie de comentarii ; ultimul citat ar merita să stea mai mult în atenția unor critici ispitiți prea des de o astfel de critică „sprințară".

I. D. BALAN

PE O CARTE DE LEONIDZE

— însemnări —

„Cine au văzut vre-o-lîmioară între ziduri atîta dragoste cîtă iaste aceea ce arată soarele pre pămînt ? Că deși iaste luminător mare al ceriului și împărat al tuturor stelelor, iar lăsînd celelalte stihii, îndrăgește și mai mult pre smeritu acesta de pămînt și spre dînsul are închinată toată pohta lui, luminează cu razele sale, pre dînsul împodobește cu toate feliurile de copaci, pre dînsul încununează cu florile, pre dînsul îmbogățește cu rodurile...".

Aceste minunate cuvinte le scria bătrînul Antim Ivireanu a cărui generoasă umbră a fost, prin vreme, puntea care lega țara noastră de fabuloasa Ivirie. Făcînd abstracție de deosebirile de timp și de spațiu, ele ar putea fi folosite ca motto pentru cartea de versuri a lui Leonidze „Baratașvili" închinat unui mare poet al Gruziei.

★

Sînt în cartea lui Leonidze apărută în meritoasa tălmăcire a lui Victor Kernbach, versuri închinate meșterilor anonimi, făuritori de minuni:

„Spălate-n roua sîngelui, ieri cine / Clădi neclătinată-n veac cununa / De temple-n marmuri albe și vecine / Cu horbotele dulci de fir de lînă ?

Prin vreme, peste fluvii și munți, Leonidze s-a întîlnit cu marele nostru Arghezi :

„Aci, se subțiază metalul străveziu, / Și, fir plăpînd ca firul de păr prin flori se coase. / Tors ca din furci de aur și ajungînd mătase, / Pe nicovala neagră, se iscă nimbul viu".

(Mitra lui Grigore)

★

Cînd își cîntă orașul drag, Tbilisi, Gheorghi Leonidze, înainte de a-i evoca arborii și clădirile de piatră, se gîndește la oameni și gîndurile lui se întorc cu mulțumire spre eroi :

„Pe bolta ta sclipesc eroii / Și luminează, aștrii vii / Ei te-au scăpat, ca pînza ploii, / De dușmănoasele urgii.

Cîți tineri au murit pe buza / îndepărtatelor tranșei, / visînd să mai sărute spuza / din vatra ta, în anii grei !"

Prezența eroilor luminează versurile poetului gruzin care le vede umbra scumpă, sus, printre stele. Într-o foarte frumoasă poezie scrisă după o vizită în țara noastră, Leonidze a asemuit moartea lui Petőfi pe cîmpiile Sighișoarei cu o altă ridicare la cer, străină de miturile biblice. Poetul suie pe bolțile de azur „ca să se facă stea"...

Mare poet al Gruziei Sovietice, Leonidze vorbește poporului romîn prin această carte de poeme. Întîlnim un înflăcărat patriot, un cîntăreț al izbînzilor socialiste, un pasionat evocator al trecutului eroic, un bard al iubirii și al frumuseților vieții...

GHEORGHE TOMOZEI

O SEAMĂ DE CUVINTE

DOFTANA

— Fragmente —

Săracul cînd iese-n sat
De bogat e rușinat ;
El pe gură-și pune chei,
Botniță ca la viței.

Ca locul sub plop, umbrit,
Sufletu-i neliniștit :
E ca apa ce-a pornit
Și matcă nu și-a găsit.

Argății un bogătan
Pînă crescui băietan.
M-a luat ca sufletar,
Fără bani și calendar...

Trăgeam brazda largă, groasă,
Și mă aplecam pe coasă.
Cu ulciorul ingropat
Porneam ziua să străbat.

Basmaua unei copile
S-aprindea printre movile.
Era rujul finului,
Finului și sînului.

Vărsam apa din ulcior
Și turnam intr-insul dor.
Copila, dragostea mea,
Cîmpul ars imi răsădea.

Ca năframa călătoare,
Făcea saltul prin ogoare
Și ca roiul de albine
Lăsa zumzetul in mine.

. . . . . :

Trecui munți, cimp cu păiș,
Pînă la Baia de Criș,
Eram muncitor băieș,
Meșter tinăr fără greș,
Dar n-aveam nici de-mbrăcat,
Nici mălai de cumpărat.
Săpam aurul să-l scot,
Să-l stringă bogații tot
Cum string lanurle de grine
Să n-aibă săracul pine.
Treceau veri, toamne-mbrumate,
Cu opinci nedescălțate...

★

Ani de lupte, ani de greve,
Început de vint pe pleve,
Început, mijit de zori
Prin brate de muncitori.
In virtej, spume de ape,
Inimi ard și bat aproape.

Fețe arse, palme grele,
Plămădesc aprinse stele...

★

Intr-o noapte-am fost luat,
Luat și intemnițat.
După ce-am fost judecat,
Judecat și condamnat,
M-au pornit pe drum, legat,
Și-ntrebam cite-un soldat
Cit mai este de umblat.
Și soldatu-mi răspundea
Cind Telega se zărea :
— Peste ripă se-ncovrigă
O bucată de verigă,
O omidă cenușie,
Așteptind pomul să-i vie...

★

Doftană, grea inchisoare,
Fără o rază de soare,
Din bucăți de stinci zidită
Clădită și-mprejmuită,
Fără iarbă in grădină,
Fără nici o rădăcină
Care să scoată-n lumină
Mugurii de pe tulpină.
Cind păsii pragul de zid
Mă fărmară ca pe-un blid.
Strigind la mine să tac,
Mă loveau cu bita-n cap ;
Intrebindu-mă ce zic,
Mă loveau să mă ridic.
Pe trup creșteau vircile
Și băsiei cit nucile.
Din singe-nchegat, virtos,
Priveam drumul luminos
Și-n ochi flăcări s-aprindeau.
Flăcări care m-ajutau.
Călăii se rinduiesc
Și trupul imi chinuiesc.

Unul să rădă-a-nceput :
— Mă-ta grijă n-a avut
Să te poarte primenit,
Cămașa să-ți fi clătit,
Prohabul să-i fi cirpit,
Să i fi pus și betele,
Betele și spetele.
Eu atunci m-am inturnat
Și jivinei i-am strigat :
— De grăiești de mama-așa
Se vede că te lăpta
In pruncie o cățea,
Nu o mamă ca a mea !

Paznicul s-a miniat,
Straiele mi-a sfisiat
Și cu ochi păienjeniți
Își ștergea pumnii despiți.

★

Un covali fiare-nroșește,
Le bate și le lățește,
Cu ochiul le potrivește,
Bete late făurește,
Bete late de cămașă
Pentru lumea nevoiașă...

★

Faiul suflă, para crește,
Fierul geme strins in clește.
Geme de la-ncheieturi,
Sub ciocan și pălituri.

★

Paznicii parcă-au turbat
Și iara m-au apucat,
Căci fierarul a strigat
Că-i gata de măsurat...
Și călăul imi tot spune :
— Soarele acuș apune...
Bete cusute-n beteală
Te-așteaptă pe nicovală.

Azi e zi de fericire
Că-mbraci cămașa de mire,
Cusută cu ibrișim,
Să-ți scoată viața din chin ;
Bătută-n fluturi de foc
Să ai in viață noroc.
Miine noapte te cununi
Lingă malul cu trei pruni.
Intre mulți tilhari stăteam,
Graiul greu le-nțelegeam.
N-aveam de unde afla
Că la cei trei pruni era
Groful cimitirului,
Fapta, crima zbirului.

Mă țin ca pe armăsar
Adus lingă potcovar.
Că răspili și cu ciocane
Imi tot umblă prin cielane.
— Oprește-te, potcovar,
Răcește fierul din jar,
Nu mă chinui, păgine,
Că și țîi chinu-ți rămine !
Nu socoti vinovat
Pe omul care-a luptat
Și lovește-nverșunat
In acei de l-au prădat.
Imi pun puterile toate
Și dau un călău pe spate,
Și-i pun fiarele fierbinți
Să-l străbată pină-n dinți.
Dar el strigă la fierar
Să mă ardă mai amar.

Mă țin strins și mă izbesc,
Oasele-n mine trosnesc,
Miinile mi-nțepenesc
Cind cătușe-mi nituiesc
Și cu apă le călesc.
Aburii mă-nvăluiesc,
Ca-n pară mă-nvelesc
Și trupul imi pustiesc.
Ascultam cum sfiriia
Arsă, friptă, carnea mea.

★

Curge singe in Doftana,
Și-i deschisă, curge rana.
Zidului de piatră tare
Singele i-a dat culoare.

★

M-au pornit pe condoare,
Bolți bolnave de răcoare,
Bolți tăiate de pietrar,
Puse-n păcură și var...

Tovarăși incătușați
Țineau pumnii ridicați
Și cintau ne-nfricoșați :
Sculați, oropsiți, sculați !
Zuruiau cătușe grele,
Singerind rănile mele.

. . . . . .

Plouă-afară din găleată,
Gura-mi arde de uscată.
Dimineața și la cină
Ușa pirîie-n țîțină ;
N-o deschid să-mi dea mincare,
Și-aduc apă in căldare
Și-o varsă și fac bulhac,
Cu somnul să nu mă-mpac,
Să n-am loc de aciuare,
Nici o palmă de culcare,
Nici o palmă de uscat
Ca să-mi ție loc de pat
In acest iad blestemat
In care sint aruncat.

★

Noaptea s-auzeau la porți
Țipete, scrișnit de roți,
Clămpănitul de la puști,
Zăngănit de uși la cuști.
Erau aduși comuniștii :
Muncitorii, ceferiștii,
Luptătorii indirjiți,
Cei mai buni, cei mai iubiți.
Țineau pumnii ridicați
Și cintau ne-nfricoșați :
Sculați, oropsiți, sculați !

Gindul se pornea afară,
Dragoste de om și țară,
Nesecat, aprins izvor,
Dragoste pentru popor.

Dumitru Corbea

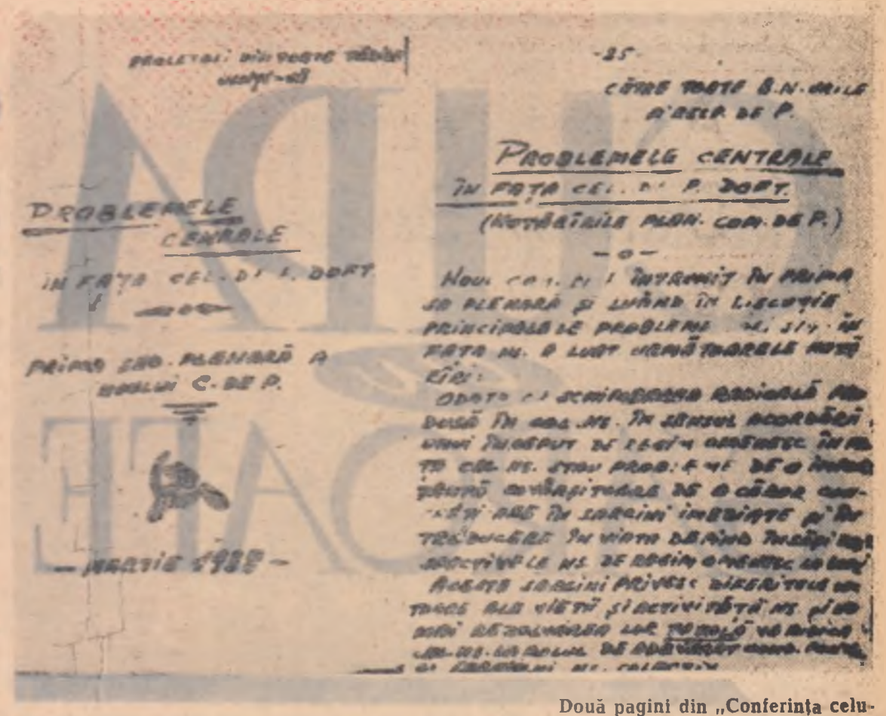

Două pagini din „Conferința celulei P.C.R. din Doftana".

Apelul către muncitori, privitor la greva generală (din ziarul „Socialismul")

PAGINI GLORIOASE DIN ISTORIA EROICELOR LUPTE ALE CLASEI MUNCITOARE

40 de ani de la greva generală din octombrie 1920

Zilele acestea s-au împlinit 40 de ani de la greva generală din octombrie 1920, eveniment însemnat în istoria eroicelor lupte duse de proletariatul din țara noastră împotriva exploatării și asupririi capitaliste, pentru pîine, pace și o viață mai bună.

Generată de condițiile economice și social-politice din Romînia anilor de după primul război mondial, greva generala — această măreață ridicare la luptă a muncitorimii — a reprezentat punctul culminant al bătăliilor de clasă desfășurate în anii avîntului revoluționar, sub puternica înrîurire a Marei Revoluții Socialiste din Octombrie.

Politica antipopulară și antinațională a claselor exploatatoare, aruncarea Romîniei în războiul mondial imperialist pentru interesele capitaliștilor și moșierilor romîni și ale imperialiștilor din Apus, a avut urmări dezastruoase pentru țara noastră: sute de mii de morți și răniți, orașe și sate distruse, jafurile de mari proporții ale ocupanților germani, foamete, mizerie cumplită și condiții tot mai înrobitoare de muncă pentru masele muncitoare.

În timp ce clasele exploatatoare traiau în huzur, îmbogățindu-se tot mai mult prin intensificarea exploatării, oamenii muncii de la orașe și sate aveau de îndurat lipsuri și greutăți nemaipomenit de mari.

Starea economică insuportabilă a maselor largi muncitoare, lipsa oricăror libertăți și drepturi, la care se adăuga teroarea singeroasa a regimului burghezo-moșieresc împotriva clasei muncitoare, ascuțeau tot mai mult contradicțiile dintre exploatați și exploatatori.

In acele condiții, vestea despre victoria Marei Revoluții Socialiste din Octombrie a avut un răsunet adînc, a trezit entuziasmul de nedescris al maselor muncitorești din Romînia. Proletariatul care pășea în fruntea luptei întregului popor pentru libertate și progres social, a cîștigat, prin exemplul luminos al Marelui Octombrie, însuflețire, putere de afirmare și un avînt revoluționar necunoscut pînă atunci.

Ideile revoluționare se răspîndeau cu repeziciune, mobilizînd masele la lupta împotriva claselor exploatatoare. Imediat după Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, din rîndurile celor mai înaintate elemente ale clasei muncitoare iau ființă grupurile comuniste, care rup cu reformismul și se pronunță tot mai hotărît pentru revoluție, pentru cucerirea puterii de către proletariat. Sub lozincile luptei pentru pace cu Rusia Sovietică libertate, pămînt țăranilor, s-au desfășurat în țara noastră în acești ani mari acțiuni revoluționare: greve și demonstrații muncitorești, mișcări și răscoale ale soldaților, acțiuni ale țăranilor. Luptele muncitorești au contribuit la trezirea și activizarea păturilor muncitoare neproletare.

Clasa muncitoare din țara noastră mobilizată de grupurile comuniste, luptînd pentru propriile revendicări economice și politice, își afirmă în același timp atașamentul și solidaritatea frățească cu proletariatul victorios din Rusia Sovietică. Ea s-a ridicat cu hotărîre împotriva politicii criminale intervenționiste antisovietice a regimului burghezo-moșieresc romîn.

Incercînd să reprime în sînge valul crescînd al luptelor revoluționare, burghezia și moșierimea, în cap cu monarhia, au pus la cale masacrul criminal de la 13 decembrie 1918. Dar scopul urmărit de clasele dominante prin acest odios masacru nu a fost atins. Luptele clasei muncitoare au continuat cu și mai mare vigoare. Bătăliile de clasă desfășurate de către proletariat în cursul anilor 1918—1920 au dovedit forța și capacitatea de luptă a clasei muncitoare. In cursul anului 1919 au avut loc greve generale pe ramuri industriale, ca greva generală a ceferiștilor (mai-iunie), greva generală a petroliștilor din Valea Prahovei (iunie-august) și altele. Caracteristica cea mai de seamă a acestor greve e că ele s-au îmbinat cu demonstrația de stradă. Învățînd din experiența acestor lupte creștea tendința spre organizarea unei greve generale pe întreaga țară. Afirmîndu-se ca o forță tot mai puternica, punînd practic stăpînire pe stradă, clasa muncitoare a silit pe exploatatori să recunoască o serie de revendicări ca: retragerea armatei din fabrici, ziua de muncă de 8 ore pe alocuri, unele măriri de salariu, existența de fapt a organizațiilor muncitorești.

In anul 1920 valul luptelor greviste și a demonstrațiilor de stradă a crescut impetuos. Incercînd să răpească clasei muncitoare revendicările cucerite în luptele revoluționare anterioare și să înăbușe în sîngele avîntul mișcării muncitorești, burghezia și moșierimea au trecut la contraofensivă împotriva clasei muncitoare. In acest scop ele au adus la putere, în martie 1920 guvernul Averescu care a trecut dintr-odată la măsuri represive împotriva mișcării muncitorești.

In pofida acestor măsuri de reprimare, lupta clasei muncitoare a crescut în intensitate în întreaga țară. Grevele se țineau lanț. Marile greve generale pe ramuri industriale (C.F.R., miniere, metalurgice), pe orașe și regiuni, marile mitinguri și demonstrațiile din cursul acestui an (împotriva legii Trancu-Iași, a asasinatului de la Arsenal etc.), dovedeau că se creau condițiile declanșării unei greve generale care să cuprindă muncitorii din întreaga țară. Zilele din prima jumătate a lunii octombrie au fost zile de clocot. Sub presiunea puternică a maselor muncitoare, care cereau cu insistență declararea grevei generale, Consiliul general al partidului social și al sindicatelor, întrunit la 10 octombrie 1920, a fost obligat să înscrie pe ordinea de zi și să ia în discuție problema situației clasei muncitoare și cererea ei imperioasă de a se declara greva generală. El a fost obligat, sub presiunea delegaților muncitorilor care au participat la lucrările consiliului, să accepte întocmirea unui memoriu către guvern în care erau prevăzute unele revendicări de bază ale proletariatului ca: respectarea dreptului de asociere, recunoașterea delegaților și a consiliilor muncitorești în toate întreprinderile, retragerea armatei din fabrici, suspendarea aplicării legii care interzicea dreptul la greve, desființarea efectivă și completă a stării de asediu și a cenzurii etc. Muncitorii au privit acest memoriu ca un ultimatum dat guvernului și care urma să fie impus prin declararea unei greve generale, în cazul că guvernul nu satisfăcea revendicările prevăzute în el.

In întreaga țară muncitorii în frunte cu grupurile comuniste se pregăteau de grevă. In multe orașe din țară ca: București, Ploești, Cluj, Iași, Timișoara, Galați, Arad, Petroșani etc. au avut loc adunări, s-au editat și răspîndit manifeste prin care masele erau chemate la greva generală. „La luptă înfirjită sînteți chemați să cuceriți nu numai o îmbunătățire economică — se scria într-un astfel de manifest — și mai presus, respectarea dreptului de om și cetățean cîștigat cu jertfe de singe de înaintașii noștri !"

In aceste împrejurări șefii oportuniști de teapa lui Jumanca, Moscovici Flueraș, Grigorovici, Dunăreanu ș.a., de teama de a nu se demasca pînă la capăt în fața muncitorilor ca apărători ai intereselor burgheziei, nu s-au mai putut opune fățiș declarării grevei generale. Formal ei au fost de acord cu ea, dar au făcut totul pentru a o evita, iar apoi cînd a fost declarată peste voința lor, au trădat-o.

Inspăimîntat de hotărîrea neclintită a clasei muncitoare de a declara grevă generală, guvernul Averescu a dat ordin ca armata să fie pusă pe picior de război, intensificînd pregătirile militare în acest scop în toată țara. Unități masive militare au fost concentrate în centrele muncitorești.

Cu toate măsurile teroriste luate de guvern, muncitorimea era ferm hotărîtă să lupte pînă la capăt pentru a-și cîștiga dreptul la o viață mai bună.

La 20 octombrie, în urma respingerii categorice și brutale a memoriului de către guvern, muncitorimea din întreaga țară, într-o atmosferă înaltătoare de luptă a intrat în grevă generală. La greva generală din octombrie 1920 au participat aproximativ 400.000 de muncitori, adică aproape întreg proletariatul din Romînia, paralizînd pentru un timp întreaga viață economica a țării.

Impotriva muncitorilor greviști, guvernul a trecut la dezlănțuirea unei terori sălbatice. A fost instituită o adevărata stare de asediu, ziarele muncitorești au fost suspendate, sediile organizațiilor devastate și închise, mii de muncitori arestați și schingiuiți, familiile greviștilor erau aruncate în stradă din locuințele statului, toate cartierele muncitorești erau împînzite de unitățile militare, au fost date ordine de mobilizare și aducere cu forța armelor a muncitorilor la lucru.

Infruntînd teroarea singeroasa a autorităților burghezo-moșierești, clasa muncitoare lupta cu hotărîre pentru apărarea intereselor sale vitale. După o rezistență dîrză de 3 zile, la 28 oct., în urma dispoziției conducerii oportuniste, muncitorii în cele mai multe întreprinderi au reluat lucrul, și cu aceasta, deși într-o serie de întreprinderi lupta continua, greva generală luase sfîrșit.

Greva generală din octombrie 1920 a constituit o afirmare puternică a solidarității proletariatului, a creșterii maturizării conștiinței lui de clasă, a spiritului de abnegație și sacrificiu în măreața luptă pentru interesele vitale și aspirațiile întregului popor muncitor.

Greva generala, cea mai mare bătălie de clasă a proletariatului din Romînia de pînă atunci a avut un pronunțat caracter politic. Ea a exprimat opoziția și protestul hotărît al clasei muncitoare față de politica internă reacționară, antipopulară și față de politica externă antisovietică a burgheziei și moșierimii romîne.

Cu tot elanul și hotărîrea de luptă a clasei muncitoare, lipsa unui partid marxist-leninist, capabil să organizeze și să conducă lupta ei, lipsa unei conduceri revoluționare, ferme și devotate intereselor maselor muncitoare în această măreață bătălie (C.C. al grupurilor comuniste fusese arestat în iunie) și-a spus pînă la urmă cuvîntul. Partidul socialist din Romînia, dominat de oportunism, se dovedise incapabil să conducă lupta proletariatului. Liderii oportuniști, pășind încă de la început pe calea trădării grevei generale, au făcut tot ce le-a stat în putință pentru a slăbi unitatea de luptă a proletariatului, pentru a-i dezorganiza forțele, dovedind în practică mai mult ca oricînd pînă atunci caracterul lor capitulard, laș și trădător.

Cu toate că pînă la urma greva generală a fost înfrîntă, experiența ei, subliniază tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, „a arătat mai mult ca oricînd proletariatului necesitatea de a avea în fruntea sa un partid politic revoluționar, marxist-leninist, capabil să-l conducă în lupta pentru răsturnarea puterii burgheziei și moșierimii"

In perioada care a urmat lupta politica și ideologică în sînul partidului socialist s-a accentuat, grupurile comuniste în frunte cu [illegible] militanți revoluționari ca Alecu Constantinescu, C. Ivanus, Leonte Filipescu, Pavel Tcacenco, Vasilescu Vasia, Pandele Becheanu și alții, au dus o imensă muncă de clarificare politică și ideologică, cîștigînd tot mai multe organizații ale partidului socialist pentru ideea creării partidului comunist și afilierii sale la Internaționala comunistă. La 8 mai 1921 a fost convocat la București, Congresul general al partidului socialist. Majoritatea zdrobitoare a delegaților au votat pentru înființarea Partidului Comunist din Romînia și pentru afilierea lui la Internaționala Comunista. Crearea P.C.R. a avut o însemnătate hotăritoare pentru destinele clasei muncitoare și ale întregului popor muncitor.

Făurirea P.C.R. a însemnat victoria istorică a marxism-leninismului asupra oportunismului și reformismului în mișcarea muncitorească din țara noastră. Plămădit în focul marilor lupte de clasă ale proletariatului din anii 1918-1920, în focul avîntului revoluționar care a crescut puternic sub influența Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, de la începutul existenței sale, Partidul Comunist din Romînia s-a afirmat ca un conducător sigur, de nădejde, devotat pînă la sacrificiu cauzei dezrobirii celor ce muncesc și făuririi unei vieți noi.

Implinirea a 40 de ani de la greva generală din octombrie 1920 are loc în condițiile în care poporul nostru, strins unit în jurul Partidului Muncitoresc Romîn, în jurul Comitetului sau Central în frunte cu tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, muncește cu abnegație și eroism pentru traducerea în viață a istoricelor hotăriri ale Congresului al III-lea al P.M.R., pentru desăvîrșirea construcției socialiste și trecerea la construirea treptată a comunismului în patria noastră — visul de aur pentru care au luptat și s-au jertfit cei mai buni fii ai poporului, comuniștii.

Gh. Moț
I. Iacoș

CUPA cu GAROAFE

Eugen Frunză

Cupa cu garoafe

Pentru oameni cînta cîntărețul
Pe cînd mierle se-ngînă;
Lîngă oameni trecea, pe sub flamuri,
Cu o cupă în mînă.

Iar firtații, zîmbind, întrebară:
„Ce-ai de gînd, ciocîrlie?
Parcă scapără cupa și bate
Ca o inimă vie"...

Pentru oameni cînta cîntărețul,
Pe sub flamuri trecea:
„Da, e inimă cupă-mi vrăjită,
E chiar inima mea.

Cînd zefirii vor fi, la izvoare,
Osteniți, să se culce,
Vreau s-o pun lîngă fruntea iubitei,
Lîngă umăru-i dulce...

Vreau s-o pun lîngă somnu-i, de veghe,
Cu ființa-mi întreagă,
Să culeg, de lumină, suflarea-i
De pe gura de fragă"...

Pentru oameni cînta cîntărețul
Pe cînd mierle se-ngînă;
Lîngă oameni trecea, pe sub flamuri,
Cu o cupă în mînă.

Și coloanele-n jur fremătară
Ca talazuri albastre;
„Dar garoafe nu-i duci, ciocîrlie,
Din grădinile noastre?..."

Către cupă, cu brațele-ntinse
Toți veneau surizînd,
Se umpleau parcă zările lumii
Cu garoafe și cînt...

Și de-atunci, lîngă somnul iubitei
E o cupă de pază —
Și în cupă, garoafele roșii
Fără moarte, veghează.

Cerbul

Miraj de flăcări și de spume,
În zori, izvoarele cînd fierb,
Iubirea-mi s-a ivit pe lume
Sfioasă ca un pui de cerb.

Cu ochii mari privi în zare
Și se uimi de-atîta joc
De sori și ierburi și culoare
Și roi de flamuri ca de foc.

Sorbi atunci mireasmă crudă
Și lin răsunet de caval
Ca veșnic sufletu-i s-audă
Chemarea plaiului natal.

Cum codrii-și înnoiau coroana
Prin ani, cu ramuri mai de preț —
Astfel prin ani, scrutînd poiana,
Crescu iubirea-mi cerb semeț.

Ca ostașul vin din lupte

Ca ostașul vin din lupte
Prăfuit de marșuri lungi,
Lîngă tine vin și caut
Osteneala să-mi alungi.

Și mă pierd în crînguri albe
Printre ramuri de cais
Cînd de brațul tău îmi razim
Fruntea grea de-atîta vis.

Tu mă-nfrupți cu vin și pîine
Și mă speli de praf și scrum
Și în rană-mi pui cîntec
Și luceferi pentru drum...

Dă-mi sărutul ce-mi vrăjește
Tărmi de aur și cleștar;
Cu răsufletu-ți fierbinte
Am să plec la luptă iar.

Mai știi tu clipa

Mai știi tu clipa ce mi-a fost vecie?
Ți-am dat, rîzînd, o floare stacojie.

De ce rîdeam? De-atîția fluturi poate?..
De-atîta joc de mîini desferecate?...

Ah, ametit de lumea ce-am voit-o,
Mă risipeam în părul tău, iubito...

Atunci, sub merii albi, în dezmierdări,
M-am răcorit de arșiți și-așteptări.

Și am pornit la drum cu o lăută
Și-o cupă a iubirii, nebăută...

Rîzînd și astăzi eu închin la semeni
Pocalul plin cu scînteieri de cremeni.

Și de la cîntec nu mă dau în laturi,
Și nu mă saturi, lume, nu mă saturi.

Din volumul cu același titlu, în curs de apariție la E.S.P.L.A.

Oare ne-am fost cîndva străini?

Oare ne-am fost cîndva străini?
Străini pe lume, nevecini?

Să fi bătut răzlețe căi
Prin nopți cu șerpi și cucuvăi?

Pe tărmuri seci, pe lungi poteci,
Să fi trecut străini din veci?

Să nu-mi fi dat pe-atunci culcuș
Sub cer de mîzgă și de tuș?

Și mîna ta să nu-mi fi fost
Știută carte pe de rost?

Să nu-mi fi stat alături tu?..
Ce gînd ciudat mă străbătu!

Cum aș putea să-l cred, nătîng,
Cînd mi te-anini de brațul stîng?...

Azi batem iar cărarea

Azi batem iar cărarea
Sub merii de omăt;
Întorși ne-am vrea de-o vrajă
Cu timpul, îndărăt.

Tăcuți privim în vreme,
Sfioși, ca mai de mult;
Tu iar mă prinzi de umăr,
Eu tîmpla ți-o ascult...

Să se fi dus aievea
Din lume anii duși
Cînd tu și azi mă farmeci
Cu ochii-ți jucăuși?

Cînd însetat te caut
Și soapta ți-o culeg,
Cînd pasul tău m-adună
Întreg, din neîntreg?

Și-atîta tinerețe
Să fi trecut, suvoi,
Din noi, risipă sfîntă,
Întoarsă iar în noi?...

O, nu-ți lăsa mîhnită
Pe frunte-mi gîndul greu
Doar merii sînt de vină
Ninș în părul meu.

Să știi că te mint adese

Să știi că te mint adese...
Mi-ești zare și aripă lină,
Dar umblu și-ți caut pricină
Și asta-i minciună!

Să știi că te mint adese...
Lumină, prin tine, pămîntu-i,
Dar iată, mă-ncrunt și te bîntu
Și asta-i minciună!

Să știi că te mint adese...
Ți-aș spune: „Te-ador, veșnicie",
Dar mormăi sau tac a urgie...
Și asta-i minciună!

Să știi că te mint adese...
Tu rîzi și îmi dai bobîrnace
Și juri că minciuna nu-ți place...
Vezi, asta-i minciună!

Desene de V. SAVONEA

Romanță de sfîrșit

Cînd voi pleca va fi o seară lungă
Cu stele mari și grele ca și-acum;
Tu-mi vei zîmbi din praguri ce se-alungă
Ca într-un joc de ape și de fum.

Tăcute păsări vor pluti în vale,
Și plopii-n cer s-or legăna subțiri
Scriind agale, neuitării tale,
Poemul meu postum, în nicăiri...

Va fi ca o tăcere ce murmură,
Ca liniștea de zori în codrii cruzi...
Iar eu, tăcut, te voi sfinți pe gură
Ca din sărutu-mi veșnic să m-auzi.

Da, să m-auzi din turlele-nstelate,
Din marmuri noi, din floare și din pom,
Din joc și zbor, din cîntecele-mi toate
Ce le-aș fi vrut nimb roșu pentru om.

Coboare-ncet dinspre livezi și inimi
Al fericirii cîntec și alint
Cînd voi porni-o, mistuit în sine-mi,
Pe vadul lung de purpură și-argint.

Tu să-ți ridici, mlădie, mîna dreaptă
Cu o garoafă smulsă de la sîn —
Și să te-ntorci sub steagul ce m-așteaptă
Și-n care eu, arzînd, am să rămîn.

ÎN ȚARA VEȘNICEI TINEREȚI...

În 1950, peste 500 de studenți și cadre didactice tinere, membri ai U.A.S.R., au vizitat în grupuri Uniunea Sovietică (Kiev, Moscova, Leningrad), R. P. Ungară (Budapesta și localitățile de pe malurile lacului Balaton), au făcut un tur prin R.P. Polonă (vizitînd orașele Varșovia, Cracovia și Auschwitz), iar în R.D. Germană au cunoscut orașele Leipzig, Drezda și Berlin.

La rîndul său țara noastră a fost vizitată de peste 600 de tineri din U.R.S.S., R.P. Bulgaria, R.P. Ungară, R.S. Cehoslovacă, R.D. Germană și R.P. Polonă — cărora le-a fost oferită posibilitatea să cunoască frumusețea meleagurilor Patriei noastre, monumentele istorice și mărețele realizări ale oamenilor muncii de la noi.

Ca o consecință a interesului și dragostei crescînde de care Marea Uniune Sovietică se bucură în rîndurile tinerei generații din R.P.R., aproape 200 de studenți și cadre didactice tinere au cerut să-și petreacă vacanța de vară în U.R.S.S.

După Ucraina, Kiev și Nipru, nume adînc încrustate în istoria Patriei noastre și care îți aduc în minte trainicele și îndelungatele legături de prietenie și întrajutorare dintre poporul nostru și popoarele Uniunii Sovietice, după Pecerska Lavra lui Petru Movilă și pragurile Niprului cazacilor lui Timuș Hmelnițki și Nicoară Potcoavă, primul contact cu Moscova, pentru cel care nu a mai vizitat-o niciodată sau o cunoaște numai din cărți, este copleșitor.

Cuvîntul este neputincios, fără expresie, incapabil să ilustreze tot ce simți atunci cînd vezi acest oraș întins pe un diametru de 80 de km cu blocuri moderne de cîte 30-40 etaje ce se îmbină armonios cu construcții din vechea arhitectură moscovită, fiindcă Moscova, în întregimea ei, este o operă de artă.

De la metroul ale cărui stații, adevărate bijuterii, par episoade extrase din basme și concretizate în realitate pînă la minunile artistice, poezie în aur, argint și fildeș, din Muzeul Kremlinului și de la iahturile rapide ce săgetează apa rîului Moscova, transformat de inteligența și mîna omului într-un fluviu larg și maiestos, pînă la înălțimea solemnă și gravă a ansamblului complex de pe Colinele lui Lenin, totul este artă, genială concretizare a puterii creatoare a omului sovietic.

De sus, de la înălțimea celui de-al 24-lea etaj al Universității Lomonosov, Moscova îți oferă panorama-i feerică și necuprinsă. La cei peste 800 de ani ai săi, orașul lui Iurii Dolgorukii și al lui Minin și Pojarski, Moscova — cugetul și inima Marii Uniuni, pare neverosimil de tînără. Și această tinerețe se citește de pretutindeni, din schelăria șantierelor, din clădirile noi, avîntate semeț spre porțile cerului, din mecanizarea și automatizarea tot mai complexă a proceselor industriale și de deservire a cetățenilor, din exuberanța și hărnicia oamenilor.

Aici, pe aceste coline, unde nu cu mult înainte se afla un loc viran, se ridică acum un gigant de 39 de etaje, cu 48.000 de încăperi, unde învață 24.000 de studenți, din 48 de țări. Dotată cu cele mai moderne instalații, cu material didactic și laboratoare în care ultimele cuceriri ale tehnicii își spun cuvîntul, Universitatea Lomonosov este oglinda concretă a înaltului nivel material și tehnic la care a ajuns Țara Socialismului, este dovada grăitoare a grijii părintești de care educația tinerei generații se bucură din partea Partidului și Statului Sovietic.

Vizitarea Expoziției Unionale, a unor uzine ale industriei grele și ușoare din Moscova, a Galeriilor Tretiakov și a Muzeului Pușkin, a bibliotecii de Stat „Lenin" — cea mai mare din lume —, au fost tot atîtea ocazii pentru studenții romîni, de îmbogățire a cunoștințelor lor privind realitatea sovietică, de cunoaștere a unor opere din patrimoniul cultural universal.

Dar evenimentul cel mai profund, care a lăsat urme nesterse în amintirea fiecărui tînăr, a fost vizitarea muzeului memorial „Lenin", locaș în care fiecare obiect expus reprezintă o fărîmă din excepțional de bogata activitate revoluționară a marelui geniu al omenirii muncitoare. Cele două mari picturi murale de la intrarea în muzeu, *„Decretul Păcii"* și *„Decretul asupra pămîntului"*, executate de către pictorul A. V. Seroy, au darul de a reliefa încă de la început țelurile luptei lui Lenin, și ale P.C.U.S.: „Pace și bunăstare pentru cei ce muncesc", iar picturile lui Sokolov, *„Asaltul Kremlinului"* și *„Asaltul Palatului de iarnă"*, ilustrează drumul plin de eroism și jertfe pe care l-a parcurs poporul sovietic, sub conducerea lui Lenin, pentru doborîrea asupririi omului de către om.

Primul număr din *Iskra* (dec. 1900), exemplarul șapirografiat al cărții *Ce sînt prietenii poporului* (sept. 1894), ediția prima din *Răspîndirea capitalismului în Rusia* (St. Petersburg, 1899), *Ce-i de făcut* (Stuttgart, Verlag von J. W. Dietz Nachf) etc., cărțile din biblioteca personală a lui Lenin (Marx, Engels, Dobroliubov, Saltîkov Scedrin etc.), hainele lui Lenin, cabinetul său de lucru, scrisorile și portretele principalilor săi colaboratori, presa de partid din perioada pregătirii și desfășurării celor trei revoluții, drapelele detașamentelor Gărzilor Roșii, toate acestea au servit la fundamentarea cunoștințelor tinerilor romîni, despre lupta lui Lenin, despre munca, modestia și priceperea sa în călăuzirea maselor spre victorie.

Poartă a Uniunii deschisă către mările lumii, frumusețea și măreția Leningradului se confundă cu însuși măreția și eroismul poporului rus. Nouă sute de zile a stat Leningradul sub blocada fascistă, dar orașul celor 123 de insule și 600 de poduri, orașul simbol al trezirii proletariatului la viață, a rezistat eroic, rămînînd neînvins și puternic. Nouă sute de zile barbara demență a hoardelor lui Hitler a turnat asupra Leningradului foc și fier, dar nici un picior de invadator n-a profanat glorioasele cheiuri ale Nevei, nu a întinat orașul lui Petru și al lui Lenin. După război, Leningradul a renăscut din ruine, vechile și incalculabilele sale comori au fost readuse din centrul țării, viața irumpînd din nou, puternică, nestăvilită.

Cartierul Moscova, complet distrus în timpul războiului, s-a reconstruit absolut din temelii, doar arcul de triumf Pobeda și parcul „Victoriei" din jurul bulevardului Blagodatnîi, mai amintesc că pe aici a trecut linia frontului.

Astăzi, în Parcul Victoriei din cartierul Moscova, alei umbroase de arțari, tei și trandafiri îmbie îndrăgostiții, iar casele albe, imaculat de albe, înecate în verdeață, au luat în întregime locul dărîmăturilor. Totul exprimă vitalitate, tinerețe și frăgezime, într-un cuvînt, totul respiră seva creației.

Leningradul este istorie, este martorul încrîncenatelor ciocniri dintre libertate și tiranie. Fiecare colțișor al lui reprezintă un document, o amintire scumpă nu numai oamenilor sovietici, ci și tuturor acelora care luptă pentru dreptate și libertate.

Aici au trăit și gîndit Pușkin și Lermontov, decembriștii și democrații revoluționari, Lenin și Gorki, Dzerjinski și Kirov.

Numele lui Lenin și amintirea glorioaselor zile ale lui Octombrie 1917 sînt prezentate pretutindeni, la uzinele Putilov (azi Kirov) și în flacăra veșnică de pe mormîntul din Parcul Eroilor, la Petropavlovsk și pe crucișetorul-muzeu „Aurora".

Ancorată în fața școlii de ofițeri de marină, nava „Aurora" a devenit un simbol al începutului unei etape noi în istoria omenirii. Tunurile acestui crucișetor sînt cele care — la semnalul luminos dat din turnul de observație al fortăreței Petropavlovsk, la orele 19,45 ale zilei de 7 noiembrie 1917, și la comanda marinarului Alexandru Victorovici Belișev — au deschis focul asupra Palatului de iarnă, în care se cuibărise guvernul reacționar al lui Kerenski. Aici, pe „Aurora" a funcționat prima stație de radio a Revoluției, stație prin intermediul căreia s-a anunțat lumii victoria proletariatului.

Iată pentru ce, semnînd în Cartea de onoare a vasului, studenții romîni încearcă un sentiment de legitimă mîndrie, de recunoștință veșnică pentru cei care s-au jertfit, pentru ca viața lor de astăzi să fie plină de lumină, de bucurie.

La Smolnîi, „statul major al revoluției" cum a fost denumit acest vechi așezămînt, ale cărei săli și culoare au cunoscut din plin tumultul și efervescența revoluției, se păstrează intactă camera de lucru a lui Lenin, mărturie elocventă a dragostei și recunoștinței de care marele geniu se bucură din partea poporului eliberat.

Moscova este plină de mișcare, de vivacitate, totul este enorm, măreț. Leningradul este plin de verdeață, de tufe de liliac și grădini de tei și arțari, este mai meditativ, îndemnînd la poezie și contemplare.

Solemn, avîntat pe calul său de aramă, Petru cel Mare caică sub picioare șarpele ignoranței și al dușmanilor Rusiei, efortul spre înălțare al calului și călărețului simbolizînd ridicarea continuă pe scara progresului a marelui popor.

Azurul cerului nordic este brăzdat de lucirile de aur ale turnurilor Amiralității, Soborului Isachievski și ale fortăreței Petroplavlovsk, în timp ce Neptun și Geea, severi și implacabili, străjuiesc trecerea peste Neva.

Căci dincolo de orașul marilor uzine, în care automatizarea ocupă un loc de prim rang, al metroului care se furișează la 180 de metri sub adîncuri pe sub albia Nevei, al cinematografelor stereofonice și panoramice, Leningradul este orașul muzeelor.

Tot ceea ce a dat mai valoros lumea este adunat aici, la Leningrad, în „Ermitaj" în palatul de iarnă al țarilor, transformat în anii puterii sovietice din simbol al autocrației și desfrîului țarist, într-un locaș al înaltei culturi, într-un maiestuos loc de educare și înnobilare spirituală a omului.

Printre autorii celor 2.500.000 de exponate și-au dat aici întîlnire Leonardo da Vinci și Rafael, Tizian și Goya, Rembrandt și Velasquez, Veronese și Rubens, Murillo și El Greco, van Dyck și Repin, Eduard Manet și Claude Monet, Paul Gauguin, van Gogh, Pablo Picasso etc.

Afluxul vizitatorilor la Ermitaj este extraordinar, acest „loc singuratic" al Ecaterinei a II-a primind astăzi vizita unor oameni veniți pentru aceasta de la capătul pămîntului. Dar cel mai mare loc în numărul de vizitatori îl ocupă, cum e și firesc, oamenii sovietici, muncitori, colhoznici, elevi, studenți, ostași, intelectuali, veniți din toate colțurile Uniunii Sovietice, oameni cu preocupări profesionale diverse și care vădesc o excepțională inițiere în domeniile înțelegerii artei.

Aceasta este cel mai sigur semn ai înaltului nivel de cultură al omului sovietic și pentru toți cei două sute de studenți romîni cunoașterea acestui om și a rezultatelor uriașe pe care le-a obținut în munca sa pe drumul deschis de Lenin și Revoluția din Octombrie, a constituit o lecție de viață, o pildă și un îndemn pentru munca lor viitoare.

Amintirea acestor zile pline de căldură și tinerețe va rămîne neuitată, stăruitoare, chezășie sigură în cadrul marii prietenii.

Al. Hanță

„Oltenia era odinioară o țară a lemnului. Mai bine de o pătrime din suprafața ei este și acum acoperită cu păduri... Cioplitul lemnului este aici o îndeletnicire străveche. În sate ca Iașnița, Albești, Carașa, Virtop, Seaca de pădure și în altele, gospodării întregi sînt încheiate din bîrne uriașe de stejar... Lemnul și grîul din văi sînt aici totul..."

(Dintr-o veche geografie a Olteniei)

Emanciparea lemnului

de Ilie Purcaru

Din brîiele dealurilor pînă mai sus, în Carpați, în zona care a dat doinei „foaie verde", pe care apele au dus-o ofilită în văi, destinul lemnului măsura și el soarta de odinioară a oamenilor, exprimîndu-le condiția.

Să refacem sumar circuitul bradului și, odată cu el, circuitul vieții oltenești de pe-aici.

Dărîmați cu toporul sau joagărul, plutăriți pe apele iuți, corhăniți și tăiați, brazii sau stejarii se opreau pînă nu demult în stilpul casei țărănești, în masa cu trei picioare, în coada de secure și de sapă, în crucea de la capătul mormîntului, unde-și isprăveau destinul și omul și lemnul.

Ca toate bogățiile pămîntului, și această comoară se supunea în trecut circuitului închis al unei vieți rămasă în întîrziere seculară, neaducîndu-i omului nimic din ceea ce ar fi putut să-l ridice la civilizația modernă.

Nici exploatarea sălbatică a pădurilor oltenești de odinioară, despuierea cruntă a dealurilor și munților, n-au lăsat altceva decît, pe de o parte, sleirea și degradarea a mii și mii de hectare, iar pe de alta, mizeria, oftica, sifilisul în familiile obidiților tăietori de lemne. Pentru ei nu se schimba, prin perindarea anilor, nimic: același topor arhaic, același joagăr, aceeași muncă de rob, în viscole și geruri, iar acasă o sărăcie poate și mai cumplită, pusă sub teroarea angrosistului de cherestea. O singură deosebire: lemnul bradului și al stejarului nu se mai opreau, ca mai demult, în stilpul sculptat al porții, la care migălea cu dragoste ani și ani. Lemnul lua acum drumul străinătății, se prelucra în alte părți (tot *fundul* portului Marsilia, de pildă, e pavat cu stejar oltenesc), iar omului de pe-aici nu-i rămîneau decît sărăcia, toporul și joagărul.

Doina exprimă probabil mai bine această tragedie seculară:

„Decît să tai brad din codru,
Mai bine să te faci lotru.
Decît să dărîmi stejari,
Mai bine cu hoți de-ăi mari,
Să iei viața la vultani,
La vultani, la lupi și corbi,
Care lasă munții orbi..."

Mai înainte de a tăia, puterea populară a răsădit în Oltenia păduri. Ca și în restul țării, și aici, spre coastele oarbe, spre dealurile surpate, spre munții șuvoiți, au pornit în asalt mii și mii de tineri. Au pornit înarmați, nu cu topoare, nici cu joagăre. Au pornit înarmați cu hîrlețe, cu semințe și puieți.

Un stejar măsoară cu vîrsta generații de oameni. Măsoară epoci și secole. Astea sînt „zilele" stejarului. În viile Pleniței se găsesc stejari care erau puternici în vremea cînd Mihai urca în scaunul Băniei Craiovei. Sînt, la Cloșani, stejari care erau bătrîni în vremea nașterii lui Tudor Vladimirescu. Sînt stejari ce se iau la întrecere cu istoria Olteniei sau cu întinderi mari din ea.

Puterea nouă, cu mîinile copiilor, a răsădit pe dealurile Olteniei pui de stejari... Pentru cînd?... Pentru o vreme cînd oamenii vor fi ocupat toate planetele sistemului solar și vor fi zburat poate mai departe, spre stele... Pentru o vreme cînd țara noastră va fi altfel, așa cum azi nu ne-o putem închipui, și cînd singurul semn al vremii de azi, durabil ca și străvechile monumente, vor fi acești stejari sădiți acum... Pentru o vreme în care din oamenii de azi va mai rămîne doar amintirea, o amintire la fel de eroică și sublimă ca aceea a lui Tudor și Mihai.

S-au sădit în Oltenia sute de mii de stejari. S-au sădit sute de mii de pui de fagi, paltini, goruni și brazi. Noile păduri cresc încet, cercetate de om, îngrijite și ocrotite de el cu aceeași dragoste cu care în grădinițe și creșe sînt crescuți puii omului. E un gest simbolic al puterii noi, plin de semnificații aproape demiurgice. Nu se răsădesc numai straturi de flori sau grădini. Se acoperă cu vegetația lor de odinioară munții și dealurile. Un fapt care măsoară puterea omului liber și năzuința lui de a face din casa în care locuiește — un Eden.

★

Oltenia are încă păduri virgine. Codri încheiați, fără capăt, în care n-a sunat decît ciocănitul ciocănitoarei și trîmbița de aramă a cerbului carpatin. Sînt locuri în care pasul omului n-a pătruns încă, iar de sus, din tărie, nu le-a cuprins decît vulturul zăgan, rotindu-se fără să clipească din aripi ceasuri întregi.

Dar șantierele socialismului cer lemn. Lemn pentru schele, lemn pentru uși, ferestre, scaune și birouri, lemn pentru miile de apartamente care se înalță zilnic pe tot cuprinsul patriei, lemn pentru penarul școlarului și pentru banca lui de scris.

În bazinul Oltețului sînt codri virgini.

În valea Tismanei sînt codri în care n-a intrat securea. Masivi muntoși, înveșmîntați în păduri neîncepute, de cînd țin oamenii minte. Numele lor înfioară urechea plăcut: Hărăborul, Suseni, Tismana, Mîndra...

Trebuia mai întîi tăiate cărări spre aceste comori.

Și s-au tăiat cărări!

Brigadierii au sosit la Preajba, pe Jiu, cînd încă nu se luaseră zăpezile. Treaba se cerea făcută repede. Încă de cu toamnă, la căderea frunzelor, porniseră în codrii Tismanei companii de tăietori de lemne. Porniseră cu pasul, ajutînd cu umărul căruțele și camioanele încărcate cu utilaj. Tăiaseră lemn toată iarna. La rampe se adunaseră munți de bușteni. Cum vor ajunge mai iute în văi, la gatere și la marile fabrici de prelucrare? Trebuiau mai multe schele, mai multe apartamente mobilate, mai multe bănci... La Preajba, odată cu tinerii muncitori, veniseră și ingineri proiectanți. Forau solul, măsurau, ridicau planuri, desenau proiecte.

— Ce faceți aici, tovarăși?

— Proiectăm cel mai mare combinat al lemnului din Balcani... Grăbiți-vă și aduceți lemnul mai repede!

Între munții de bușteni gata doborîți care se aflau în văile Tismanei, și între combinatul care sta să se ridice, brigadierii trebuiau să arunce o punte. Un drum de fier, o linie forestieră îngustă. Asta însemna să disloci mii de metri cubi de pămînt, să astupi văi, să scobești dealuri, să arunci poduri peste ape, — toate în cîteva luni.

Tîrnăcoapele, hîrlețele, ciocanele, buldozerele, dinamita, au pornit la asalt. Brigadierii cunoșteau, de la frații mai mari, vechile cîntece:

„Răsună valea,
Răsună valea,
de la Bumbești la Livezeni..."

Au adăugat cuvintele noi și au atacat piatra.

„Răsună valea,
Răsună valea,
de brigadieri la Cerna-Jiu..."

De dincolo, de peste crestele munților, îi grăbeau tăietorii, cocoțați pe munții de bușteni corhăniți:

— Haideți, băieți! Dați drumul lemnului la vale!

Și băieții au dat drumul lemnului la vale, în numai cîteva luni. Au muncit eroic. Priveau acum, rezemați în tîrnăcoape, cum se scurgeau, pe sub ochii lor fericiți, turmele de fagi și stejari, încărcați în vagoane ca niște turme grele de pachidermi.

— Ce facem, mă, rămînem la Preajba?... Uite că ăia o să înceapă acuși Combinatul.

— Rămînem la Preajba!

Alții, mai nerăbdători, cei mai mulți, au plecat spre alte șantiere ale Olteniei, ca să deschidă lemnului drumuri noi.

★

Ca să pătrunzi în bazinul Oltețului, la codrii netăiați de acolo, trebuia să dai cu fruntea de un perete de stînci. Munții îți barau calea, cu pieptul lor de gresie dură, închizîndu-ți privelișteа și drumul cu un lacăt greu. Unica ființă care avea cheia acestui lacăt era Oltețul. Era de altfel și mîndria lui. Savanții și turiștii au botezat chiar acest fenomen cu numele de „Cheile Oltețului".

Și Oltețul era mîndru. Reușise să pilească piatra, cu îndărătnicie de spărgător profesionist, și în sutele de milenii își făcuse un instrument sigur de intrare și ieșire din munți. Erau „Cheile" lui! Printre ele, omul nu reușise să-și scobească decît o cărare, pe care pășea cu abilitate de capră neagră, ajutîndu-se cu o coardă de frînghie bătută în stînci.

Dar și aici au venit brigadierii. Tineri călîți în lupta cu stînca, de la Cerna-Jiu și din alte părți. Primul bivuac l-au așezat chiar la ușa lăcătului, lîngă Mînăstirea Polovraci.

— O să sfărîmăm noi și acest lacăt! — au spus ei — Oltețului i-au trebuit zeci de mii de ani... Noi n-avem timp! Ni s-au dat numai cîteva luni. Dar drumul trebuie tăiat mai repede...

S-au legat cu frînghii de mijloc și de umeri, ca mai de mult, la Bumbești-Livezeni. Peretele de piatră cădea vertical pînă în buza apei. Șoseaua trebuia scobită în acest perete... S-au legat cu frînghii și, suspendați deasupra adîncului, au dat primele lovituri de ciocan. Au forat primele găuri de dinamită. Au dislocat primele stînci... Mai întîi trebuia să-și facă loc piciorul. Apoi trupul. Apoi trupul și tîrnăcopul, cu toată arcuirea lor. Apoi roaba și vagonetul... Au învins muntele, centimetru cu centimetru, silindu-l să se retragă și să facă loc.

Între timp, în munții de pe Olteț răsunau topoarele și țiuiau fierăstraele. Se prăbușeau brazi giganți.

— Haideți, băieți, mai repede!... Dați drumul lemnului!

Brigadierii s-au tras la o parte. Munciseră pe rupte cîteva luni. S-au tras cu grijă pînă în marginea prăpastiei și au lăsat să curgă la vale convoaiele de camioane cu catarge de brazi.

Șoseaua era gata.

Au sărit și ei pe ultimele remorci, peste trunchiurile albe, amirosind a rășină, grăbiți să ajungă spre alte colțuri ale țării, unde se deschid mereu noi șantiere.

★

Dar să urmăm drumul lemnului. Să urmăm drumul trenurilor lungi cu bușteni și al caravanelor de camioane cu remorci duble... Într-un răgaz de nici cîțiva ani, în lungul apelor oltenești, mai iuți decît ele, s-au pornit să curgă altfel de riuri, șiruri nesfîrșite... Să urmăm drumul lemnului.

Iată, cîțiva butuci s-au oprit din nou în dreptul unei case din Gorj. S-au ridicat în picioare. Au devenit stîlpi sculptați. Peste ei s-a arcuit o imensă blană de stejar, crestată cu motivele tradiționale, la care s-au adăugat semnele vremii noi... A mai apărut o capodoperă în Gorj. O semnează Gheorghe A. Dima, țăran colectivist, care și-a cioplit poarta cu îndemînarea și arta străbunilor lui.

Iată, s-a mai ridicat o casă în Roșești. Nu una: 12 case noi într-un singur an. Și la Galnița, 8. Și la Hurezu, 15! Și pretutindeni... Aceiași, din vechi, stîlpi sculptați. Aceleași frontoane cu rozete și motive florale stilizate. Aceleași horbote crestate sau traforate, arcuindu-se ca un văl de mireasă jur-împrejurul prispei... Dar pereții sînt din cărămidă trainică. Temeliile casei sînt din beton. Acoperișul e din olane, iar peste el, întinsă strună, antena aparatului de radio.

Dar drumul lemnului neocolind satele, gospodăriile colectiviștilor și ale întovărășiților, unde își lasă tradiționalul obol, continuă spre adevărata și marea lui metamorfoză.

Cine ar fi crezut, în trecut, că lemnul, această fragilă podoabă a munților, delicată materie pentru arta meșterilor populari, va deveni un instrument puternic de revoluționare a unor ținuturi întregi?

În Oltenia, ca și în alte colțuri ale țării, metamorfoza lemnului a deșteptat la viață vechi aspirații și a făcut să apară pe hartă, ca din pămînt, centre cu nume răsunătoare.

★

În drumul lui, Oltul întîlnea un orășel pe care anii și evenimentele nu-l atinseseu.

O tristețe bacoviană acoperea ulițele mohorîte, cu flori ofilite la geam, cu suspine agonice de clavir, cu parc, cu muzică militară, catedrală și abator...

Un liceu de fete, bovarizînd discret în jurul celor cîteva doamne profesoare îmbrăcate distins sau purtîndu-și melancolia și parfumul în promenadele din „centru"...

„La Casa ofițerilor, duminică 27 iulie 1930, mare bal... Tombolă, distracții diverse, dansuri moderne..."

„Spiritism — telepatie — magnetism animal!... Marele spectacol oferit onoratei societăți din Rîmnicu-Vîlcea de maestrul King!"

„Joi, 18 ianuarie, Te-Deum la Catedrala Sfîntul Nicolae... Partea corală susținută de corul bisericesc al liceului de băieți și de tenorul garnizoanei, Dl. locotenent Cristescu Romulus..."

Astea erau principalele evenimente ale orașului, extrase din cronica unui an, și repetate cu o periodicitate exasperantă, ca o placă de gramofon rotită pînă la demență.

S-au cernut praful și anii... S-au cernut filele de calendar, căsătoriile, botezurile, înmormîntările, pozele la „foto Rio" în „centru", chefurile la vii... S-au cernut și s-au spulberat toate...

Într-o dimineață, Rîmnicu-Vîlcea s-a trezit brusc și a sărit în picioare. Chiuise puternic, metalic, cineva, iar dealurile cu vii s-au umplut cu ecouri. Au duduit gatere și au mugit sirene. Orașul s-a ridicat pînă la înălțimea dealului Capelei să vadă ce-i. S-a minunat. A căscat somnoros, dar n-a mai putut adormi.

În vale, chiar din coapsa lui, se născuse o așezare nouă. Coșuri mari vărsau în cerul strălimpede nori negri de fum... Peste mirosul de tescovină și must s-a adăugat deodată, înviorînd parcă cerul, duhul de mirodenie rară al cojii de brad. Orașul a început să miroase a rășină proaspătă și a făină de rumeguș.

— Ce s-a întîmplatără, domnule Costescu?

— Nu știu, dom'le, cică au făcutără ăștia peste noapte o fabrică!... Să te crucești!...

La Rîmnicu-Vîlcea s-a construit într-adevăr, într-un ritm record, la care au luat parte și localnicii, o mare fabrică de placaje și furnire. Gaterele bat zi și noapte, despicînd butucii în scînduri... Mașini speciale preiau lemnul cel mai bun, scoțînd din el cămașa delicată a mobilelor de preț cu care Romînia se mîndrește azi pretutindeni. Cel mai bun furnir. Cele mai bune placaje. Cele mai alese sorturi de panele... Într-un timp record, s-a format și muncitorimea „locală". Ea stăpînește sigur mașinile ultramoderne și dă dovadă de un entuziasm demn de tinerețea ei.

A întinerit și orașul. În centru, la cinematograf, băieți și fete, ieșiți din schimb, mirosind a rășină de brad.

Ride și casa lui Anton Pann, în care s-a petrecut o dragoste din alte vremuri...

★

Dar cetatea marilor metamorfoze ale lemnului oltenesc se înalță la Preajba, lîngă Tîrgu-Jiu.

Brigadierii liniei înguste o lăsaseră în faza de proiect. Butucii de fag, paltin, stejar, au trebuit, o vreme să curgă mai departe, spre Rîmnicu-Vîlcea sau Turnu-Severin.

Azi s-au oprit. Se odihnesc pe o suprafață de cîteva zeci de hectare, gîfîind încă după călătoria din munți... Dar pentru puțină vreme. Benzi transportoare îi vor duce la gigantice bazine de conservare și tratare termică.

Este prima treaptă în procesul prelucrării industriale a lemnului. De aici, din marile zăcători, bușteni vor porni din nou, aleși după sorturi, spre cele 5 fabrici ce vor funcționa zi și noapte în cadrul Combinatului.

Fabrica de placaje a și intrat în funcțiune. Deruloare de mare calibru au și înhățat bușteni, dezbrăcîndu-i, ca pe niște plozi, de cămașa din care se fac plăcile mari de placaj. Anual vor porni de aici peste 18.000 m.c. de placaj.

Dar bușteni merg mai departe. Subțiați, împuținați, trec în marea fabrică de cherestea. Pe vagonete și transportoare, sub cuțitele circulare, vin turme de bușteni. Este iarăși clipa cînd ne despărțim de brazi, pentru a-i găsi stivuiți, aranjați în pachetele de o perfectă geometrie ale scîndurii de diferite dimensiuni. Anual, vor porni de aici, spre toate colțurile țării, peste 6—7000 m.c. de scîndură.

Da metamorfoza lemnului nu s-a încheiat. A mai rămas ceva. Au mai rămas stinghii, bile, muchii, resturi eliminate din linia perfectă a scîndurii. Ele pornesc mai departe, spre fabrica de scaune curbate și spre fabrica de parchet și lăzi: 600.000 de scaune anual, 200.000 m.p., de parchet! Împărțiți la necesarul unui apartament și veți avea imaginea darului pe care-l dă Preajba țării, numai prin una din fabricile ei... Dar a mai rămas ceva! Așchiile! Aici nimic nu se pierde... Strînse, bucățică cu bucățică, zburătură cu zburătură, ele merg în uriașele instalații de fabricare a plăcilor aglomerate. Nu mai rămăsese mult! Vor ieși totuși, anual, peste 8000 de tone de plăci.

A mai rămas ceva?... Nimic! Mai bine zis un praf alb, parfumat, ca o pudră, ce mînjește fețele oamenilor și hainele. A mai rămas și sub mașini, sub gatere, sub fierăstraiele circulare, sub cuțite, făina moale și fierbinte a rumegușului. Este și ea măturată. Este și ea strînsă, fir cu fir. Ce-a mai rămas din lemn încă mai poate da căldură, încă mai poate da energie. Rumegușul este astfel îndrumat spre cuptoarele termocentralei, care funcționează alături de combinat. El se întoarce înapoi în mașini, de astă dată sub forma energiei electrice și a aburului industrial.

S-a născut o industrie nouă, modernă. O mîndrie a Olteniei, a țării întregi. Combinatul de la Preajba va prelucra anual 100.000 de hectare de păduri.

Anghel Dumbrăveanu

Sub cerul Leningradului

Trec, sub cerul nordic al Leningradului,
Plin de ecouri ca o pădure adîncă...

Voi duce cu mine, în sud,
Aripile reci ale vînturilor baltice
Și foșnetele Nevei în lumina de catifea albă a nopții,
Și imaginile fumurii ale caselor masive, de piatră,
Răsturnate în cerul tremurat al canalelor,
Și bărcile visînd lîngă cheiuri
Cu brațele lăsate în umbrele apei..

Tac și ascult respirația sărată a mării
Și-mi pare c-aud cum spintecă noaptea istorie!
Locomotiva care-l aducea pe Lenin
În Gara Finlandeză,
Și salvele „Aurorii" cutremurînd planeta îmbătrînită
Și uralele gărzilor proletare traversînd Piața Palatului
Ca niște jeturi de lumină
În răsăritul de purpur...

Voi duce cu mine în sud
Toate aceste scumpe ecouri
Din care crește marșul spre soare al poporului meu...

Vintilă Ornaru

Omul din tren

Noaptea părea un copac cu crengi păcurite,
Un copac uriaș, asmuțit spre cer și spre zare.
Stele — ici, colo — grăunțe scăpate prin site,
Scînteiau în golurile iscate printre frunzare.
...Trenul părea că prin întunericul crengilor scurmă
Și-l lăsa în goana lui nebunească în urmă,
Cum lași un canton, ori o pădure cu liniști adînci...
Trenul își tăia lunele ca un burghiu pe sub stînci,
Pe sub munții năpădiți undeva de ninsoare,
Ca să ajungă mai iute, în cîmpie, la soare!

Și în trenul acesta am cunoscut un prieten de drum...
Mai întîi m-am împrietenit cu ochii lui cu sclipiri
de oțel și de fum,
Ochi de om cumsecade, deschiși deopotrivă de larg
Spre furtună și spre vremea senină,
Ca ochii unui căpitan de vapor cățărat pe catarg
Să vegheze mai lesne imensitatea marină.
Mai apoi m-am împrietenit cu vorba lui caldă și calmă
De unchiaș ce-și vorbește, cu bărbia sprijinită
în palmă.
Și omul acesta mi-a vorbit de orașul spre care
mergeam,
De orașul ce urma să-l descopăr peste-o jumătate
de oră...
El mi l-a arătat prin besnele grămădite în geam
Și-l vedeam — deși nu se zărea — ca-n lumini
de-auroră.
Înalt și splendid, modern și contemporan
Nu cu noi, ci cu anii ce urmau să se-arate...
Noi de-abea ieșisem dintr-un cumplit uragan,
Noi de-abea ieșisem din tranșee și cazemate,
Și, omul acesta îmi vorbea de orașul din zare
Ca despre un miracol nemaivăzut de frumos.
Orașul își desfășoară zidurile ca-ntr-o ilustrată
scînteietoare
Pe sub crengile copacului uriaș, neguros,
Și copacul își prăvălea crengile grele de besne-ntr-o
parte
Ca să-i zărim măreția prin ani, mai departe.

Dar pe cînd îmi căutam culcușul cu greu
Printre barăci, pe drumuri mustind de noroaie,
Am continuat să văd Hunedoara, cum o vedea
prietenul meu
În visul lui ca o lalea de văpaie.

L-am căutat, pe omul din tren, prin oraș...
Dar omul din tren se mistuise cu noaptea odată,
Ori se scursese în trunchiul copacului ei uriaș...
Unde e prietenul meu de nu se arată
În orașul din scînteietoarea lui ilustrată?
Și tot căutîndu-l mi s-a părut într-o zi că-l zăresc
Pe o schelă, cu mistria în mîini, și să-l ajung
am urcat...
Dar el s-a pierdut în infinitul ceresc,
Și acolo zidea, zidea ne-ncetat.

În altă zi mi s-a părut că-l zăresc și mai sus:
Monta clopotul furnalului mare,
Ca peste cîteva ceasuri, ca-ntr-un cîntec nespus,
Să-i doboare în pîntec energia din soare.

Altădată am avut certitudinea că-i văd mîinile mari
Răscolind minereul cu lopata-n cuptor...
Era unul din cei opt oțelari,
Era însăși căldura din inima lor?

Constanța Buzea

Periferia

Era un cerc liniștit
Intretăiat de cintece simple,
Era o coroană de drumuri subțiri
Și de case ; —
Orașul nu putea s-o ridice
Spre fruntea-i inaltă de piatră...
Orașul nu se mindrea niciodată
Cu brațele ei de chirpici...

Cind eram mici,
Ni se părea o minune a noastră,
Ca o verigă cu chei
Potrivite în zarea albastră.
Visam —
In raiul nostru ingust, —
Cu poalele sumese în ploaie,
Bucurindu-ne de bălți și noroaie...

Dar periferia intinsă peste cimpie
Ni se arătă dintr-o dată pustie ;
Copilăria cu o mie de jocuri și chipuri
Ne crescuse incet.,
Cheile — au sunat pe verigă,
Parcă s-ar fi topit țurțuri de aur în apă,
Și zările-albastre
Se deschideau să ne-ncapă.

Oamenii erau prea singuratici,
Aproape bătrini
Pentru iubirea noastră care-nflorea.

Doream, visam că periferia cu trupul gelaș
Se va ridica mindră și curată și va intra în oraș.
Și casele părinților,
Croite din pămint, și sărăcie, și singurătate,
Vor fi dărimate. uitate.
Că drumurile au să se lărgească și-ndrepte,
Și grădinile răzlețe
Se vor aduna în parcuri,
Casele noi au să fie poeme cu sute de trepte
Și de ferestre-ncărcate cu glastre !

Trebuia să ridicăm cu brațele noastre
Coroana orașului inaltă și strălucitoare.

Oamenii — care ne-au chemat prin case
Să ne arate,
Că aici și aici
Nu sînt numai mărunte clădiri de chirpici,
Ci un vis al lor împlinit după ani, —
Zidari, dulgheri, săpători,
Cu miinile mari
Invirtind alături de noi dalta, mistria, —
Ne-au înțeles visul și bucuria.

Trebuia să ridicăm cu brațele noastre
Coroana orașului inaltă și strălucitoare !

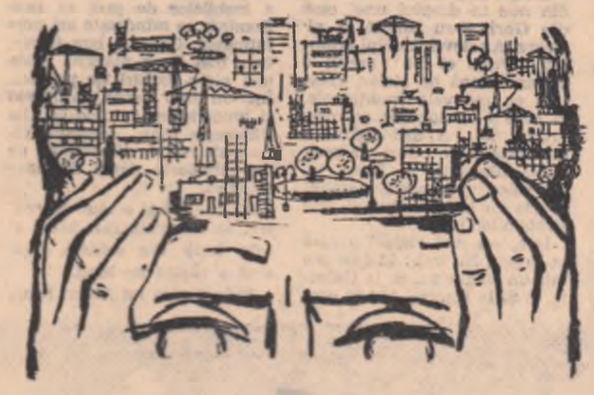

Ion Gheorghe

Troica și sputnicul

Trag herghelii Rusia — spumate —
și se opresc războinicele care
și trece Rusia-n eternitate
pe cercurile roților lunare.

Sînt toate stepele svirlite-n urmă
și numai spuma de pe cai rămine
și numai vintul întrecut mai scurmă,
bolborosindu-și golurile peste gnae.

— Aceasta e troica.

Acum se rup dinspre pămint comete
și zboară lutul nostru-nsîngerat
pe cercuri și spirale violete.
E Rusia ușoară,
Cu nu știu cîte puduri mai ușoară...

Aud inelele orbitelor troznind.
Coroanele de gravitație se sparg
și căi de mii de veacuri se cuprind
în clipele corăbiei fără catarg.

Ne țin planetele albastre,
sînt toate punțile-ale noastre,
sclipesc ciocanele pe astre,
sclipește secera pe astre.

— Acesta e sputnicul.

Desene de D. GREBU

Literatura română în Uniunea Sovietică

de N. I. Balașov

conf. univ., șeful secției Țările de democrație populară a Institutului de literatură mondială „Maxim Gorki"

Prietenilor noștri romîni le este cunoscut interesul multilateral și mereu crescînd al oamenilor sovietici, față de literatura romînă clasică și modernă. Mulți scriitori de seamă, de la Eminescu și Creangă la Sadoveanu și Arghezi, care încă demult s-au bucurat de o adîncă stimă în mijlocul oamenilor de specialitate, în ultimii zece-cincisprezece ani fac parte din lectura preferată a cititorilor noștri. Peste puțină vreme va fi greu să afli la Moscova oameni tineri care să nu fi văzut **O scrisoare pierdută** de Caragiale. Numai în cei cîțiva ani din urmă au apărut, în tiraje de masă, culegeri de versuri de Mihai Beniuc și Maria Banuș. Revista **Inostrannaia Literatura** a făcut cunoștință cititorului nostru cu operele lui Titus Popovici și Eugen Barbu. Cele două volume **Schițe și nuvele romînești**, sînt o adevărată antologie a prozei romînești din secolele XIX-XX.

Dar poate că cititorii „Luceafărului" nu cunosc exact amploarea lucrărilor de cercetare cu privire la literatura romînă, ce se desfășoară în Uniunea Sovietică. De aceea am vrea să vorbim despre lucrările de cercetare a literaturii romînești la Insututul pentru literatură universală „M. Gorki" de pe lîngă Academia de Științe a U.R.S.S. La acest Institut există de aproape trei ani o secție pentru literatura țărilor de democrație populară, în cadrul căreia se studiază și literatura romînă.

Inițial, atenția cercetătorilor a fost concentrată asupra celor mai arzătoare probleme, urmărind să ofere o analiză detaliată a creației celor mai de seamă scriitori contemporani din țările socialiste. Acestui scop i-au servit cele patru volume (ultimul apare în cursul acestui an) de culegeri: **Scriitorii țărilor de democrație populară**. În aceste volume, literaturii romîne i-au fost consacrate articolele lui S. Artemiev — **Mihail Sadoveanu** și două articole ale lui I. A. Kojevnikov — **Poezia lui Mihai Beniuc** și **Imaginea omului nou în dramaturgia lui M. Davidoglu**. Ambele articole, dintre care cel de-al doilea a fost recenzat cu multă căldură în **Gazeta literară** din 21 iulie 1960, au fost primele lucrări, în Uniunea Sovietică, despre acești scriitori talentați.

Încă din volumele de culegeri **Scriitorii țărilor de democrație populară** s-a putut vedea tendința autorilor de a axa analiza în sensul dezbaterii problemelor de dezvoltare a metodei de creație a realismului socialist. Această tendință a fost consolidată de faptul că articolele cu privire la literatura romînă, cît și la celelalte literaturi, au fost analizate cu participarea cercetătorilor literari de specialitate pentru toate țările de democrație populară.

Colectivul de specialiști ai Institutului de literatură universală a abordat problema tradiției naționale, în dorința de a stabili din care anume tradiții a purces realismul socialist, pe care anume tradiții s-a sprijinit el în literatura fiecărei țări de democrație populară.

Noi sperăm că în felul acesta va fi stimulată direct cristalizarea drumului concret al dezvoltării realismului socialist în anumite țări și totodată vom putea ajuta la stabilirea legilor de dezvoltare a realismului socialist, într-o serie întreagă de literaturi.

Studierea tradițiilor este de mare preț și pentru faptul că problema tradiției este strîns legată de problema înovației și cunoașterea tradiției înlesnește calea spre inovația autentică.

I. A. Kojevnikov s-a concentrat asupra tradițiilor critice și folclorice ale literaturii romîne din secolul al XIX-lea, ca fiind cele mai importante, după părerea sa, în ce privește formarea realismului socialist în creația lui Mihail Sadoveanu.

Cu acest prilej a ieșit la iveală faptul că legile specifice de dezvoltare a literaturii romîne au importanță pentru toate țările de democrație populară, care parcurg același drum. S-a relevat caracterul apropiat al unor concluzii obținute pe baza materialului literaturii romîne, de concluziile la care a ajuns, cu totul independent, un alt specialist ce a studiat dezvoltarea accelerată a literaturii bulgare din secolele XVIII-XIX spre realism, — anume G. D. Gacev.

Lucrarea colectivă : **Tradițiile naționale în literatura țărilor de democrație populară și dezvoltarea realismului socialist** — cuprinde, pe lîngă susnumitul studiu, următoarele lucrări : Rossianov — **Dramul creației lui Zigmond Moritz și unele probleme ale realismului critic maghiar**: Filippcikova — **Uniunea Sovietică, din perioada 1920—1930, reflectată în literatura cehoslovacă**; Olonova — **Dezvoltarea realismului în proza slovacă între anii 1940—1950 și evoluția romanului**; Staniukovici — **Unele tradiții ale realismului critic polonez din secolul al XIX-lea și proza poloneză din perioada anilor 1920—1930** (Maria Dombrovskaia și Zofia Nalkovskaia); Petrov — **Rolul tradiției lui Jeromski în dezvoltarea literaturii poloneze**; Korneeva — **Tradițiile popular-poetice în creația poeților bulgari Lamar și Blaga Dimitrova**; Riftin — **Tradițiile basmului oral în China și inovațiile lui Han Tzi-sean** ; Lisevici — **Legătura dintre poezia lui Lu Sin și Go Mo-jo și tradiția poetică chineză**; Semenov — **Romanul demascator chinez de la începutul secolului al XX-lea și Lu Sin**; Gherasimovici — **Tradițiile folcloristice în literatura Republicii Populare Mongole.**

La intensificarea studiului realismului socialist în literatura țărilor de democrație populară, ca fenomen concret ce se dezvoltă potrivit anumitor legi, trebuie să contribuie elaborarea continuă în cadrul Institutului de literatură universală, precum și al Institutului de cercetări slavone de pe lîngă Academia de științe a U.R.S.S., a problemelor generezi realismului socialist. Pe acest plan, E. M. Dvoicenko — Șestun propune studierea creației lui Camil Petrescu, iar altă lucrare din volumul de culegeri trebuie să fie consacrată creației lui Sahia.

Problemele enumerate mai sus ar fi greu de studiat în afara problemelor cu privire la legăturile literare și influența reciprocă dintre literaturile diferitelor țări. La studierea acestei probleme, la Institutul de literatură universală „Maxim Gorki", se acordă bineînțeles atenție legăturilor reciproce dintre literaturile țărilor de democrație populară și literatura rusă.

Asemenea lucrări se efectuează de către Institut în colaborare cu instituțiile științifice respective din țările prietene. În mare s-a și terminat pregătirea culegerii **Relațiile literare ruso-ungare** și a fost începută munca la volumul **Relațiile literare sovieto-cehoslovace din perioada de după Revoluția din Octombrie.** De asemenea au fost redactate articolele ce promit să îmbogățească imaginea despre relațiile literare romîno-ruse din secolul al XIX-lea cuprinsă în lucrarea comună a Institutului de literatură universală de pe lîngă Academia de Științe a U.R.S.S. și a Institutului de istorie literară și folclor al Academiei R.P.R. Partea sovietică a pregătit, potrivit planului, patru lucrări : Dvoicenko — Șestun : **Temele romîno-moldovenești în creația lui Veltman** și **Operele în rusește ale lui B. P. Hașdeu,** Sadovnik — **Tradițiile gogoliene în piesa lui I. L. Caragiale „O scrisoare pierdută"**, Kojevnikov — **Korolenko și Rominia.** La aceste articole au fost folosite noi materiale de arhivă despre B. P. Hașdeu, precum și scrisorile lui Dobrogeanu-Gherea către Korolenko. Urmează să aibă loc discutarea în comun a aportului romînesc și sovietic la volum, cu participarea specialiștilor de seamă care au depus eforturi însemnate pentru studierea relațiilor literare romîno-ruse : academicianul Călinescu, Mihai Novicov, Valeriu Ciobanu, Tatiana Nicolescu, Tamara Gane și alții. De la această consfătuire noi așteptăm, în afara unui mare aport la lucrarea respectivă, un schimb reciproc de experiență științifico-metodologică acumulată (de ambele părți), precum și o întărire a contactului dintre cercetătorii literari ai ambelor țări.

Institutul de literatură universală de pe lîngă Academia de Științe a U.R.S.S. nu se limitează numai la elaborarea acelor teme cu privire la relațiile literare ruso-romîne care intră în volumul amintit. În cadrul Institutului, tov. Dvoicenco-Șestun se ocupă de multă vreme de problema relațiilor literare ruso-romîne din secolul al XIX-lea, fiind pe cale de a termina o monografie pe această temă. În afara temelor care au mai stat în atenția cercetărilor sovietici, cum ar fi de pildă **Puşkin și folclorul romînesc. Creația lui Alexandru Hașdeu,** Dvoicenko-Șestun urmărește pentru întîia oară materiale cum ar fi acele despre Zagoskin, Dali și Lajecinikov.

Monografia lui Kojevnikov : **Eminescu și problema romantismului** este consacrată temei de mare importanță privitoare la metodele artistice ale literaturii romîne clasice. Un aspect demn de remarcat al acestei lucrări, încă neterminate, este discutarea problemei stilului în opera marelui poet. În planul Institutului pentru literatură universală pe anul 1961, se acordă multă atenție problemelor de stil ale literaturilor clasice ale țărilor de democrație populară. Această problemă este dezbătută pe baza diferitelor materiale, de la poezia lui Slowacki și pînă la poezia lui Ady Endre și proza lui Capek. Pentru literatura romînă toată atenția este îndreptată asupra stilului poeziei lui Eminescu. Kojevnikov se apropie de această temă avînd nu numai o mare experiență a traducerii de proză și versuri din limba romînă, ci și o experiență a analizei stilistice din articolul **Două etape în însușirea unei teme istorice la M. Sadoveanu — Neamul Șoimăreștilor și Nicoară Potcoavă** (Culegerea **Problemele realismului socialist în literaturile de peste hotare**).

În sfîrșit am dori să comunicăm cititorilor romîni că, pentru aniversarea marelui scriitor, a apărut în Editura Academiei de Științe a U.R.S.S., sub semnătura lui I. A. Kojevnikov, monografia **Mihail Sadoveanu.**

Din cele expuse numai despre activitatea Institutului pentru literatura universală de pe lîngă Academia de Științe a U.R.S.S. se poate totuși aprecia cît este de intensă munca științifică cu privire la cercetarea și popularizarea literaturii romîne în Uniunea Sovietică. Noi înțelegem că rămînem încă datori, nu numai față de opinia publică romînească, ci și față de cea sovietică, care întîmpină cu deosebit interes fiecare cuvînt cu privire la cultura Rominiei prietene.

Aspecte ale vieții literare în U.R.S.S.

Discuțiile literare în U.R.S.S. continuă să se desfășoare sub semnul memorabilei întîlniri dintre conducătorii P.C.U.S. și ai Guvernului Sovietic și un număr mare de scriitori și artiști, întîlnire ce a avut loc — după cum se știe — în această vară la o vilă din împrejurimile Moscovei, în special se oțitează des aceea parte din cuvîntarea tovarășului Suslov în care vorbitorul a relevat cu vigoare caracterul dăunător al criticii distrugătoare. Critica trebuie să fie binevoitoare și exigentă, iată concluzia care a devenit literalmente un cuvînt de ordine. Ceea ce, evident, presupune respingerea oricărei neprincipialități. Nu e vorba, pe de altă parte, de „rabaturi", ci de statornicirea unei atitudini înțelegătoare și tovărășești, de interes real și cald pentru eforturile creatoare ale fiecărui coleg de breaslă. Tovarășul Suslov a atras atenția în mod special asupra datoriei pe care o are critica de a manifesta un interes deosebit față de acele creații prin care autorii desțelenesc sectoare tematice noi pentru artă, pătrund în zone umane încă neexplorate de artiști. Îndrăzneala pionierilor se cere să fie încurajată. Cît de puternic a fost ecoul acestor idei generoase în rîndurile scriitorilor se poate judeca și după acțiunea pornită din inițiativa ziarului *Izvestia*. Într-un editorial al acestui cotidian numeroase articole de critică au fost analizate tocmai în lumina cerinței amintite. Discuția începută a fost reluată de dramaturgul Rozov, care, intitulîndu-și intervenția *Spectatorul, criticul, dramaturgul* a cerut în special criticii teatrale să nu uite rolul său îndrumător. Criticul este dator să ajute spectatorilor să discearnă spectacolele într-adevăr valoroase de acelea care *„fură ochiul"* speculînd un succes de casă, adesea nemeritat. Ni se pare că îndemnul ar putea fi adresat și unor publicații din țara noastră. Cît de mult ar putea să facă și la noi o critică teatrală competentă și principială pentru îmbunătățirea activității teatrale în domeniul reprezentării pieselor originale !

Pentru o critică *„binevoitoare și exigentă"* s-a pronunțat într-un articol redacțional și *Literaturnaia gazeta*. E de menționat și apelul adresat cu acest prilej cititorilor de a folosi cît mai îndrăznet în aprecierea lucrărilor literare criteriul confruntării cu viața.

Din cele arătate se poate deduce o concluzie ce ar putea părea unora lipsită de noutate, dar pe care e bine s-o repetăm cît mai des. Critica nu este un exercițiu de verificare a sensibilității artistice, ci o modalitate de sprijinire a literaturii. Valoarea criticii e direct proporțională cu eficiența ei, cu alte cuvinte cu capacitatea ei de a ridica — și de a rezolva cel puțin în parte — acele probleme de creație care, în momentul dat, se dovedesc a fi cele mai arzătoare pentru literatură.

În critica literară sovietică acest efort s-a concretizat în ultimul timp și într-un fel nou în care au fost puse, în numeroase studii de sinteză, unele probleme ale formei artistice. *Gazeta literară* a recenzat deja articolul plin de miez al lui Arkadii Eliașevici despre *Realismul socialist și problemele subiectului* (*Zvezda* Nr. 9/1960). Ideea că bătălia trebuie să fie dată acum nu pur și simplu pentru „perfecționarea formei", ci pentru *„soderjatelnaia forma"*, cu alte cuvinte pentru o formă cît mai adecvată ce ei consideră că e principalul noului conținut — trece ca un fir roșu prin cele mai variate materiale. E un semn al vremii și al avîntului pe care-l trăiește literatura sovietică. Continuînd să-i fereacă pe scriitori, mai ales pe cei tineri, de orice extravaganță formalistă, de orice originalitate de dragul originalității critica subliniază în același timp că noutatea materialului de viață pe care-l oferă realitatea contemporană îi obligă pe scriitori să caute mereu forme noi. Oricît de mare ar fi Tolstoi, oricît de neprețuită ar fi moștenirea lui, nu se poate scrie despre frămîntările entuziaștilor muncii comuniste, ca despre eroii romanului *Ana Karenina*. Dezvoltarea impetuoasă a tuturor ramurilor activității obștești în U.R.S.S. a conturat în fața scriitorilor sovietici sarcini noi, excepționat de pasionante. E vorba în primul rînd de necesitatea, resimțită mereu mai ascuțit, de a trasmite fidel ritmul dezvoltării, de obligația de a interveni activ și eficient în viață, oglindind nu doar aspectele ei, ci căile de rezolvare a unor probleme adesea destul de complicate, și, în sfîrșit, de faptul că în literatură capătă o greutate specifică din ce în ce mai mare probleme de etică, mai ales de etica muncii, de atitudine în muncă. Să ne gîndim, de pildă, la piesa *Totul rămîne oamenilor* a lui Alexin, ce ne-a fost prezentată cu atîta strălucire de către teatrul „A. S. Puşkin" din Leningrad. Fiecare spectator a simțit probabil că piesa trăiește nu atît prin complicațiile spectaculoase create prin intrigăriile și machiavelice și stupide în același timp ale lui Morozov, cît prin intensitatea cu care sînt puse — mai ales prin destinul lui Dronov — importantele probleme etico-filozofice ale vremii. Prin iscusința cu care ne introduc de asemenea în problemele etice ale epocii socialismului, și-au cîștigat popularitate și alte opere create în anii din urmă, ca de pildă : *Bătălie în marș* de Galina Nikolaeva, *Stepa vulturilor* de M. Bubenov, *Frații Erșov* de Kocetov, *După nuntă* de Granin, și altele.

Literatura sovietică pătrunde cu mult curaj într-o problematică umană cu totul nouă și nu încape îndoială că, tocmai din această cauză, critica simte nevoie să dezbată cît mai amplu și cît mai amănunțit cum *se realizează* această cucerire temerară. Un alt exemplu : majoritatea criticilor sînt de acord a considera că ultima nuvelă a lui Vadim Kojevnikov *Ficeți cunoștință, Batuev* e un succes. În *Novii Mir*, M. Kuznețov (articolul : *Controversa va fi tranșată de viață*) explică reușita mai ales prin felul în care sînt prezentate problemele tehnice. Experiența vie a creației a dovedit că orice evitare pudică a problemelor tehnice e în zilele noastre un nonsens. Dacă vrei să arăți frumusețea oamenilor noi, trebuie să-i înfățișezi în fața cititorilor, în muncă, zbătîndu-se pentru ceea ce ei consideră că e principalul în viață. Tehnicismul apare atunci cînd problemele producției devin obiectul direct al descrierii. Cînd însă, ca în povestirea citată a lui Kojevnikov, se vorbește despre producție doar atît cît este necesar pentru ca să devină familiară cititorului, împrejurările care nasc probleme etice, specifice vremii, cartea devine pasionantă.

Nu este lipsită de interes în acest sens un fel de polemică ce s-a iscat între poetul Soloukin și criticul Knepovici (vezi *Znamia* Nr. 9/1960). Un tînăr oarecare a trimis lui Soloukin o scrisoare în care și-a exprimat nemulțumirea pentru faptul că o parte dintre poeți se ocupă prea mult de temele „eterne" și nu tind spre noi descoperiri. *„Jos cu costul finului !"* — scria tînărul nostru. *Jos cu iarba verde ! Jos cu florile ! Jos cu roua ! Trăiască sputnicii și rachetele"*. Răspunsul poetului a fost drastic. Autorul scrisorii nu înțelege în ce consta adevărata poezie. Oare toate construcțiile și toate succesele tehnicii din U.R.S.S. (inclusiv sputnicii și rachetele) nu se fac pentru ca oamenii să poată gusta mai deplin frumusețea florilor, a privelиștilor, a bogăției vieții ? Knepovici se solidarizează cu Soloukin doar în parte și ni se pare că definește problema în termenii ei firești : nu e vorba de a prescrie rețete poeților, de a le interzice să scrie despre cutare sau cutare, ci de a-i îndemna să descopere poezie și în acele laturi cu totul noi ale vieții umane, care în aparență nu sînt poetice, dar în care se ascunde de fapt mult mai multă poezie decît în toate pajiștile verzi luate la un loc. Trebuie să recunoaștem că tocmai pe acest drum a mers la timpul său Maiakovski.

Evenimentul literar cel mai important al anului 1960 este, evident publicarea în extenso a volumului II al monumentalei opere a lui Șolohov — *Pămînt desțelenit*. Cu acest prilej s-au produs interesante confruntări cu opiniile formulate cu ani în urmă. Atunci, la începutul deceniului 1930—1940, critica burgheză se grăbise să proclame pretinsa „decădere" a talentului lui Șolohov sub influența „politicii", decădere confirmată, chipurile, de faptul că în *Pămînt desțelenit* destinele personajelor se dezvăluie mai puțin adînc decît în *Donul liniștit*. Cam în același timp admiratorii mai puțin pătrunzători ai lui Șolohov căutaseră să aprecieze *Pămînt desțelenit* cu un fel de *„reabilitare"* a romanului *„panoramic"*, care n-ar cere zugrăvirea multilaterală a caracterelor. Realitatea i-a dezmințit și pe unii și pe alții. Al doilea volum al *Pămîntului desțelenit* a împlinit magistral caracterele eroilor, i-a verificat în împrejurări complicate, i-a îmbogățit, dar totodată a dovedit, tot atît de magistral, că tema politică nu numai că nu este incompatibilă cu *„literatura caracterelor"* ci dimpotrivă abia crează cele mai prielnice împrejurări pentru reliefarea cît mai multilaterală și cît mai nuanțată a caracterelor umane. Acest învățămînt criticii sovietici îl subliniază cu tărie (vezi de pildă același articol al lui M. Kuznețov), și în lumina articolelor de astăzi ale literaturii a crește de construire a comunismului îi obligă pe scriitori să-și încordeze toate eforturile pentru realizarea unor caractere cît mai individualizate, cu o viață sufletească bogată. Criticul Petrosian (*Voprosi literaturi* nr. 9/60) se ocupă din nou, în legătură cu aceasta, de „vechea" alternativă : eroul exemplarul sau eroul obișnuit ? Părerea criticului — pe care o subscriem fără rezervă — pledează împotriva alternativei. Analizînd noul roman al lui Anatol Sofronov (*Dramuri, gramuri*), Petrosian ajunge la concluzia că trăsăturile excepționale tadica proeminente ale eroului zilelor noastre nu singularizează în mediul obișnuit (cum se întîmplă cu eroii romantici) ci, dimpotrivă, îl leagă și mai puternic cu viața obișnuită care însă, în zilele noastre, este obișnuită numai în sensul că e firească, corespunzătoare dezvoltării, dar nu și în sensul că ar fi cenușie, plată, lipsită de strălucire.

Literatura sovietică tinde azi — după cum reiese și din paginile criticilor și din operile literare — către realizarea unei noi și mai depline armonii. Omul nou e frumos nu prin imperfectibilitatea lui (oamenii imperfectibili nu există), ci pentru întregitatea caracterului său, datorită faptului că tinde tot mai mult să nu tindă) spre eliminarea acelor vicii și obișnuințe urîte moștenite de la burghezie, care ar putea să-i schilodească înfățișarea morală. Armonia nu exclude contradicție, lupta, conflict, dar le orientează altfel, le plasează altfel, în raport cu idealurile estetice. Cît de strîns e legată această necesitate a respectării regulilor de armonie cu cerința elaborării unei forme cît mai adecvate noului conținut, reiese, între altele, și din articolul deja citat al lui Eliașevici. Criticul vede în subiectul unui roman focarul prin care se realizează trecerea conținutului în formă și a formei în conținut. De aceea, pledează pentru cît mai multă grijă în construirea subiectului. Fără un subiect legat, logic, dinamic, caracterele oamenilor de azi nu se pot reliefa mai ales în acțiune, nu se pot contura precis. Realismul socialist presupune spirit inovator, mai ales în realizarea compoziției și a subiectului. Cînd viața oferă scriitorilor nu doar datele inițiale ale conflictului, ci și rezolvarea lui probabilă, cînd eroii nu se pot afirma ca personalități distincte decît în cadrul unui colectiv, cînd în sfîrșit epoca își pune amprenta cu necesitate pe orice destin, rolul subiectului crește enorm. E într-un fel o particularitate a etapei realist-socialiste în dezvoltarea literaturii mondiale.

În revistele literare sovietice au apărut noi creații deosebit de interesante, dintre care vom cita doar o mică parte : *Drumurile pe care le alegem*, de Alexandr Ceakovski, *Ficeți cunoștință, Batuev* de V. Kojevnikov, *Nu merită de trăiești altfel*, de Vera Ketlinskaia, *În numele tinereții* de Panferov, *Întoarcere spre sud* de K. Paustovski, *Povestea despre lupul cel sur* de E. Permiak, minunatele capitole din noul roman al lui K. Fedin, poemul *Din depărtare în depărtare* al lui Tvardovski, noile povestiri ale lui Kaverin, Nekrasov, Tendriakov, *Cîteva zile* de A. Bek etc. Realizate inegal, insuficient apreciate încă, toate aceste lucrări vorbesc totuși și despre unele trăsături generale ale etapei actuale de dezvoltare a literaturii sovietice : setea de actualitate, noutatea problemelor, conflictelor, caracterelor, noul ritm mai ales al prozei, mai puțin al dramaturgiei. E o tendință din ce în ce mai întîlnită în toate secțiunile, o aspirație neostovită către împlinire, către frumusețea cît mai completă.

N. Mihai

Marele circuit

Sala în care am pătruns m-a uimit o clipă cu strălucirea ei neobișnuită. Lumina soarelui năvălea pe mari și nenumărate ferestre, reflectîndu-se pe parchetul galben ca ceara, căzînd pe covoarele persane, păroase și moi, ale căror culori ardeau ca trandafirii în luna mai. Interiorul sălii făcea să-mi crească uimirea. Dulapuri masive, îmbrăcate într-o materie plastică verzuie, căptușeau pereții, și pe suprafața lor netedă, ca niște obiecte magice, străluceau mînere metalice și fel de fel de butoane, aparate și mici becuri colorate. În sfîrșit, privirea mi se oprește în mijlocul acestei încăperi vaste, acolo unde se află un birou și un om tînăr. Mă minunez și nu pot să pricep această atmosferă solemnă și sărbătorească. Parcă n-aș fi într-o secție de uzină, ci în cabinetul de lucru al unui șef de stat, unde se hotărăște soarta unei țări întregi. Fără voia mea, mă descopăr și, cu grijă, în vîrful picioarelor, pășesc pe parchet, feresc covorul frumoas, ajung în fața biroului și, cu voce înceată și emoționată, îl întreb pe tînărul cu fața îmbujorată, îmbrăcat cu o salopetă albastră :

— Cui dați curentul, tovarășe ?

Dispecerul termocentralei „Steagul Roșu" din Singiorzul de Pădure se uită la mine nedumerit și abia tîrziu îmi dau seama că întrebarea mea, formulată cu ezitare și naivitate, îl face să mă privească așa.

— Tuturor. Lucrăm în rețeaua națională. N-ai auzit de marele circuit? Uite, noi iacem parte din acest circuit.

Mă conduce la aparate și se apleacă asupra indicatoarelor care tremură ca niște fire de păianjen. Aici se înregistrează bătăile inimii țării. Fiecare mișcare a indicatoarelor vorbește despre viața unei întregi regiuni. Din aceste mișcări cunoști dezvoltarea și industrializarea țării. O vibrație inseamnă că a început lucrul la Combinatul forestier din Gălăuțaș. Crește tensiunea și indicatorul tremură mai tare : a intrat și Baia Mare în rețeaua națională.

Curînd și gîndurile mele pătrund în vîrtejul marelui circuit și, aplecîndu-mă asupra indicatoarelor sensibile, ajutat de călăuza mea, în cîteva clipe am străbătut jumătate din țară. Zburăm peste ogoare, peste ape și munți, aprindem lămpile în căminele culturale ale satelor, facem să năvălească lumina pe marile artere ale orașelor, în noile blocuri muncitorești, pornim motoarele abia așezate între zidurile crude ale uzinelor. Pretutindeni sîntem așteptați. Crește și se întinde marele circuit, aleargă și zboară mica scînteie electrică. O primesc cu brațele deschise și inima caldă muncitorii, o sărbătoresc țăranii, o cîntă poeții, o slăvesc pictorii și muzicienii.

Dar cea mai frumoasă simfonie o emană însuși marele circuit național pe rețelele lui de mii de kilometri și împreună cu el cîntă toate marile noastre centrale, ridicate în zece ani de electrificare: Ovidiu și Doicești, Paroșeni și Borzești... Prin muzica aceasta, Lenin ne transmite mesajul său. Si peste tot unde se aprinde lampa lui Ilici, se aprind și ochii oamenilor, sufletul lor se deschide viitorului și bucuria zilei de azi se topește în fericirea comunismului de mîine.

De aceea sînt așa de solemne și sărbătorești sălile de comandă ale puternicelor centrale energetice. Aici, în această imensă sală a luminii, nu numai prezentul, ci și viitorul ia ființă. Aceste palate de o armonie caldă, de o frumusețe surprinzătoare, înseamnă acel plus cu care, după cuvintele de vizionar ale lui Lenin, puterea muncitorilor și țăranilor va făuri comunismul.

Mikó Ervin

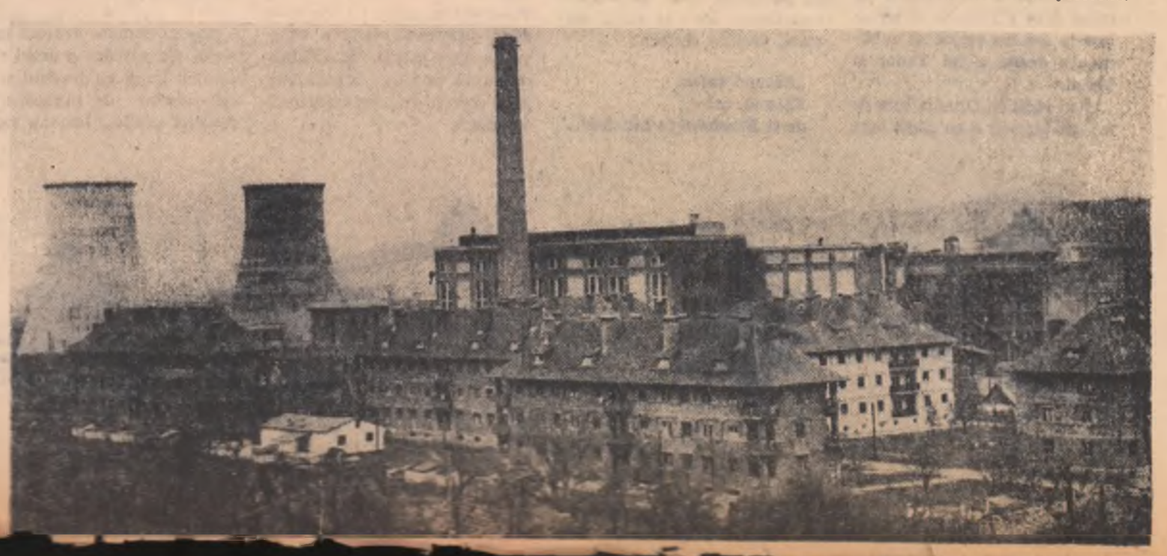

ATLAS LIRIC

URSS

Nicolai Aseev

Poema bogatîrilor

MOTTO :

„Iar Kurskienii mei sînt bogatirii plini de vitejie".

(Din „Cuvînt despre oastea lui Igor")

I

Fost-am fost și tînăr eu odată,
iar de intru azi în iarna vieții,
inima mi-i tot înflăcărată —
arde-n ea văpaia tinereții.

Unii cred în Biblie, iar unii
în Coran. Ci eu, cu trăinicie,
cred în oamenii din Kursk — străbunii,
bogatirii plini de vitejie.

Cine mi-s „vitejii, — bogatirii"
ce-nălțau drapelu-n luptă crudă ?
Crezul meu e că erau martirii,
kurskienii mei trăiți în trudă.

Telegari ca vintul aveau cnejii,
mantii scînteind de nestemate...
În opinci mi se-avintau vitejii,
alungind vrăjmașii din cetate.

După lupte, singerări și ruguri,
cneazul mindru strălucea în glorii,
bogatirii se-ntorceau la pluguri,
anonimi ai falnicei istorii.

Parcă îi știam de-o veșnicie,
parcă-am stat la cină împreună
ori am fi păscut vreo herghelie
vara-n nopți uitate și de lună.

Ochii lor se oglindeau cu cerul,
barba : nouri, lunecînd la vale —
mîinile puternice ca fierul
ridicau și sute de ocale.

Copilandru, le duceam merinde,
să mănînce la nămiezi cosașii.
Ei pe brațe-n slăvile-aburinde
m-aburcau în joacă — uriașii !

Mai apoi, cînd m-aduceau din slavă
lîngă unda rece a fîntînii,
tălpile-mi desculțe, prin otavă,
se-ntîlneau cu forțele țărinii.

Se spunea că din pămînt tăria
urcă-n om prin tălpile lui goale :
cei desculți adună-ntr-înșii glia,
string în ei puteri, să se răscoale !

Coji de pîine, cvas și cîte-o ceapă —
toată hrana noastră — șile-o vîntul ! —
ci revolta gata sta să-nceapă
din puterea ce mi-o da pămîntul.

Muromet, viteazul din balade,
și Micula fostu-mi-au povață.
Buchiseam străvechile izvoade,
kurskienii mă trezeau la viață.

Îi vedeam aevea, lîngă mine,
uriași, cu fruntea pînă-n soare.
despicînd cu plugul prin ruine
brazda unei vieți de sărbătoare.

II

Prin biserici, în străvechi icoane,
sfinții palizi moțăiau de veacuri,
popii se rugau, de la amvoane,
pentru țari, boieri... pentru conacuri...

Dar în neguri se topiră anii
plini de-ncoronări și balramuri,
și-n galop fugiră dolofanii
boiernași, cu mirul de la hramuri.

Liberi ni-s țăranii, cît e zarea,
la muzeu acuma zace cnutul,
astăzi nu-i mai mistuie pierzarea
s-au topit culacii și trecutul.

Mindre ni-s femeile-ndrăgite —
stinsă li-i robia și ploconul,
stinsă, vremea doicii vlăguite,
cînd sugea tot laptele coconul.

O, eu știu că nu mi-i cu putință
chiar pe toți, aici, să-i trec pe nume,
și de-aceea -nclin în biruință,
stegugul regiunii peste lume.

Căci la-ntreceri kurskienii falnici
n-au rămas în urmă niciodată,
dîrd în lături halurile — harnici,
s-au ținut în pas cu țara toată.

Vechiul meu tărîm, în zori de rouă,
dincolo de nori zvîrlindu-și plugul,
s-a-nălțat pe culmi de eră nouă,
plămădindu-și în adînc beișugul.

Comuniștii au dreptate ! Locul
a rodit din adevăr, cu anii...
Și-au pornit să stingă. cum stingi focul,
vrajba ce o seamănă dușmanii.

Case noi durară pe pămînturi
și treziră proaspete ogoare,
în veșnic prin muncă și avînturi
[illegible]

Robert Rojdestvenski

Cîntecul luptatorilor pentru libertate

(fragment din poemul „Sputnicul")

Auziți,
prieteni,
prin spațiii cerești,
glasul poporului puternic,
nestins ?
Viitorul
nu poate fi-nvins !
Adevărul
nu poți să-l oprești !
Eu sînt sputnicul.
Eu birui furtunile toate.
Sînt gata
pe-un prieten
oricînd să-l ajut.
Zburînd peste zilele de sărbătoare
sau peste zilele obișnuite,
banale,
contemplu,
din cerul tăcut,
orașele noastre natale !
Și-acuma
vă rog :
mai încet !

Tăceți !
Nu șoptiți !...
Orchestre,
Mai lin,
mai duios !...
Nu-i turburați pe îndrăgostiți...

Vă rog :
nu vorbiți !...
Treceți mai departe
cu pasul discret...

Pe-o stradă pustie...
Nu-i turburați pe îndrăgostiți...
Iată-i :
ei doi,
alături.
Și tac.
Se leagănă ca trestiile-n lac...

Pe planetă cîntă,
descîntă,
năvalnicile primăveri...
Flăcăule,
tu de ce taci
în fața Pămîntului liber ?...
Iubitei dă-i tot ce dorește !
Și florile și stelele toate !
Ți-aduc orice stea de pe cer.
Dă-i inima !
Fii mîndru,
fii tare,
iubește !
Fii drept,
muncitor,
[illegible]

Iar ție,
fecioară curată,
îți doresc
un fecior...
Îți doresc
să asculți fermecată
cuvîntul
în care-l
toată iubirea planetei adunată,
cuvîntul
MAMA !...
MAMA !
Cuvînt
ce și din piatră stoarce lacrimi...
MAMA...
Primul cuvînt,
cuvîntul blînd,
uriașul cuvînt...
MAMA —
cuvînt
pe care îl rostesc și eu
în fața ta, Pămînt !

S-ajungă-n zbor
pînă la lună
trimișii-acestui drag pămînt !
Tot cosmosul să-l cucerească !...
Eu,
în numele tău, patria mea — Comună,
la-ntrecere cu cosmosul m-avînt.

...Și mai departe ?
Mai departe
e începutul primăverii fără moarte
ce încă n-a bătut la ușă.
Și mai departe-i fierberea adîncă
a apelor cu unda jucăușă,
și mugurii umflați,
și picăturile de rouă...
Și mai departe
vîntul,
îl ascult,
zburlit ca un arici,
gonind în urma unui tren.
Răsună peste țară
un cîntec de mătase :
„MAI MULT
OȚEL DE KAZAHSTAN !"
„MAI MULT
PĂMÎNT DESȚELENIT" !
„MAI MULTE
ȘCOLI DE ȘAPTE CLASE !"
Primăvara
intră în drepturile sale.
Oamenii primăverii
își suflecă deci mînecile
și primăverii-i ies în cale.

Iată-i !
Cutezători și legendari.
Cuvîntul lor e lege.
Brațele lor sînt tari.
Eu sînt sputnicul.
Mîinile voastre m-au creat,
oameni dragi, sovietici,
voi, pămîntenii mei !
Oameni uniți într-o frăție fără seamăn !
Oameni
care creează bucuria...
În Bratsk,
Kiev,
Moscova,
Leningrad
și pretutindenea :
salut !
Salut !
Salut, oameni dragi. creatori,
ce cu tractoru-arați pe cîmp de-a rîndul !
Oameni ai muncii,
oameni viguroși
cu palme aspre,
grele
ca pămîntul !

În românește de H. GRAMESCU

Vasilii Fedorov

Al nouălea cer

— fragment —

La Moscova,
Cu un simplu cuvînt,
Orient,
La tot ce-i peste Obi se spune.
Dar, pentru noi, siberianul pămînt
E și răsărit și soare-apune.

Orientul
Din abecedare
Aici e, de fapt, așezat.
Și undeva, către soare-răsare
E și Orientul îndepărtat.

Nu în plimbare,
Nici ca oaspeți de-o clipă
Plini de speranțe
Venisem în zbor,
Trei stropi dintr-un val.
Pe vasta-i aripă
Ne-aduse vîntul migrator.
Trei stropi
Din înspumata mare,
Trei stropi
Din valul pasiunii,
Și din profundele-oceane...
Ne așteptа
Nu o uzină oarecare,
Ci o uzină de-avioane.
Cu distanțe mici și neînsemnate
Sînt unii care mereu se fălesc ;
Dar cînd pasul nostru
Siberia uriașă-o străbate
E un lucru simplu și firesc.
Chiar șapte nopți, prin ăst ținut,
De-am bate cale ne-ntreruptă,
Sîntem acasă...
Tustrei aicea ne-am născut.
Iar cînd
Trei ingineri,
Ca trei batalioane-n luptă.
Nu răsunau în drum urale,
Nici cuvîntări meșteșugite.
Noi făuream aripi de fier ;
Ovații nu spărgeau înaltul.
Gîndeam :
„Cu cine-om da asaltul
Spre-al nouălea, năprasnic cer?"

Aeroclubul
Apoi zborul.
Un picaj.
Mariana-ngrozită.
Adio, român !
Accidentul.
Motorul.
O piclă, apoi, nesfîrșită.
Și, iată,
În modestul cupeu,
Un tablou de familie,
Ca o ilustrație de carte :
Mariana cu Boris
Și eu,
Un personaj de prisos,
Stînd deoparte.
Dar Boris e tăcut și blînd.
Ce lesne-i
Generos să fii
Cînd ai învins și,
Surîzînd,
Că ai învins prea bine-o știi.
Să nu te-ascunzi
E prea ușor.
Ba chiar să deslușească toți
Ai vrea
Cuvîntul nerostit, triumfător :
„Priviți, oameni buni !
E a mea !"

Da, da ! E a ta !
Nu-ncape îndoială !
Privecm stîngher și chinuit
Cum cu-o mișcare simplă și domoală
Sub brațul lui s-a cuibărit.

O ciocîrlie a căzut din slavă
Și pasăre domestică îi pare
Acelui care nu-nțelege
Că numai aripa bolnavă
N-o lasă iar spre cer să zboare.
Priveam adesea, către seară,
Cum stelele lumina-și țes...
Dar cîte-n preajmă se-nîmplară
N-am înțeles.

Cînd ne-mpresoară cîteodată
Tristețile necruțătoare,
Plătim cu pămînteasca plată
Îndemnul nostru către soare.

„Priviți !"
Ea sare la fereastră...
Uniți din nou de un talaz,
Privind străvechiul rîu cu apă-albastră
Ce-a răsărit deodată în pervaz.

În lume-s rîuri nenumărate...
Dar rîu-acesta
Cu coapse-aurii,
Rîu al Siberiei, el dintre toate,
Cel mai aproape în veci îmi va fi,
Rotindu-și în bulboane apa-adîncă,
Sărind sprințar peste praguri de stîncă.

Rîul meu drag,
Îți mulțumesc doar ție
Că umăru-i, abia, abia-ntremat,
O clipă doar,
Ușor,
Fără să știe,
O clipă-ntreagă lîngă-al meu a stat.
Și apa ta a fulgerat departe,
Prinzînd în ea imaginea fugară...
Imaginea aceasta, pîn-la moarte,
În suflet, luminos e să-mi răsară.

Și mîinile le-am fluturat...
În zare,
Arbuști
Și brazi
Și case
Am zărit...
Dar viața iarăși a pornit să zboare
Cu trenu-n iureș
Către Răsărit.
. . . . . .

Trăit-am mîndru.
Vieții mele
Mereu adăugat-am frumuseți ;
Dar știu ; mai sînt și ceasuri grele
Încă trăim
Impasuri
Și triști.

Cînd visul și iubirea și credința cresc,
Dușmanii-ascunși
În noi țîntesc.

Vă înălțați, uzine-ndepărtate !
Spionii în zadar ar mișuna...
Coordonatele săpate
În inimile noastre,
Nu le-om da !

Desigur,
Locul are-un nume.
În drum, cu taiga, pe sub neri,
Gonea și rîul,
Parcă anume
S-ajungă-acolo pînă-n zori.

Se-nvolburase Siberia toată
Iar rîul alerga de zor ;
Ca pasărea înaripată
Văzduhul despicînd în zbor,
Sălta voios din prag în prag
În fiare încă ne-nzăuat
Și de Tvardovski necîntat
Și totuși,
Totuși, tare drag...

În românește de
IRINA DALL

Desen de IULIAN OLARIU

Publicînd în această pagină, fie și fragmentar, trei dintre multele poeme sovietice apărute în ultima vreme, revista noastră face cunoscut cititorilor săi un fenomen deosebit din viața literară sovietică : de cîțiva ani a devenit o obișnuință pentru toate revistele literare să publice aproape în fiecare număr un poem.

Fenomenul trebuie pus în legătură directă cu grandioasa operă de construcție desfășurată a comunismului, cu ridicarea pe o treaptă superioară de conștiință a fiecărui cetățean sovietic, conștiința de făuritor al celei mai avansate societăți din lume — societatea comunistă. Poeții sovietici, receptivi ca întotdeauna la cerințele contemporaneității, simt nevoia tot mai mult să celebreze în poeme de o mai mare întindere, cu posibilități multiple de exprimare, aceste istorice prefaceri.

Este interesant de remarcat că această mișcare pentru poem a cuprins în egală măsură poeți din toate generațiile. Alcătuirea paginii de față e din acest punct de vedere concludentă. Sînt prezenți aici unul din veteranii poeziei sovietice, Nikolai Aseev, aparținînd generației lui Maiakovski, Vasilii Fedorov, poet al cărui nume s-a relevat în perioada antebelică, și, în sfîrșit, Robert Rojdestvenski, certă speranță a poeziei tinere sovietice.

Gheorghe MATEIA și fiul lui

Nicolae Mărgeanu

Totul se întîmplase cu aproape o lună în urmă. Pînă atunci toate fuseseră aproape normale, ai lui, nora, Irina, femeia aceea încă tînără, cu aspect de fată, care lui îi plăcea fiindcă îi aducea aminte de propria lui tinerețe, și mai ales băiatul, Adrian, un puști de șase ani, dezgheţat și inteligent, veneau la el serile, îl duceau la cinematograf, [illegible] plecau împreună la scaldă și la pescuit, până departe pe valea rîului, și uneori, e drept, mai rar, se mai abătea pe la casa părintească și fiul lui. Stăteau de vorbă o jumătate de oră, o oră, după care „tovarășul director general adjunct", cum se obișnuise să-i spună, la început numai cu mîndrie, mai apoi nu fără oarecare ironie în ton, Gheorghe Mateia pleca cu pașii lui întotdeauna grăbiți, dar apăsați. Il chemau la ei, se duceau împreună, cei trei „bărbați", bunicul, fiul și nepotul, la meciurile de fotbal — și deși Mateia, în sinea lui, nu aprobase mutarea lor în noua locuință. (fiindcă vechea casă el o socotea încă destul de bună chiar și pentru familia unui „director general adjunct"), simțea totuși că legăturile de familie nu se rupseseră, chiar dacă nu mai erau atît de strînse cum le-ar fi vrut. El, bătrînul, era din a patra generație de oțelari și casa în care se născuse și în care locuia era foarte veche, de pe la jumătatea secolului trecut. Vechile ziduri, peste care se așezaseră straturi peste straturi de fum de fabrică, își aveau legile lor nescrise și înțelepciunea lor. Casa era destul de încăpătoare — trăiseră altădată și șapte, opt suflete, poate și mai multe, între pereții ei — putea să adăpostească foarte bine nu numai muncitori și maiștri, ci și pe un inginer, fie el și director adjunct. Dar Cornel Mateia ascultase zîmbind argumentele tatălui său și se mutase încă înainte de a fi fost tencuit pe dinafară blocul în care i se repartizase locuința. Gheorghe Mateia se consolă spunîndu-și că probabil nu e el în stare să înțeleagă ideile tineretului din ziua de azi, că la urma urmei e bine și așa, că e mai liniștit și mai stăpîn pe viața lui de om singur și, ce nu se mai ascundă după deget, bătrîn de-a binelea. Credea sincer că se împăcase cu noul fel de viață, cînd izbucnirea față de fiul său, în prezența a cel puțin douăzeci de martori, dovedi că nu era așa.

Scena se petrecuse la oțelărie, pe platoul de încărcare, în fața cuptoarelor Martin. Cornel Mateia venise „în vizită", cum zicea, înlocuind cordial cuvîntul inspecție, și totul mergea bine în ziua aceea. Il întîmpinase zîmbind pe tatăl său și-l luase de braț. Impregiurul lor se adunaseră, ca de obicei, topitorii, aparuse de undeva și șeful secției, era un moment de răgaz, unul din cuptoare dădea șarjă și treaba principală o aveau cei de jos, din hala de turnare. Celelalte cuptoare erau încărcate și oțelul fierbea. Se introdusese de curînd, la încă un cuptor, instalația automată de ridicare a ușii cu apă și echipa cuptorului respectiv era veselă, muncitorii își arătau mîinile spunînd că acuma nu le mai linge focul, în fine, toată lumea era bine dispusă, nimic nu lăsa să se întrevadă că va urma un schimb de vorbe tari. Un băiat adusese o bară de oțel răcit din probă și Gheorghe Mateia, uitîndu-se numai cîteva clipe la ea, îi pusese diagnosticul :

— Bun — 68, 69 carbon. Du-o la laborator.

Peste vreo zece minute, băiatul se întorsese de la laborator și Cornel Mateia luase hîrtiuța și citise rezultatul :

— Carbon 69. Ești tare, tată, rîsese el și-l bătuse pe umăr, și-ntr-adevăr era mîndru : vedeți ce tată am, ghicește compoziția oțelului la fix !

Norii se adunară pe neașteptate cînd unul din prim-topitori întrebă pe nepusă-masă, sau nu chiar pe nepusă-masă, fiindcă se vorbise pînă atunci de instalația de răcire automată, deci de protecția muncii :

— Tovarășe director, dar ce s-aude cu locuințele ? Cîte ne repartizați nouă, la oțelărie, că data trecută ați dat mai multe la prelucrătoare, și greul noi îl facem, siderurgia. Intreb și eu așa.

Omul nu era interesat, lui i se repartizase locuință încă cu patru ani în urmă, în 1951 — și cum era vorba de primele blocuri muncitorești și de un front larg în muncă, mutarea lui în noua locuință fusese filmată pentru jurnalul de actualități. (De atunci i se tot spunea în secție și în cartier, Jangaben...).

Cornel Mateia nu-și pierdu buna dispoziție.

— Toate la vremea lor, răspunse el, nici o grijă, să primiți, mai aveți răbdare.

— Păi lui Bitea i-ați promis, acu-i anul, și tot n-a repetat-o, insistă prim-topitorul, dumneavoastră personal i-ați promis că-ntr-o lună se mută... și nimic... să vă duceți la el acasă să vedeți, stau claie peste grămadă, cinci într-o odaie.

— Da, Bitea, și mai sînt și alții care au nevoie urgentă de casă, interveni inginerul șef, un om care-și iubea bine vorbele ; dacă spunea el, însemna că Bitea și alții" au într-adevăr, nevoie „urgentă" de casă.

De astădată, directorul adjunct se încruntă.

— Deocamdată se construiește, așteptați pînă se termină blocurile noi, spuse el tăios, dacă nu sînt locuințe, ce pot eu să fac ?

— Păi sigur... păi sigur... se trezi Gheorghe Mateia urbind și toți tăcură și se întoarseră spre el, nedumeriți dar foarte atenți, fiindcă era în vocea lui, în ece nu în cuvinte, care păreau să fie aprobatoare, eva care nu prevestea nimic bun.

— Păi sigur că da... repetă el încet și deodată se roși și-i aruncă fiului său în obraz, cu un glas asurzit, nefiresc, de om ieșit din fire : Sigur, nu-s locuințe ! Cum să fie ? ! Că dacă îs, pun mîna pe ele și le dau celor care n-au nevoie de casă, dar se mută că-s mai răi decît dracului... De asta nu-s locuințe, tovarășe director-general adjunct...

— De cine vorbești ? întrebă Cornel Mateia, care roșise și se crispase.

— Știu eu de cine vorbesc, și știi și dumneata și mai bine ! De ăia care au casă și nu se gîndesc că alții n-au.

— Poate vorbești de mine, tovarășe Mateia ?

— Dar de cine dracu ? !

Incremeniseră toți. Urmă aproape un minut întreg de tăcere. Cuptoarele vuiau furioase, de jos din hala de turnare se auzeau niște comenzi răcnite, nedeslușite. O macara de încărcare se apropie bătînd violent în clopot. Se dădură repede la o parte.

Abia atunci își reveni Cornel Mateia.

— Nu mai avem ce discuta, spuse el gîtuit, cu o voce ca de copil, gata să se frîngă, dumneata îți înțelegi să... fiindcă îți închipui că... fiindu-mi tată... asta-i o abatere gravă de la disciplină. Bună ziua.

Cîteva ore mai tîrziu, înainte de sfîrșitul schimbului, Gheorghe Mateia fu chemat la telefon. O voce feminină îl anunță :

— Sînteți convocat la ora patru la cabinetul tovarășului director general-adjunct.

„Nu mă duc !" se hotărî pe loc Gheorghe Mateia. „Mă cheamă" ? ! Ce-s eu, să mă cheme la el ?"

— Pentru ce ?

— Nu știu, tovarășe : vă anunț să fiți aici la ora patru.

— Ia ascultă, tovarășă, ia ascultă... duduie, se înfurie bătrînul, spune-i lui fii-meu, spune-i tovarășului director al dumitale că-l... Fu cît pe ce să-njure urît de tot, dar își dădu seama la timp și atenuă : Spune-i că-l dau dracului, pricepi... Și că dacă are de discutat cu mine probleme de producție, să mă cheme, că vin, că-i șeful meu, dar altceva n-am de vorbit cu el... Și să nu-l mai prind pe la mine pe-acasă, că-i trag o bătaie, așa să-i spui, duduie, săru' mîna...

Trînti receptorul și se șterse încet pe frunte, cu toată mineca. „Am dres-o !" murmură, deodată foarte cătrănit ; mînia îi pierise. „Am făcut-o fiartă ! Om bătrîn, și cu mintea de vrabie. De ce nu i-am spus toate astea cînd mai stătea în casa veche, acuma..."

Incidentul nu avu urmări. De rușine sau din cine știe ce motive, Cornel Mateia nu luase nici o măsură disciplinară și nici nu se adresase organizației de bază. Dar povestea fu repede cunoscută de aproape întreaga uzină. Cornel Mateia, căruia secretara pesemne că-i reprodusese dacă nu întocmai, în orice caz esența discuției de la telefon, nu mai trecuse pragul casei părintești și probabil că le interzisese și alor lui s-o facă, fiindcă nici Irina, nici Adrian nu mai veniră să-l viziteze pe bătrîn. Gheorghe Mateia își petrecea după-amiezile și serile singur și făcea mari eforturi ca nu cumva să se lase învins de slăbiciune și să se ducă la Cornel să se împace. Nu, fiul lui era dator să rupă gheața, dar nu părea să se grăbească... Uneori ploua și, închis în casă, pe cînd afară lumina sărăcă se împuțina treptat, Gheorghe Mateia se trezea că fixează de mult timp o pată lungă, incertă, de pe perete și, așa cum se întîmplă cînd mintea nu are ce face și trece la fantezii absurde, i se părea că pata aceea seamănă cu un om — uite nasul, și ochii, care par goi și stinși, trupul lung, deșirat, îmbrăcat parcă în zdrențe — și că omul acela e bunicul lui, sau fratele bunicului, nu mai știe care anume, că seamănă cu acela dintre ei pe care l-a turtit macaraua de pe un stîlp pe platoul cuptoarelor. Pata aceea de pe perete semăna într-adevăr, întrucîtva, cu un trup de om sfărîmat, cu membrele împrăștiate. Cînd se simțea ispitit să deschidă gura și să înceapă discuția cu bunicul care a venit să-i țină de urît de pe lumea cealaltă, Gheorghe Mateia rîdea încet, puțin ironic, puțin stingherit, aprindea lumina și începea să umble prin casă, cîte o dată un ceas întreg, dintr-o odaie în alta, ucis de plictiseală. Deschidea capacul pianului și sdrăngănea de cîteva ori, acorduri bizare, nu o dată sfîșietoare. Pianul și gobelinurile de pe pereți îi aduceau aminte de Ana, de femeia tînără, blondă și mlădioasă care fusese cîndva, dar mai ales de cea veștedă, răvășită, întinsă în sicriu, printre buchetele de flori. Simțea atunci, invariabil, și un miros insuportabil de spirt, pe care-l asocia întotdeauna cu imaginea moartei, fiindcă în ziua înmormîntării fusese folosit spirtul pentru cine știe ce și lui îi rămăsese, nește, mirosul. Iată-l pe Ion, primul lui băiat. După doisprezece ani, e și în fotografie același ca și în viață, vesel, cu toată fața luminată de un zîmbet larg, de băiat bun și sincer, inimos, gata oricînd de șotii și cîntece, doar că mai palid, ca într-o convalescență. A murit pe front, la Iași, în 1944, și nici după moarte nu și-a desmințit firea șugubeață, fiindcă la o săptămînă după primirea telegramei oficiale care îi înștiința că fiul lor a căzut ca un erou „pe cîmpul de onoare", a sosit o scrisoare de la el, rătăcită de poșta militară, în care spunea, cu scrisul lui mare, rotund, cam neîndemînatic, că e sănătos, n-a fost rănit și nici nu va fi, fiindcă n-a fost turnată încă șarja de oțel din care să se fabrice obuzul hărăzit lui. Da, cu Ion aici ar fi fost altceva, cu el nu te puteai plictisi niciodată, numai auzindu-l fluierînd și ți se încălzea inima, Ion a fost un băiat de aur. Cornel, ei, Cornel are altă fire, e mult mai serios, i se întîmplă să tacă și o zi întreagă, gîndindu-se la cine știe ce lucruri importante, și așa a fost încă de mic. Cornel a știut întotdeauna ce vrea, și întotdeauna a vrut, a urmărit ceva, nu s-a lăsat purtat de viață la întîmplare, întotdeauna s-a străduit să meargă pe drumul lui, pe drumul hotărît de el. Așa a făcut și cînd, la zece ani, atîta s-a ținut de capul părinților, încît au trebuit să-l dea la liceu și, în clasa a patra, cînd, după grevă, el, tatăl, a șomat o vreme și după aceea a fost reangajat cu o leală mai mică, în clasa a patra deci, cînd nu era decît un pustan, a dat lecții elevilor mai mici și și-a scos singur banii de taxe și de cărți.

E ciudat, dar de multe ori simte mai ascuțit lipsa lui Ion, care e mort de unsprezece ani, decît a lui Cornel. Cornel a fost plecat de acasă multă vreme, în anii de studenție, pe urmă la Brașov și scrisorile lui, altfel sosind regulat, de două ori pe lună, lui i se păreau destul de reci și mărturisind parcă prea multă bunăvoință pentru tatăl „incult", incapabil să-i înțeleagă toate preocupările. Chiar și Irina, care nici măcar nu e dintr-o familie muncitorească — tatăl ei e medic și așa mai departe — și care nu se poate spune că-i mai puțin instruită decît Cornel (ea a făcut filologia și se pricepe la domenii de care el, bătrînul, chiar că n-are habar : literatură, filozofie, muzică și altele), chiar și ea stătea întotdeauna de vorbă cu el de la egal la egal, spunîndu-i ce gîndește, mărturisindu-i îndoielile, și nu se poate spune că nu s-a descurcat și el oarecum, cu capul lui bătrîn... Pe cînd Cornel ! A lucrat luni la rînd la proiectul de retacere a oțelăriei, și n-o fi avînd el, Gheorghe Mateia, diplomă de inginer, dar ceva tehnică tot știe, ceva experiență tot are, slavă domnului, iar oțelăria uzinei o cunoaște ca pe propriul lui buzunar... de cîte ori l-a consultat Cornel pentru proiect ? De cîteva ori, în treacăt. Celorlalți ingineri nu le cădea nasul să vină la el să-l consulte. Dar poate că e numai o părere, il judecă așa fiindcă s-au certat și fiindcă... mai cinstit ar fi să recunoască că întotdeauna Cornel a fost o fire mai închisă. Ce-i al lui, e-al lui : e om cu cap, orice tată s-ar putea mîndri cu el. E altfel decît Ion... cu totul altă fire...

Ei, hai la culcare, bătrîne ! „Ce-ar fi să iau în gazdă pe vreun băiat de la mine de la oțelărie ?" se gîndi Gheorghe Mateia sculîndu-se de pe bancă și scuturîndu-și pipa de cenușă. Uite că nu se gîndise la asta, și doar era atît de simplu să se gîndească ! „Unul însurat, care stă el la cămin, ea la alt cămin și se-ntîlnesc prin parc sau pe deal... Drept chirie aș pune-o pe ea să țină casa curată..." Intră în casă și se apucă să prăjească ouăle pentru cină. Era cam devreme să se culce. Ar fi vrut să sune telefonul, să-l cheme la oțelărie, pentru vreun caz special, pentru vreo încurcătură, vreo defecțiune, dar telefonul nu suna, nu sună decît cînd vrea el și nu vrei tu. „Ei, sigur că iau pe-un băiat de-al meu în gazdă... Ce-mi trebuie mie tot căsoiul ăsta, cum de nu mi-a trecut prin cap mai devreme ?"

Cu cîteva luni înainte de a începe povestirea noastră, începuse să se vorbească în uzină, din ce în ce mai insistent, de reclădirea oțelăriei. „Să scăpăm o dată de pacostea asta !" spuneau celelalte secții. „Las-că stăm noi de vorbă peste un an, un an și jumătate..." răspundeau topitorii, simțind că se apropia și vremea revanșei. In curînd fură cunoscute și unele amănunte — era vorba de mult mai mult decît își închipuiseră oțelarii, capacitatea cuptoarelor urma să se dubleze, turnarea să se facă pe vagonete, hala să se mărească și să se construiască două hale noi, una de încărcare, alta de pregătire a vagonetelor pentru turnare, să se introducă macarale noi, foarte puternice și așa mai departe. Ceva mai tîrziu se află că sarcinile de proiectare fuseseră preluate de un colectiv din uzină — și se dădură și nume : inginerii Cornel Mateia, Mitru, Ioanovici, Țăranu și încă alți cîțiva. Problemele pe care avea să le rezolve colectivul de proiectanți erau extrem de dificile, trebuind să se dea o adevărată bătălie cu spațiul, oțelăria fiind înghesuită între cocserie, furnale și turnătorie, fiecare bucată de teren în plus urmînd să fie cucerită printr-o adevărată ofensivă de ingeniozitate; vechile planuri ale construcției fuseseră pierdute sau sustrase intenționat înainte de naționalizare și proiectanții aveau să dibuie prin labirintul de vetre subterane, de conducte și linii electrice din subsolul oțelăriei; mai mult decît atît, reconstrucția urma să se facă „din mers", cuptoarele fiind înlocuite pe rînd și zidurile ridicîndu-se în timp ce cuptoarele aveau să dea șarjă...

Cînd fu convocat la o ședință în sala mare a direcțiunii, Gheorghe Mateia bănui că de proiectul de reconstruire a oțelăriei va fi vorba. Ori de cîte ori intra în sala în care urma să se țină în după-amiaza aceea ședința, Gheorghe Mateia era încercat de un sentiment aparte, pe care obișnuința și trecerea anilor nu-l risipiseră.

Simțea o satisfacție nemaipomenită așezîndu-se în fotoliile de piele în care stătuseră cîndva țepeni, scrobiți, directorul și toți marii „mahări" ai uzinei. Nu mai prezenta nimeni aici bilanțul societății anonime, nu se mai aplauda la anunțarea sumei dividendelor pe care le dădeau acțiunile : acum el, Gheorghe Mateia, și alții ca el, erau chemați să-și spună cuvîntul și să hotărască soarta uzinei...

In sfîrșit, se așezară cu toții în jurul mesei. Gheorghe Mateia se trezi foarte aproape de fiul său, dar se întoarse în așa fel ca să nu li se întîlnească privirile. Observă totuși că acesta era agitat, neliniștit, deși zîmbea mereu. Directorul general deschise ședința anunțînd, așa cum se așteptau toți, că ședința era consacrată problemei reconstruirii oțelăriei. „Ministerul a aprobat în principiu proiectul, anunță el, dar îl vom dezbate împreună, și acum și mai tîrziu, după ce va fi cunoscut de toți, pentru a-l completa și îmbunătăți. Dau cuvîntul tovarășului Mateia, care va expune proiectul..." Cornel Mateia se ridică grăbit, trecu în capul mesei și timp de cîteva minute așeză în fața sa planșele, notițele, foile dactilografiate.

Își începu expunerea. Toți cei de față ascultau cu atenția încordată. Gheorghe Mateia, la început, nu se întoarse spre el, ci își propti bine coatele în masă uitîndu-se încruntat înaintea lui. Il auzea doar și nu-i plăcea că fiul lui e emoționat, caută cuvintele, se repetă. Dar Cornel Mateia își reveni repede și începu să expună proiectul clar, ferm, subliniind ideile mai importante, uneori aproape plasticizîndu-le. „Așa, mă prostule !" mormăi în gînd Gheorghe Mateia și un zîmbet îi trecu peste față. Dar nu-și schimbă poziția, nu se întoarse spre vorbitor.

Treptat, Cornel Mateia îl cuceri pe tatăl său. Ascultîndu-l, acesta încerca să-și imagineze cum va arăta oțelăria lor peste un an cînd va fi mărită, cînd haotica sală de turnare de astăzi va arăta ca peronul unei gări, cînd totul va funcționa ca ceasul, și simțea cum se înflăcărează. „O să dăm numai sorturi speciale de oțel, să fiu al dracului !" își zicea și-i venea să-și frece palmele de satisfacție. Cînd Cornel Mateia ridică o planșă și începu să expună indicii tehnici ai viitoarelor cuptoare Siemens-Martin de 250 de tone, Gheorghe Mateia se întoarse definitiv cu fața spre vorbitor. Va-să-zică, vor lucra la cuptoare de două ori și de patru ori mai mari ! Mateia încercă să-și dea seama dacă li se complica munca pe platoul cuptoarelor, raportă la capacitatea cuptoarelor puterea noilor macarale și soluția halei anexe de pregătire a încărcării și înțelese că va fi mult mai ușor. In sfîrșit, vor da oțel pe măsura puterii lor... In sentimentul acesta de adîncă mîndrie se insinua satisfacția că un Mateia era principalul autor al proiectului, un Mateia și anume feciorul lui... „Bine, mă ! îi venea să spună, tare, în auzul tuturor celor de față, ai făcut treabă bună, măgarule !..."

Expunerea lui Cornel Mateia dură o oră și cincizeci de minute. După el luară cuvîntul, pe rînd, mai mulți ingineri, din nou directorul general, cîțiva maiștri oțelari, inginerul șef al secției, apreciind în general proiectul și angajîndu-se să-l realizeze într-un termen cît mai scurt ; se ridicară totuși și obiecții, mai mult sau mai puțin de amănunt, se făcură propuneri și, în cele din urmă, directorul general luă pentru a treia oară cuvîntul, precizînd că toate propunerile valoroase — și proiectul urma să fie făcut cunoscut și sau mai puțin distant, chiar infatuat... Se spune despre el că ar fi un tip hotărît, care știe ce vrea și care disprețuiește părerile altora. E un om închis ? Și „bătrînul" îl crede așa, dar bătrînul bănuiește că îndărătul mutenieii lui nu e totuși o inimă de gheață. Bănuiește numai, fiindcă niciodată nu i-a arătat prea multă afecțiune, întotdeauna l-a iubit mai mult pe Ion și asta l-a făcut pe el, în copilărie, și nimeni n-a știut de asta, să fie gelos pe fratele mai mare...

A tăcut și Ioanovici. Zgîrie cu unghia fața de masă și mișcă buzele în neștire — iarăși calculează ceva în gînd... Luna înaintează imperceptibil pe cer, zgomotele străzii s-au potolit. Și de-odată, țîrîitul soneriei. Cornel Mateia păli. Nu avu nici o îndoială că cel ce sună e tatăl său. „L-am simțit urcînd scara..." își zise cu naivitate și o mare ușurare îl cuprinse. Dar îl aștepta o clipă grea. Zgomote de pași în antreu.

— Tată ! — glasul Irinei. Ce bine-mi pare... nici nu știi ce bine-mi pare... nu ești supărat pe mine ?... Cornel... da, e acasă...

„A venit... Și știu cît l-a costat asta. Mi-e rușine, trebuia să-l scutesc de umilința asta... L-am învins, i-am înfrînt cerbicia... Sînt un mare măgar, totuși... Parcă-l văd venind încoace, s-a oprit la fiecare colț, dezbătut pe scară mai largă — vor fi luate în considerare pentru definitivarea proiectului, dar că realizarea sa, cu lucrările pregătitoare, va începe de îndată. Delegatul ministerului și primul secretar regional subliniară, bineînțeles, importanța lucrării, pentru ansamblul producției industriale și cel dintîi nu uită să felicite colectivul de proiectanți în frunte cu inginerul Cornel Mateia. Acesta primi felicitările și aplauzele cu fruntea plecată, dar nu se putu stăpîni să nu zîmbească fericit ; toți îi văzură zîmbetul involuntar, aproape copilăresc, și cîțiva rîseră cu simpatie.

La sfîrșitul ședinței, Gheorghe Mateia își bagă pipa în buzunar și se îndreptă spre ieșire printre primii, căutînd să ocolească grupul numeros care-l înconjura pe fiul lui.

★

Luna răsărea și acum, greoaie, de o sfericitate imperfectă, luminînd difuz cartierul de blocuri noi cu sute de ferestre scînteietoare, cu sute de becuri puternice străIucind de-a lungul străzilor. Pînă la înălțimea terasei de la etajul al patrulea, urca rumoarea străzii, foșnetul pașilor trecătorilor, țipetele copiilor din solarul de vizavi sau din balcoane, fîșiitul pneurilor de automobile. O mașină cisternă trecu încet, udînd asfaltul. Cornel Mateia asculta, fără să le înregistreze, zgomotele familiare ale cartierului — și zîmbea. Era același zîmbet, păstrase zîmbetul de la sfîrșitul ședinței, cînd fusese felicitat, dar acum zîmbetul acesta nu mai era adresat nimănui, nici lui însuși, era un zîmbet lipsit de sens. Se simțea singur și îi părea bine că e singur — în tovărășia lui Ioanovici te simți, oricînd vrei, singur, acela tace, sau vorbește fără să urmărească dacă e ascultat, preocupat exclusiv de ideile lui, și asta face și acum, de cînd a venit, vorbește despre viitoarea turbină, proiect pe care-l vor executa ei doi, s-au înțeles mai de mult s-o facă. Ioanovici ăsta e un creier electronic, naiba să-l ia, a terminat calculele pentru oțelărie, miile de calcule complicate, și a trecut automat la o nouă operație, fără un moment de răgaz, fără o seară de oboseală, de satisfacție și de vagă tristețe — tristețe că un capitol din viață s-a încheiat, că o parte din tine a rămas în urmă, că ești mai matur acum, și te simți tare, dar și trist cînd constați că te-ai maturizat... Ioanovici ăsta e un creier electronic...

— Bea, mă omule, spune răgușit Cornel și sînt primele cuvinte pe care le rostește de o jumătate de oră.

Își toarnă și el în pahar și bea, băutura tare îl arde, dar el simte că nu-l toropește, ci-l face și mai lucid. Să taci, să taci la infinit, să urmărești jocul de artificii al gîndurilor trunchiate, nedefinite... să pîndești clipele de explozie, cînd ce ai acumulat aproape fără să știi, se cristalizează într-o construcție logică... Uneori, în mijlocul colegilor, al prietenilor, într-o adunare de muncitori pe care îi cunoaște demult și i-s dragi, el e volubil, sincer volubil, deschis, nu-și ascunde gîndurile și nici ce simte. Dar de cele mai multe ori e sobru, reținut, și toți îl cred mai mult de zece ori a fost pe punctul să se urce în autobuz să se întoarcă... Sînt un individ incalificabil..."

— Bunicule, te-ai întors ? ! Bine că te-ai întors !

Și Adrian... Cornel Mateia se ridică, dar în loc să intre în apartament, făcu un pas îndărăt și se lipi de balustrada terasei. Obrajii îi ardeau.

— Tătucu spunea că ești în delegație la Hunedoara, eu în fiecare zi am întrebat-o pe mămica dacă ai venit...

„Ce măgar fără pereche sînt... Și de n-aș ști cît ține la copil, mai mult decît la mine, mai mult decît la bietul Ion... Acum a intrat în sufragerie și, ca de obicei, iar dezaprobă, în gîndul lui, mobila Irinei, prea elegantă pentru un fiu de muncitor... și iar n-o să-mi spună nimic despre asta... dar ți se citește în ochi, bătrîn încăpățînat ce ești... Cum de-am putut să nu-l văd atîta timp... Mi-e rușine, recunosc... Bătrîn încăpățînat, în fond semănăm ca două picături de apă..."

Gheorghe Mateia se ivi în ușă.

— Bună seara, rosti.

— Bună seara, tată, răspunse încet Cornel Mateia. Clipea des din ochi și îi era ciudă că nu-și poate stăpîni emoția. Incercă să zîmbească, se comporta ca un copil. Nu, bătrînul învinsese, îi dădea acum o lecție usturătoare... Strînse grăbit mîna tatălui său și o clipă privirile li se întîlniră. Gheorghe Mateia îl cerceta atent, cu o umbră de maliție : vedea că e stînjenit, că s-a roșit și că-i vine să intre în pămînt, dar Cornel Mateia pricepu că dacă tatăl său l-ar fi văzut calm, sigur de el, ar fi făcut stînga-mprejur și ar fi plecat trîntind ușa...

— Ia loc, tată, stai să-ți torn un pahar...

Bătrînul maistru se așeză.

— Am venit să te gratulez, spuse el reținut, luînd sticla de Cherry-brandy și descifrînd cu o mînă ironică eticheta. Și pe dumneavoastră vă felicit, tovarășe inginer, se întoarse el spre Ioanovici.

— Mulțumesc, răspunse acesta absent.

— Ce părere ai, tată, totuși, de proiect ? N-ai luat cuvîntul la ședință...

— Am o părere foarte bună... răspunse măsurat Gheorghe Mateia și repetă după o pauză : Foarte bună...

Rostind aceste cîteva cuvinte atît de zgîrcite, bătrînul avu în voce un accent aparte de mîndrie, de satisfacție, poate și de dragoste, și Cornel Mateia îl înregistră cu o absurdă tresărire de gelozie : tatăl său n-a venit la el, la fiul lui, a venit la autorul proiectului... Ceea ce îi leagă pe ei doi, în egală măsură, sau mai mult chiar decît sîngele, e uzina, munca lor comună ; pentru asta a renunțat bătrînul la mîndria lui. Desigur, s-au împăcat, se vor vedea de acum înainte ca și altă dată, își vor vorbi, nu vor mai aduce niciodată vorba despre stupidul incident, dar asta nu s-ar fi întîmplat dacă el ar fi elaborat un proiect prost, dacă proiectul ar fi căzut... Ce oameni ciudați, ei doi... Bătrînul va ține și pe mai departe mai mult la Adrian, poate și la Irina, o barieră de răceală va exista întotdeauna între ei...

— Știi că i-am repartizat un apartament lui Bitea ?...

— Foarte bine ați făcut...

Ironie, eterna lui ironie : fii atent, nu tu i-ai dat locuință, voi i-ați dat, conducerea uzinei, și nici măcar voi, ci partidul, clasa muncitoare — învață să-ți cunoști lungul nasului ! Deși el n-a vrut decît să-și facă o autocritică aluzivă, să recunoască indirect, că atunci, în disputa aceea, bătrînul a avut oarecare dreptate... Ce om imposibil... Și uite că acum nici nu mai au ce să-și spună, mai e și Ioanovici ăsta aici, dar mai bine că e aici, altfel situația ar fi de-a dreptul insuportabilă.

— Nu vreau să vă stric vorba, vorbiți mai departe, se întoarse bătrînul Mateia spre Ioanovici ; nici el nu mai găsea probabil ce să spună. Eu mai stau puțin și mă duc...

— Unde te grăbești, tată ? întrebă aproape în șoaptă, cu un glas cald, Cornel Mateia.

— Acasă, unde să mă duc. Și mai trec și pe la oțelărie, să le spun și celor din schimbul de noapte cum stau lucrurile...

Cu același glas neobișnuit, Cornel Mateia spuse :

— Te însoțesc și eu...

— De ce ? — iarăși tonul ironic. Stai acasă, ai avut destule pe cap astăzi. Apoi, lui Ioanovici : despre ce discutați ?

— Discutam cu Ioanovici despre un tip nou de turbină, cu o serie de perfecționări. Ne gîndim să-l proiectăm noi doi, o să iasă, ce părere ai, mă Ioanovici ?

Acesta prinse prilejul. Incepu precipitat :

— Tovarășe director, dați-mi voie să vă explic ideea mea în legătură...

Cornel Mateia tresări, observase la tatăl său o mișcare îngrijorătoare. Da, uite că îl întrerupse pe Ioanovici :

— Tovarășe inginer, nu vă supărați că vă-ntreb, dumneavoastră ați fost coleg cu Cornel la politehnică ?

— Da, toți cei cinci ani, și am locuit la cămin în aceeași cameră.

— Așa... Să vă povestesc ceva, tovarășe inginer. Eu am avut pe vremuri, aici în uzină, un prieten foarte bun, îl chema Voinea. Lucram la același cuptor și ne aveam ca frații. Pe urmă, prin '38, pe el l-au arestat și n-am mai știut nimic de el. La vreo doi ani după război, mă nimeresc eu la București, cu treburi la C.G.M. Ajung la un stab mare — om o dată ! Cînd intru la el și mă uit mai bine, cine credeți că era ? Voinea... „Să trăiți tovarășe Voinea", am zis eu și-am lipit călcîile. Tovarășul Voinea s-a holbat la mine și-a răcnit : „Bă Gheorghiță, dacă te mai prind o dată cu „sătrăiițitovarășevoinea", te-nșfac de turul pantalonilor și te dau de-a berbeleacul pe scări la vale ?" Pe urmă m-a luat în brațe și m-a pupat...

Cornel Mateia se făcuse negru.

— Tovarășul Voinea tot la C.G.M. lucrează ? întrebă Ioanovici.

„Asta în afară de matematicile lui, habar n-are de nimic !" își zise Gheorghe Mateia și-i veni să rîdă.

— Prin urmare, tovarășe director, reluă Ioanovici, dimensiunile paletei...

— Lasă, Ioanovici dragă, discutăm mîine... Și te-am mai rugat să nu-mi mai spui „tovarășe director"...

„Dar de turul pantalonilor nu l-ai înșfăcat..." citi Cornel Mateia în zîmbetul tatălui său. „Ei, tată, ce știi tu... deși iar ai dreptate, ca întotdeauna..."

Zece minute mai tîrziu, Gheorghe Mateia plecă, după ce refuză încă o dată să se lase însoțit de fiul său. „Asta a fost... își zise Cornel Mateia, prin urmare ne-am împăcat, dacă asta se poate numi împăcare..." Ioanovici rămase. Cornel Mateia se plimbă timp de un minut, nervos, pe terasă, apoi se rezemă de balustradă. Strada era pustie și liniștită.

— Ioanovici, rosti el printre dinți, pleacă, du-te, cel puțin patru zile să nu-ți mai văd mutra... Stai, unde te duci, dobitocule, vino aici lîngă mine... Vezi, ăsta-i tatăl meu... Gheorghe Mateia ieșise pe poarta blocului și mergea acum calm, țeapăn, cu pași egali, prin mijlocul străzii. Umbra se profila uriașă pe zidul clădirilor din dreapta. Il iubesc și mă iubește... dar îmi dă mereu lecții, aspru, nesuferit, niciodată mulțumit de nimic... Habar n-ai ce reprezintă el pentru mine... e mai mult decît tatăl meu... și nu ne înțelegem... Are întotdeauna dreptate, el s-a născut aici, el face parte din orașul ăsta, el e sufletul acestui oraș, al uzinei... Dar ce-ți spun eu toate astea, ce pricepi tu... Dacă ți-aș da gîndurile mele, tot ce-mi trece prin cap acuma, tot ce simt, într-o formulă matematică, ai înțelege... Rezolvă tu, dacă ești în stare, ecuația asta dintre mine și bătrînul, ecuația asta cu atîtea necunoscute...

Ioanovici, bineînțeles, nu pricepea nimic, dar cel puțin tăcea. Rezemat de balustrada terasei, lăsîndu-se înfiorat de răcoarea nopții, Cornel Mateia privi multă vreme cartierul adormit și, cu un sentiment tulbure, cu neputință de definit, colțul străzii pe după care se pierduse silueta tatălui său.

Desene de TIA PELTZ

„Numai în munca laolaltă cu muncitorii şi ţăranii poţi deveni cu adevărat comunist."

LENIN

„Şi noi am fost elevi"

Publicăm în această pagină cîteva fragmente din răspunsul lui Alexandru Sahia la ancheta organizată de revista Cuvîntul liber *în anul 1935, cu tema... Şi noi am fost elevi.*

Document acuzator asupra condiţiilor inumane şi discriminatorii din şcoala burgheză, acest răspuns este deosebit de edificator pentru drumul vieţii şi operei lui Alexandru Sahia.

Articolul a apărut în Cuvîntul liber *din 9 februarie 1935.*

Au trecut de la terminarea liceului aproape şase ani. Pereţii suri ai unui liceu militar mi-au închingat anii copilăriei şi ai adolescenţei în eforturile unei educaţii prusace — adesea cu bătăi. Păstrez şi astăzi cucuiul loviturilor de cravaşă aplicate de către comandantul meu.

Nopţi întregi, alături de alţi cinci camarazi, închişi cu dreve la geamuri, n-am putut să ne odihnim din cauza loviturilor primite la spate şi în cap.

Crima era fuga la teatru. Aveam atunci toţi între 18-19 ani...

In fiecare ajun de vacanţă, comandanţii de plotoane sau companii ne spuneau pe tonuri agresive:

„Aceia care sînteţi fii de ţărani sau de muncitori n-aveţi voie să lucraţi alături de părinţii voştri. Nu înjosiţi uniforma. Nu mai sînteţi nici ţărani, nici muncitori. Voi sînteţi ofiţerii de mîine".

Frazele acestea le-am auzit de nenumărate ori în cei 7 ani petrecuţi într-un liceu militar.

Fiu de mărunt proprietar, cu origină pur ţărănească, supus de mic copil unei educaţii religioase, pînă la îmbîcsire — spiritul şovin naţional impregnat cu ură de rasă — n-au putut să prindă în mine rădăcinile dorite de alţii. Căile întrebuinţate de educatorii mei au fost false şi lipsite de un criteriu metodic.

Clasa cea din urmă, clasa 8-a, am făcut-o la un liceu din Bucureşti, al cărui director este renumit pentru antisemitismul lui.

Cu toate că am apărut în uniforma liceului militar, că în certificatele mele se specifica precis religia ortodoxă şi numele pur românesc — directorul acestui liceu m-a suspectat continuu ca fiind evreu botezat — cu nume schimbat — datorită aspectului meu fizic semit.

Deşi numele este Stănescu, mi-a spus întotdeauna Abramovici. Toată această atmosferă, pe care eu o credeam cu totul alta — comparată cu a liceului militar de unde veneam — m-a băgat într-o adevărată panică.

Trecînd în universitate starea mea sufletească s-a agravat — neîntîlnind nimic din oamenii şi viaţa autentică pe care eu o doream cu ardoare între zidurile liceului militar.

Toate acestea m-au dezorientat cu totul şi nemaifiind în stare să-mi găsesc punctul de sprijin, la vîrsta de 21 ani, m-am retras la mînăstire, într-o totală decepţie.

Primele luni s-au desfăşurat în mod tragic şi în completă trîndăvie, ca a tuturor călugărilor. Literatura religioasă şi formula adîncă a cultului ortodox au avut darul să mă îndepărteze cu totul de Dumnezeu, în care nu mai credeam înainte de a intra. Abia ceva mai tîrziu, aprovizionîndu-mă cu „Capitalul" lui Karl Marx, cu Engels şi Lenin — sensul înţelept al unei vieţi mari a început să mi se arate. Şi după aproape doi ani de mînăstire, cu o lectură marxistă bogată — am revenit din nou la viaţă, despre care am înţeles că este luptă.

Şcoala românească — asemenea învăţămîntului burghez de pretutindeni — arată în mod clar că interesele diverselor clase se reflectă în educaţie...

La un portret al lui Mihail Sadoveanu

O convenţie abuzivă a făcut ca multă vreme portretele să-i înfăţişeze pe scriitori în poze meditative; în atitudini care figurau spectaculos inspiraţia. Şi astăzi sînt unii care nu-şi închipuie poetul decît cu fruntea sprijinită teatral pe braţ. Dar, evident, nu numai decît nevoie să faci apel la codul uzat al unor asemenea gesturi, spre a sugera concentrarea interioară a poetului. Iată, Mihail Sadoveanu este un mare liric, în proză; dar puţine figuri respiră atîta impunătoare linişte, atîta sobrietate, cînd se desprinde din chipul său. E un cap care refuză orice artificiu teatral.

Acest lucru l-a înţeles bine pictorul Corneliu Baba, făcîndu-i portretul. A înţeles că un astfel de model ne poate spune ce este măreţia, chiar atunci cînd ni se înfăţişează simplu, într-o ţinută care nu-i nicidecum oficială. Nici o complicaţie exterioară, nici o solemnitate de circumstanţă în acest portret. Îmbrăcat într-un cojocel, purtînd pe umeri o haină neagră, scriitorul şade bătrîneşte într-un jilţ. El este majestuos prin prezenţa lui însăşi, nu prin accesorii, pe care pictorul le-a eliminat sever. E, dacă vreţi, omul de toate zilele. Însă zilele obişnuite ale acestui om au fost, toate, zăbători pentru limba noastră, cărei, neîntrerupt, el i-a agonisit cuvîntul de frumuseţe rară.

Vreme de cinci decenii, opera lui s-a aşternut într-o mişcare atît de egală, cu atîta imperturbabilă generozitate, încît producţia scriitorului îţi aduce cumva în minte desfăşurarea nepăsătoare pe care o au forţele naturii. Dar se înşeală cine vede în această creştere inepuizabilă doar efectul unei spontaneităţii fericite. „Multora — povesteşte într-un rînd Mihail Sadoveanu — li se năzărea (...) că literatura mea e o funcţie firească în care cheltuiesc puţină substanţă; nu cunoşteau pe faurul aburit care se ostenea fără răgaz subt calm înşelător". Veghea prelungă a acestui faur stă trează pe chipul pictat de C. Baba. În tăcerea impresionantă a tabloului, destinul creatorului se simte ca o prezenţă grea, materială. Să privim mîna dreaptă a scriitorului, care se ţine încordată, voluntară; o încordare trecînd peste marginile clipei. Portretul pictat de C. Baba caută să prindă nu numai o fişie din durata unui om, ci masa unei existenţe pline, spornice.

Au fost, în această existenţă, triumfuri ale creaţiei şi zile pe care le-a încîntat prietenia cu oamenii; dar au fost şi amărăciuni, mai ales din anii cînd scriitorul vedea cu durere cum se întinde umbra odioasă a fascismului. Luptător pentru democraţie, el a cunoscut atunci ameninţarea huliganilor, asmuţiţi asupra valorilor culturii şi ale umanităţii. „De cîtva timp — protestau o seamă de intelectuali în 1937 — se încearcă asasinarea morală a celui mai reprezentativ şi mai autentic scriitor român contemporan, Mihail Sadoveanu. E terorizat omul şi scriitorul, cu o ură care nu cunoaşte nici cruţare şi nici margini". Aşa de încercări, care loveau în el şi în poporul nostru întreg n-au putut trece fără urmă peste acest suflet adînc. El şi-a păstrat gravitatea augustă, nu păşind imposibil pe lîngă dureri, ci dominîndu-le.

Tăria lui lăuntrică, care în portretul de faţă nu e lipsită de o anume rigiditate, şi-a crescut trunchiul din sevele cele mai rodnice: din dragostea pentru popor, pentru ţară. El ne-a învăţat să ne contopim cu peisajele ţării, ne-a dăruit îndemnuri vibrante precum cel care urmează: „să-ţi cînte fiinţa de puterea acestui pămînt". O astfel de putere se roteşte într-un fel, şi în portretul scriitorului. Pentru că un portret cu adevărat profund, cum e acela pictat de Corneliu Baba, nu se opreşte la redarea fizionomiei lăuntrice a unui ins. Prin ea ne comunică realităţi morale mai vaste. „Tot ce e perfect în genul său — spunea Goethe — trebuie să-şi depăşească genul".

Dan Hăulică

PORTRET DE CORNELIU BABA

CE ŞTIŢI...

DESPRE RELAŢIILE LITERARE ROMÎNO-RUSE ŞI SOVIETICE

● Cea dintîi traducere românească din literatura rusă este o Odă a lui Derjavin, făcută de C. Stamati şi apărut în **Albina românească** din 20 februarie 1830.

● Puşkin l-a cunoscut personal pe Costache Negruzzi, cu care s-a împrietenit, îndemnîndu-l să scrie. Ca mare a acestei prietenii, Negruzzi traduce din opera marelui poet rus **Kîrjaliul** şi **Şalul negru**, pe care le publică în **Curierul de ambe sexe** din 1837.

● În anul morţii lui Puşkin, 1837, în „tipografia lui Eliad" apare poemul **Ţiganii**, tălmăcit „din limba rusienească" de Alexandru Donici.

● Cu prilejul reprezentării la noi a piesei lui Gogol **Revizorul**, în articolul **Comedia franceză şi comedia rusească**, publicat în **Curierul de Iaşi**, din 5 decembrie 1876, Mihail Eminescu scria: „Gogol n-a scris pentru tantieme, nici pentru succes, ci pentru că i-a plăcut lui să scrie cum simţea şi vedea lucrurile... şi după a noastră părere bine a făcut. Partea cea bună a lui Gogol e că relele apelcări, spre a nu le numi altfel, sînt arătate în deplina lor înjosire... Gogol, unul din cei mai veseli scriitori ai Rusiei, tăinuia în sufletul său o adîncă tristeţe".

● În 1885, în timpul şederii sale la sanatoriul din Odesa, Mihail Eminescu a cunoscut şi a îndrăgit nespus de mult versurile lui Puşkin pe care le citea cu dicţionarul şi cu ajutorul unor prieteni. Într-o scrisoare, marele nostru poet spunea: „Nu ştii ce să admiri în lirica lui Puşkin, spontană şi plină de frăgezime şi de inspiraţie. Te cuprinde un fior de mulţumire... Sînt copleşit de versurile lui, izvor de apă vie, de nobilă visare..."

● In **Pseudokineghetikos**, pe lîngă cuvintele pline de admiraţie referitoare la Turgheniev şi Aksakov, Al. Odobescu spunea că **Taras Bulba** al lui Gogol este „o admirabilă descriere a vieţii cazacilor zaporojeni care au jucat un aşa mare rol în istoria ţărilor române sub domnile strălucite ale lui Matei Basarab în Ţara Românească şi a lui Vasile Lupu în Moldova".

● Articolul lui C. Dobrogeanu-Gherea **Taras Şevcenko**, publicat prima dată în **Almanahul social-democrat**, pe anul 1894, apare în toamna anului 1908 într-o broşură separată a colecţiei **Lumen**.

● În articolul omagial **Leon Tolstoi**, apărut în **Convorbiri literare** din august 1908, cu prilejul sărbătoririi genialului scriitor rus la cea de a 80-a aniversare a naşterii sale, Duiliu Zamfirescu scria că în opera acestuia „nimic nu este descris pentru plăcerea descrierii, ci totul conlucrează la crearea celei mai intense iluzii a vieţii", comentînd mai ales romanul **Război şi pace**, pe care îl numea „cea mai înălţată icoană a vieţii, şi totodată cea mai perfectă operă de artă".

● Revista **Bluze albastre** din 31 iulie 1932 publică traducerea poemului **150 de milioane** de Maiakovski.

Teodor Virgolici

BIOBIBLIOGRAFIE

GEO BOGZA

S-a născut la 6 februarie 1908 în Ploeşti. La vîrsta de 16 ani, în 1924, este elev marinar şi cutreieră Dunărea şi Delta, îmbarcat pe „bătrîna canonieră Griviţa", cum declară singur în **Fişe de copilărie**. In acest timp a luat parte la o acţiune de protest împotriva condiţiilor grele de viaţă la care erau supuşi tovarăşii lui de pe navă. Din amintirile pictorului Perahim şi ale mai multor scriitori, publicate în diferite reviste, relese că Geo Bogza a stat mult timp în regiunea petroliferă din Valea Prahovei, în special la Buşteni. De aici trimite în 1928 versuri la cîteva reviste provinciale. In acelaşi an începe colaborarea la revista **Bilete de papagal** a lui Tudor Arghezi, unde i-au apărut versuri şi poeme în proză.

Debutul literar al lui Geo Bogza are loc într-un moment cînd confuzia valorilor atrăgea adeseori talentele începătoare către orientările diversioniste ale curentelor literare burgheze decadente. Este ştiut că şi Geo Bogza a fost pentru puţin timp adept al literaturii suprarealiste profesată la noi, cu ostentaţie, de revista **Unu**, la care a colaborat începînd chiar din 1928. Această colaborare nu se leagă structural de restul operei, ceea ce ne îndreptăţeşte să o privim numai ca pe un act de violenţă juvenilă. Este o perioadă sterilă ca realizare artistică. Din 1933 se dedică gazetăriei. In acest an era director la **Viaţa imediată**, revistă de literatură, apărută într-un singur număr, ilustrat în întregime de Perahim. Geo Bogza a semnat un editorial, **Poezia pe care vrem să o facem**, care este un manifest al poeziei militante din acel timp şi are o deosebită valoare pentru dezvoltarea tradiţiilor progresiste ale literaturii noastre.

Geo Bogza a dus o neobosită muncă jurnalistică la gazetele timpului, publicînd reportaje despre muncitori şi ţărani într-o perioadă în care marile lupte revoluţionare ale clasei muncitoare conduse de Partidul Comunist au determinat, direct sau indirect, un întreg proces de conştiinţă şi o apropiere a scriitorilor progresişti de tematica majoră a epocii: lupta poporului pentru eliberare şi pentru o viaţă mai bună, lupta împotriva ofensivei exploatatorilor şi a pregătirilor unui nou măcel mondial. In 1936 şi 1937, cunoaşte Franţa şi Spania în preajma războiului, în calitate de ziarist. In anii de cenzură care au urmat Geo Bogza a refuzat să mai scrie. După eliberarea patriei de sub jugul fascist, Geo Bogza începe să activeze cu entuziasm în frontul nostru literar. Scriitorul are o poziţie ideologică şi politică clarificată şi fermă. El se manifestă ca un artist angajat direct în lupta pentru triumful socialismului.

Pentru merite deosebite, Geo Bogza este decorat cu Ordinul Steaua Republicii Populare Române cl. II, Ordinul Muncii cl. I, Ordinul 23 August cl. III. In anul 1953 i s-a decernat Premiul de Stat cl. I pentru volumele **Anii împotrivirii** şi **Meridiane sovietice**. La 2 noiembrie 1948 a fost ales membru corespondent al Academiei R.P.R., iar în 2 August 1955 a fost ales membru al Academiei R.P.R.

Pînă la Eliberare au apărut doar două volume din opera lui Geo Bogza. Articole şi reportaje au apărut în diferite reviste şi ziare, cum ar fi, de exemplu, în **Cuvîntul liber**, unde, între anii 1934 şi 1935, publică **Lumea petrolului, Periferie**. La **Vremea**, în aceeaşi perioadă, iniţiază o anchetă printre scriitori cu întrebarea „Ce este reportajul?" Ii răspunde printre alţii şi N. D. Cocea, iar Geo Bogza a scris despre pamflet, reportaj, telegrame de informaţii, numindule **„structura gazetăriei moderne"**. In continuare au apărut reportaje despre **Lumea petrolului** şi interesanta descriere **Zile şi nopţi în Valea Plîngerii**, cu fotografii edificatoare şi apoi o altă serie de reportaje.

Un loc de seamă în opera lui Bogza, înainte de Eliberare, îl ocupă pamfletul şi foiletonul, în general publicistica de idei curajoase şi de atitudine democratică. Intre 1935—1937, a scris aproape zilnic articole grupate ulterior sub titlurile **Condeie în lanţuri** şi **Timpuri întunecate**. Unele au apărut şi în **Lumea românească** între 1937 şi 1939. Tot aici a fost scrisă în 1937 **Tragedia poporului basc** şi cu începere din nr. 90 al anului 1937 suplimentul săptămînal **Cioara noastră** cu subtitlul **Amara temă**, la care Geo Bogza semna ca **„director fondator"** cu pseudonimul Lae Chiorul şi Kron Kran. **Cioara noastră** formează un capitol de sine stătător în care sînt parodiate alegerile burgheze, se denunţă pericolul fascist şi se face elogiul luptătorilor comunişti.

La revista lunară **Azi** (1937-1939) au apărut printre altele **Note despre Spania, Condeie în lanţuri** şi nuvela **Cum a înebunit regele petrolului**. In **Viaţa românească** din 1939 a publicat **175 de minute la Mizil**.

După 23 August 1944, odată cu tipărirea pentru prima dată în volume a operei sale care fusese răspîndită prin publicaţiile timpului (**Cintec de revoltă, de dragoste şi de moarte, 1945; Ţara de piatră, 1951; Anii împotrivirii, 1953; Pagini contemporane, 1957; Tăbăcarii** şi **Lumea petrolului**, 1957) au apărut în 1945: **Cartea Oltului** şi **Pe urmele războiului în Moldova**; în 1947: **Oameni şi cărbuni în Valea Jiului, Porţile măreţiei**; în 1953: **Meridiane sovietice**; în 1954: **Tablou geografic.**

Aceste opere sînt concepute de pe poziţiile realismului socialist. Marea lor majoritate a apărut în revistele literare, îndată după Eliberare, ca **Lumea** (1945—1946): **Moartea lui Iacob Onisia**, (Pagini de presă), **Victoria** (1945 Cartea Oltului). Romînia Liberă (1945: **Pagini de presă, Pe urmele războiului în Moldova**). In anii următori, **Viaţa românească** a publicat fragmente din **Cartea Oltului, Meridiane sovietice, In faţa atomului, Versuri**; Flacăra între 1950—1951 cuprinde **Porţile măreţiei**. Contemporanul publică din 1946 **Oameni şi cărbuni din Valea Jiului**; **Pagini literare** în 1947. Intre 1953 şi 1957 — **Fişe de călătorie**, în 1958 versuri.

In **Gazeta literară** au apărut diferite articole din ciclurile **Pagini literare, In faţa atomului, Pagini solemne, China adorată.**

Geo Bogza a luat parte, în articolele cuprinse sub titlul general **Pagini de presă**, la discuţiile menite să elucideze problemele păcii şi ale războiului.

A avut o rodnică activitate în domeniul scenariului cinematografic, fiind autorul filmului **Republica Populară Română.**

Incepînd din 1957 pînă în 1960, întreaga operă a lui Geo Bogza a fost editată în cinci volume intitulată **Scrieri în proză.**

Cornelia Ştefănescu

Bibliografie

Studii: B. Elvin: **Geo Bogza.** Studiu critic. ESPLA. 1955, 183 p. Eugen Luca: **O mare conştiinţă (Viaţa românească**, an VII, 1954, nr. 6, p. 262-273). Radu Popescu: **Scrieri în proză (Contemporanul**, vol. I 1956, nr. 28 (510), p. 5; vol IV, 1960, nr. 3 (692), p. 3; vol V, 1960, nr. 42 (731), p. 3) şi **Geo Bogza. (Contemporanul**, 1958, nr. 5 (591), p. 1 şi 7). Cornel Regman: **Geo Bogza (Viaţa românească**, an XIII, 1960, nr. 3, p. 88-108). Ion Vlad: **Geo Bogza (Steaua**, Cluj, an V, 1954, nr. 9, p. 83-97; an VI, 1955, nr. 1, p. 59-84). T. Vianu: **Observaţii asupra limbii şi stilului lui Geo Bogza (Limba română**, 1954, nr. 2, p. 18).

Articole şi recenzii: C. Ciopraga: Tablou geografic (Iaşul literar, an I, 1954, nr. 2, p. 151-154). Ov. S. Crohmălniceanu: Oameni şi cărbuni în Valea Jiului (Contemporanul, 1947, nr. 55, p. 4); Geo Bogza şi enciclopedia lumii zilnice (Viaţa românească, an XI, 1958, nr. 2, p. 44-45). S. Damian: Geo Bogza — Meridiane sovietice (Contemporanul, 1953, nr. 47 (372), p. 3). Perpessicius: Anexă la Cartea Oltului (Lumea, an I, 1945, nr. 13; p. 4). Radu Popescu: Meridiane sovietice (Viaţa românească, an VI, 1953, nr. 12, p. 280-287). Ileana Vrancea: Geo Bogza despre poezie. Un articol din 1933 (Lupta de clasă, an XXXVIII, 1957, nr. 5, p. 117—119).

BIOBIBLIOGRAFIE

N. D. Cocea

S-a născut la 30 noiembrie 1880, într-o familie de militari. Cursurile secundare le urmează la liceul Sf. Sava din Bucureşti, unde se remarcă printr-o deosebită sete de lectură, depăşind cunoştinţele obişnuite ale vîrstei. La liceul Sf. Sava se va împrieteni cu Grigore Pişculescu, care va deveni unul din maeştrii prozei româneşti, sub pseudonimul Gala Galaction. Gala Galaction, Tudor Arghezi şi N. D. Cocea vor forma toată viaţa un strălucit grup de prieteni. Încă de pe băncile liceului, Cocea publică sub pseudonimul Nely cîteva schiţe şi poezii în săptămînalul Foaia interesantă, condus de Coşbuc şi la care colaborau, printre alţii, Caragiale, Panait Cerna, A. Toma. In 1898 publică romanul Poetpoetă, însoţit de o prefaţă entuziastă a prietenului său, Gala Galaction care, pe atunci, semna încă cu adevăratul său nume. La Paris, în vremea studenţiei, participă cu înflăcărare la lupta pentru reabilitarea ofiţerului francez Dreyfus, condamnat de o justiţie şovină şi nedreaptă. Tot la Paris, ia pentru prima dată contact cu mişcarea socialistă. Întors în ţară, colaborează la ziarele Adevărul şi Facla, în coloanele cărora înfierează nedreptăţile justiţiei burgheze. În 1903 îşi ia licenţa în drept şi intră în magistratură; dar, în urma articolelor referitoare la adevăratul caracter al procesului intentat împotriva muncitorilor din portul Brăila care organizaseră o grevă pentru dobîndirea de drepturi, e obligat să demisioneze, în 1906.

În 1907, e membru al cercului Rominia Muncitoare din Brăila, punînd şi bazele sindicatului muncitorilor din port. Lucrează în redacţia ziarului Dezrobirea, organ sindicalist săptămînal. Dar gazeta e suspendată, după cîteva numere, de oficialităţi. Arestat sub pretextul că ar fi fost unul din instigatorii răscoalei, Cocea e închis în temniţa din Buzău. După punerea în libertate, publică virulente pamflete în ziarul Rominia Muncitoare, înfierînd politica asasină a burghezo-moşierimii.

În 1910, el editează săptămînalul Facla şi revista lunară Viaţa socială pe care le transformă în tribune ale luptei împotriva claselor stăpînitoare şi îndeosebi a monarhiei vinovate de asasinarea miilor de ţărani răsculaţi în 1907. Revistele îmbrăţişează deschis punctul de vedere al muncitorilor din ţara noastră; apariţia lor semnifică un moment important în istoria presei democrate româneşti. Cu toate atacurile burgheziei, cu tot procesul intentat de Hohenzollerni, Cocea îşi continuă atacurile.

Martor al Revoluţiei din Octombrie (în zilele acelea se afla la Petersburg), el povesteşte despre zorii lumii noi pe care o întrezărise pe cheiurile Nevei. E arestat şi internat în lagăr. Eliberat, el îşi continuă atacurile, fie în coloanele ziarului Chemarea (intitulată, într-un interval foarte scurt, Chemarea roşie, Facla, Forţa Revoltă, toate suspendate de poliţie), fie de la tribuna parlamentului burghez. În 1923 publică revista Facla literară. Între 1933 şi 1937 semnează numeroase articole în revistele Reporter şi Era nouă, aflate sub îndrumarea Partidului Comunist. Prevestind răsăritul unei lumi noi (pe care va avea bucuria s-o trăiască în 1944), Cocea şi-a îndreptat atacul împotriva orînduirii burgheze, sfidînd teroarea poliţienească şi cenzura. În acelaşi timp, el publică, în revista Rampa, cronici dramatice de o mare fineţe a analizei.

Cu toate izbucnirile anarhice şi individualiste, opera de pamfletar şi de romancier — care e viciată adeseori de elemente naturaliste — a lui Cocea se înscrie printre cele mai valoroase documente demascatoare ale lumii burgheze.

După 23 August 1944, cînd şi-a văzut împlinite visurile, N. D. Cocea şi-a continuat prodigioasa activitate de publicist. În coloanele ziarului Victoria, al cărui director a fost, Cocea a combătut cu vehemenţă politica partidelor aşazise „istorice".

N. D. Cocea a încetat din viaţă în anul 1949.

Dan Grigorescu

Bibliografie

— Opere ale lui N. D. Cocea: Spre Roma — Note de călătorie extrase din ziarul Dimineaţa, cu 60 ilustraţii în text. Societatea de editură Facla, 1911.

Fecior de slugă, roman. Cultura Naţională, f.d.

Pamflete antidinastice, Ed. de Stat.

Pamflete, E.S.P.L.A., 1956.

Vinul de viaţă lungă, Cultura Naţională, 1931; E.S.P.L.A. 1957.

A. France — Grădina lui Epicur, în româneşte de N. D. Cocea, 1946.

Culegeri literare, cuprinzînd pagini din opera lui Cocea:

— Din literatura antimonarhică, ed. I, Editura pentru literatură şi artă a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. 1950, Biblioteca pentru toţi; ed. II-a, revăzută şi adăugită, E.S.P.L.A., 1957, Biblioteca pentru toţi.

— Din literatura lui 1907; E.S.P.L.A., 1951, Bibl. pentru toţi.

Despre N. D. Cocea:

Tudor Arghezi, N. D. Cocea, în Tablete de cronicar, E.S.P.L.A., 1960.

Tudor Arghezi, N. D. Cocea, Contemporanul nr. 5/1959.

Gala Galaction, Oameni şi gînduri din veacul meu, E.S.P.L.A., 1955.

Eugen Jebeleanu, Din veacul XX, E.S.P.L.A., 1956.

Saşa Pană, O pagină antidinastică a lui N. D. Cocea, Flacăra nr. 25/1948.

S. Mladoveanu, Pamflete antidinastice, Scînteia nr. 1625/1950.

Ion Roman, Un cutezător: N. D. Cocea, Contemporanul, nr. 12/1957.

Geo Şerban, N. D. Cocea şi virtuţile entuziasmului, Gazeta literară nr. 7/1959.

Scrisoare

Una dintre scrisorile sosite zilele acestea la redacţia revistei noastre este semnată de o elevă a clasei a XI-a D, a şcolii medii nr. 22-„Gh. Lazăr" din Bucureşti. Printre altele în cuprinsul scrisorii se spune:

„Apreciem în mod deosebit ajutorul pe care ni-l dă revista „Luceafărul" prin această „Pagină a elevilor". Pentru noi, cei care peste mai puţin de un an va trebui să susţinem examenul de maturitate, sînt foarte folositoare bibliografiile pe care le publicaţi cu regularitate. Am mai dori să citim în „Luceafărul" o serie de articole privind curentele literare şi lupta dintre elementele progresiste şi cele reacţionare în literatura noastră dintre cele două războaie mondiale. Vă rugăm să continuaţi publicarea bibliografiilor scriitorilor prevăzuţi în programa analitică pentru clasa XI. Rubrica „Ştiaţi că..." ar putea fi ceva mai variată. De ce nu se dau toate pseudonimele scriitorilor noştri din trecut? Împreună cu Radiodifuziunea, revista „Luceafărul" ar putea organiza pentru elevii din ţara noastră un concurs „Cine ştie cîştigă".

VRABIESCU ELENA
cl. a XI-a D. Şc. Medie 22 — „Gh. Lazăr" Bucureşti.

„Milioane, dig neclintit, sub roşul stindard Comsomol de granit!"

O faptă măreaţă

Va rămîne întotdeauna întipărită în inimile oamenilor sovietici fapta fără precedent a Comsomolului, a tineretului sovietic, săvîrşită în cadrul luptei întregului popor pentru valorificarea pămînturilor virgine şi înţelenite.

S-ar părea că abia ieri au ridicat comsomoliştii primele corturi pe pămînturile înţelenite, au organizat primele adunări de comsomol şi focuri de tabără sub cerul liber.

„Ce reprezenta atunci locul pe care se întinde astăzi aşezarea noastră? se întreabă şeful uneia din brigăzile de tractoare ale sovhozului „Krasnoznamenski" din ţinutul Altai. — O stepă pustie, străjuită la orizont de un lanţ de dealuri. Mi-aduc aminte că fiecare dintre noi a fost cuprins de un fior rece cînd maşina s-a oprit şi directorul sovhozului a spus: „Ei, chiar aici ne vom începe viaţa!" Nu ne-a fost uşor: totul era nou şi necunoscut — fiecare cort şi fiecare hectar de ogor, fiecare casă nouă şi fiecare gamelă cu supă". Dar acum? Priviţi întinderile Kazahstanului, Altaiului, Siberiei... Au şi fost desţelenite milioane de hectare de pămînt, au şi fost create noi şi mari sovhozuri cerealiere.

La un an după începutul valorificării pămînturilor înţelenite, directorul sovhozului „Tolbuhinski" a dat un ordin de zi cu următorul conţinut:

„Azi, 5 decembrie 1955, s-a împlinit un an de la organizarea sovhozului „Tolbuhinski". In acest răstimp, colectivul sovhozului a desţelenit 28.000 de hectare de pămînt, a îndeplinit planul de stat în ce priveşte predarea de cereale, a creat ferme zootehnice, a obţinut, în condiţiile Kazahstanului de nord, o frumoasă recoltă de cartofi, legume, porumb. Concomitent cu muncile de cîmp, s-a construit aşezarea centrală a sovhozului. In prezent, toţi muncitorii şi funcţionarii s-au mutat din corturi şi vagoane în case noi. Viaţa de tabără a luat sfîrşit".

Organizaţia de Comsomol a propus ca acest eveniment să fie sărbătorit în fiecare an în viaţa colectivului. Propunerea comsomoliştilor a fost aprobată de organizaţia de partid şi susţinută de întregul colectiv al sovhozului.

In stepa desţelenită au răsărit aşezări mari şi bine amenajate, care pot fi invidiate chiar de unele oraşe. Sovhozul „Urnekski", din regiunea Kustanai, numără 560 de locuinţe, o şcoală de 7 ani, un spital, patru cămine pentru tineret cu o capacitate de 400 de locuri, un club, două grădiniţe de copii, creşe, o fabrică de cărămidă, cîteva depozite de legume, două depozite de cereale, un atelier de tîmplărie şi un atelier de reparat maşini şi tractoare, centrală electrică, fierărie, brutărie, cantină, frizerie, baie, spălătorie, atelier de croitorie şi de cizmărie, un centru de radioficare. In sovhoz există străzile: Păcii, Komsomolskaia, Mecanizatorilor, 8 Martie, Pămînturilor desţelenite, Cheiului etc.

Pămînturile desţelenite sînt bogate nu numai în cereale. Aici se pot dezvolta cu succes şi alte ramuri agricole. Numai în regiunea Kustanai există aproximativ 5.000 de lacuri, care oferă posibilităţi imense pentru creşterea peştilor, a păsărilor, pentru îmbunătăţirea aprovizionării noilor veniţi. Participanţii la prima Consfătuire unională a comsomoliştilor şi tinerilor evidenţiaţi în valorificarea pămînturilor virgine şi înţelenite au scris în mesajul lor adresat tuturor tinerilor de pe aceste pămînturi: „Cerealele sînt, desigur, principalul, factorul hotărîtor. Dar, sporind prin toate mijloacele producţia de cereale, trebuie să dezvoltăm concomitent, pe pămînturile desţelenite, creşterea animalelor, să plantăm livezi şi grădini de zarzavat. Să pornim, tovarăşi, cu hotărîre la această acţiune! Să creştem vite cornute mari, porci, oi, păsări, să luptăm pentru o înaltă productivitate a lor. Să dăm statului mai multe cereale, dar şi mai mult lapte, unt, carne, lînă, legume şi fructe".

N-a trecut multă vreme de atunci. In acelaşi sovhoz, „Urnekski", se numără azi la fermă 1928 de capete de vite cornute mari, 105 porci, 1870 oi şi multe păsări de tot felul. In regiunea Saratov, tinerii din sovhozurile „Komsomolski", „Cernişevski" şi din alte cîteva au plantat livezi pe suprafeţe întinse. De cîţiva ani, cei din sovhozul „Urojainii", string de pe propriile plantaţii coacăze. Livezi frumoase au sădit cei din sovhozul „Maiakovski", din regiunea Akmolinsk, cei din sovhozul „Buruktalsk" din regiunea Oremburg şi mulţi alţii. Pomii fructiferi de pe loturile de lîngă casă, livezile sovhozurilor nu înfrumuseţează numai viaţa oamenilor, ele sporesc şi veniturile sovhozurilor.

Plecarea spre pămînturile desţelenite a avut un rol important în educarea tineretului studenţesc. Curînd după întoarcerea de la strînsul recoltei, studenţii universităţii din Leningrad au scris în revista „Smena": „Nu facem un secret din faptul că ne-a fost greu pe pămînturile desţelenite. Dar am învăţat multe lucruri. Am aflat care este adevărata valoare a grînelor, am învăţat să ne preţuim unii pe alţii, am aflat că ştim să muncim şi că, oricînd ni se va cere, nu vom înşela încrederea acordată. Şi aceasta este foarte important. Ne-am luat rămas bun cu multă căldură de la băieţii din brigăzi, de la pămînturile desţelenite, făgăduind că după terminarea universităţii să venim acolo ca să muncim în rînd cu ei... Nu a trecut mult timp de cînd ne-am întors de pe pămînturile desţelenite. Nu ne-am schimbat în ceea ce priveşte înfăţişarea exterioară, dar am crescut sufleteşte. Nu mai ţipăm fără rost vrute şi nevrute. Am devenit mai serioşi, am învăţat să nu aruncăm vorbele în vînt, ci să ne consacrăm faptelor".

Şi în anul 1958 au plecat la strînsul recoltei pe pămînturile desţelenite sute de mii de tineri şi tinere.

Pentru marile merite în construcţia socialistă şi pentru munca plină de abnegaţie la valorificarea pămînturilor virgine şi înţelenite, Uniunea Tineretului Comunist-Leninist din U.R.S.S. a fost decorată cu ordinul „Lenin". Este al cincilea ordin al Comsomolului. Partidul şi poporul au dat o înaltă preţuire muncii pline de abnegaţie a tineretului pe pămînturile înţelenite. Peste 30.000 de tineri şi tinere au fost decoraţi cu ordine şi medalii, 262 de tineri au fost distinşi cu înaltul titlu de Erou al Muncii Socialiste. Printre ei se numără Ivan Rudskoi şi Grigori Koma, şefi ai unor brigăzi de tractoare ale tineretului din regiunea Kustanai, mecanicul de combină Jansultan Demeev de la sovhozul „Pavlov" din aceeaşi regiune, şeful de brigadă Anatoli Nusinov din Kazahstanul de nord. Iakov Semeniuta din ţinutul Altai şi alţii. Aproximativ 360.000 de oameni au primit insigna C.C. al U.T.C.L. din U.R.S.S., „Pentru valorificarea noilor pămînturi".

Luînd cuvîntul la consfătuirea comsomoliştilor şi tinerilor ce s-au distins la valorificarea pămînturilor înţelenite, tovarăşul N. S. Hruşciov i-a felicitat pe cei de pe pămînturile înţelenite pentru succesele lor minunate.

„Sînt sigur — a spus el — că munca plină de abnegaţie pe care aţi depus-o în cadrul acestei nobile acţiuni va rămîne în amintirea poporului nostru şi tineretul, comsomoliştii care au plecat pe pămînturile virgine se vor mîndri multă vreme cu faptele glorioase săvîrşite cu prilejul valorificării acestor pămînturi".

In ziua de 1 martie 1957 a avut loc la Moscova, în Marele Palat al Kremlinului, plenara solemnă a C.C. al U.T.C.L. din U.R.S.S. La această plenară au fost prezenţi participanţii la Consfătuirea unională a tinerilor de pe pămînturile înţelenite, precum şi reprezentanţi ai uniunilor frăţeşti ale tineretului din China, Bulgaria, Rominia, Ungaria, Cehoslovacia, Polonia, Republica Populară Democrată Coreeană, Republica Democrată Germană, care au venit să-i salute.

La Plenara solemnă a Comitetului Central al U.T.C.L. din U.R.S.S., tovarăşul K. E. Voroşilov, preşedintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., a înmînat Comsomolului ordinul „Lenin". Participanţii la plenara solemnă au scris următoarele în scrisoarea adresată partidului comunist şi guvernului sovietic:

„Inimile noastre sînt însufleţite de o încredere mare, uriaşă, în măreaţa cauză a partidului. Făgăduim să îmbogăţim şi pe viitor prin munca noastră plină de abnegaţie gloria poporului nostru, să facem să crească puterea Patriei socialiste. Vom ţine minte întotdeauna porunca marelui Lenin că Uniunea Tineretului Comunist trebuie să fie un grup de şoc, care în orice muncă oferă ajutorul său, manifestă iniţiativa sa.

Plenara solemnă a C.C. al U.T.C.L. din U.R.S.S. încredinţează partidului comunist şi poporului sovietic că, răspunzînd la înalta distincţie, comsomoliştii şi comsomolistele, întregul tineret sovietic îşi vor strînge şi mai mult rîndurile în jurul partidului comunist — părintele lor drag — şi-şi vor închina toate forţele şi energia luptei pentru triumful comunismului".

Din volumul „COMSOMOLUL LENINIST"

Din istoria Comsomolului

Eu l-am văzut pe Lenin

de Al. Milciakov

Congresul al III al Comsomolului s-a ţinut în clădirea unde astăzi este Teatrul Comsomolului Leninist, pe strada Malaia Dmitrovca (azi strada Cehov).

Noi ştiam că se aşteaptă să ia cuvîntul şi Lenin. Eram tulburaţi, ne plictiseam, nu ascultam aproape de loc cuvîntările celor care vorbeau.

Şi, iată-l pe Lenin, intrînd şi traversînd cu pas viol scena şi scoţîndu-şi paltonul. Se opri, zîmbi cu blîndeţe şi cercetă cu privirea sala...

Iar sala nu mai putea de bucurie, aplauda şi striga: „Lenin"!

Inimile tuturora ardeau de o nemărginită dragoste pentru Ilici, mit de ochi străluceau de bucurie şi se uitau la el. Mulţi aveau lacrimi în ochi...

Mi s-au şters din memorie amănuntele. Dar au rămas chipul lui Lenin, care vorbea, înfăţişarea lui, vocea lui, gesturile lui şi atenţia şi entuziasmul nostru ca vorbeşte Lenin!

Am citit de mai multe ori în viaţă cuvîntarea lui Lenin. Aş putea spune că activiştii comsomolului o ştiu pe din afară.

Imi aduc aminte că atunci cînd, la începutul cuvîntării sale, Lenin a spus: „Sarcina constă în a învăţa" — delegaţii au zvîcnit, s-au uitat unii la alţii, au încremenit de uimire. Cum adică — a învăţa? Dar războiul cu panii polonezi, cu baronul Wranghel? Duşmanul nu e încă zdrobit! In ţară, recolta e proastă, e foamete, ruină! Comsomoliştii au palmele învineţite de bătături, muncesc în cadrul subotnicelor. Cînd să mai înveţi? Sîntem încă înfierbîntaţi de luptele cu duşmanul pe front, cu chiaburii în spatele frontului, cu dezertorii la sate, cu trintorii şi sabotorii din întreprinderi.

Dar Lenin continua să vorbească cu delegaţii, liniştit şi calm...

„...Uniunea tineretului şi întregul tineret în general... trebuie să înveţe comunismul"... „Fără muncă, fără luptă, cunoaşterea din cărţi a comunismului, cunoaşterea lui din broşurile şi din operele comuniste nu are absolut nici o valoare..."

El condamna pe cei neserioşi, pe comuniştii bucheri şi lăudăroşi, incapabili să-şi aplice cunoştinţele în practica vieţii. Pentru noi, cei care-l ascultam atunci pe Lenin, şirul ideilor lui devenea tot mai limpede şi mai convingător. Comsomolul şi-a luat sarcina să ajute Partidul ca să construiască comunismul. De aceea, Comsomolul trebuie să fie „un grup de şoc care să-şi dea aportul, să dea dovadă de iniţiativă în orice muncă". Cu cît aprofundam mai mult sfaturile lui Vladimir Ilici, cu atît ne însufleţeam mai mult, pentru noi fapte eroice în muncă, modeste şi nu întotdeauna vizibile, dar mari prin semnificaţia lor.

Delegaţii au răspuns cu ovaţii furtunoase cuvîntării lui Vladimir Ilici. Apoi Lenin a răspuns întrebărilor scrise pe bileţele. Unii întrebau cînd se va termina războiul, care este situaţia la sate etc. Lenin răspundea pe îndelete. Un bileţel punea această întrebare: „Problema denumirii Uniunii a stîrnit la noi divergenţe principale. Cum să-i spunem: Uniunea comunistă a tineretului sau Uniunea tineretului comunist? Care-i părerea dumneavoastră?"

Sala amuţi. In adevăr, s-a discutat mult şi cu aprindere despre denumirea Uniunii, despre o uniune care să cuprindă numai pe tinerii comunişti conştienţi, despre crearea unui „Partid al comuniştilor tineri".

Ce va spune Lenin?

Dar Lenin a răspuns: „Cred că problema denumirii Uniunii este o problemă neesenţială. Nu văd deosebirea".

Apoi, în legătură cu o altă întrebare, a vorbit despre relaţiile dintre Comsomol şi partid şi a îndemnat Comsomolul să se conducă în toată activitatea lui după directivele Partidului comunist.

Ovaţii. Se cîntă „Internaţionala" solemn şi puternic. Lenin cîntă împreună cu noi.

Toţi înaintează spre Ilici să-l conducă. Lenin răspunde din mers la întrebările fericiţilor, care sînt lîngă el. Ridică mîna, luîndu-şi rămas bun de la delegaţi.

A doua oară l-am văzut şi l-am ascultat pe Lenin în 1922 în martie, la Congresul al XI-lea al Partidului Comunist (bolşevic) al Rusiei. Lenin a luat cuvîntul la congres de trei ori. Fiind bolnav el n-a putut lua parte direct, cîteva luni înainte de congres, la lucrările Comitetului Central şi ale Sovietului Comisarilor Poporului. Cu atît mai mult apariţia lui Ilici a fost întîmpinată cu mare entuziasm. Cînd freamătul de bucurie al delegaţilor, care l-au întîmpinat cu înflăcărare pe iubitul nostru Vladimir Ilici, se potoli, el putu să-şi prezinte raportul.

N-a vorbit despre ceea ce a fost în anul acela, ci despre învăţămintele politice mai importante ale perioadei trecute. Lenin a vorbit cu un curaj uimitor de faptul că trebuie să ne dăm silinţa să nu facem greşeli mari, sau dacă le-am făcut, să le dezvăluim fără cruţare.

„Toate partidele revoluţionare care au pierit pînă acum, au pierit din cauză că se înglmfau şi nu ştiau să vadă în ce constă forţa lor şi se temeau să vorbească despre slăbiciunile lor. Noi însă nu vom pieri, pentru că nu ne temem să vorbim despre slăbiciunile noastre şi vom învăţa să le biruim".

Lenin a vorbit cu hotărîre despre necesitatea disciplinei severe şi a cerut să se păstreze unitatea de fier a Partidului.

Răspunzînd ieşirilor lui Sleapnikov, reprezentantul rămăşiţelor „opoziţiei muncitoreşti", nimicită din punct de vedere ideologic, Vladimir Ilici atrăgea atenţia asupra unor lucruri cu care nu ne este îngăduit să glumim, cum este unitatea Partidului.

Polemizînd cu Larin, un alt „critic", tovarăşul Lenin a atins oarecum în treacăt o problemă foarte importantă — problema manualelor pentru tineret. El reproşa publiciştilor noştri că acordă multă atenţie trăncănelilor politice, în loc să scrie manuale.

Am fost surprins că Lenin s-a întors din nou la problema educaţiei comuniste a tineretului, că pune pe primul plan pregătirea tinerilor pentru a deveni constructori ai societăţii comuniste. Faptul cel mai important acum este educaţia tinerei generaţii — dar nu ai cu ce s-o faci. „Într-adevăr, ce fel de manuale foloseşte tînăra generaţie pentru educaţia sa? Nişte vechituri burgheze! E o ruşine! Şi asta în timp ce la noi există sute de publicişti marxişti, care ar fi în stare să ne dea manuale pentru toate problemele sociale, dar nu le dau, pentru că nu sînt preocupaţi de aşa ceva..."

Cuvîntările lui Vladimir Ilici despre educaţia tineretului, despre problemele Comsomolului, au fost întotdeauna pentru toţi activiştii Comsomolului un fir călăuzitor, care a ajutat de fiecare dată să se determine în mod just drumul Comsomolului în viaţa ţării noastre întregi.

In romîneşte de
VLADIMIR CAVARNALI

Iurii Poluhin

Aşa se maturizează omul

Se înnoptă. Igor mîncă la lumina slabă a unei lumînări şi cînd se pregătea să se culce, auzi, deodată, zgomotul unei maşini care stopă brusc, în faţa cortului.

Şoferul, un om înalt şi bine făcut, îmbrăcat într-o scurtă unsuroasă, cu faţa deschisă şi zîmbitoare, se aplecă şi intră sub cort.

— Bucură-te, băiete! Am adus un bilet de la şeful şantierului: a venit tatăl dumitale! Am ordin să te duc la Bratsk.

— Tata? Aici, la Bratsk? — Igor rupse plicul. Locotenent-colonelul Mihail Andreevici Savrov, tatăl lui Igor, scria că acasă totul e în ordine, iar el a venit să-l vadă cum trăieşte şi-l aşteaptă în gară.

Igor începu să se îmbrace repede, dar şoferul îl opri.

— Ce e, frate? Vrei să plecăm chiar acum? Plecăm mîine dimineaţă. Acum nu e vară. E iarnă şi ninge.

Dar Savrov îl privi cu atîta disperare, încît şoferul tuşi, făcu un gest cu mîna şi spuse:

— Bine, plecăm. Dar lasă-mă să îmbuc ceva.

Igor putea să doarmă în maşină, dar nu dormea, stătea lîngă şofer cu ochi deschişi şi se gîndea:

„Ce să-i spun lui tata? Să-i spun cîtă cantitate de apă a curs la vale în lunile de cînd am venit aici?! Tata e aici? A venit de la Moscova? se întreba el nedumerit. Acum la Moscova e primăvară...".

Parcă ghicindu-i gîndurile, şoferul întrebă:

— Vrei să pleci la Moscova?

Şi rise cu bunătate, din toată inima.

— Toamna trecută, cînd treceam într-o zi pe aici... văd un tînăr care merge pe drum şi cîntă. Purta pe spate un sac, era plin de noroi şi aproape degerat de frig. L-am luat în maşină. Era un flăcău lat în umeri, unul din ăştia care vin cu bilet de repartizare. Aflu în maşină că a fugit de la Hidrocentrala de la Bratsk şi se întoarce la Moscova.

— Ei şi?

— Cum, ei şi? spuse deodată şoferul, brutal, cu voce plină de mînie. — Ii spun: „Coboară imediat şi du-te dracului! Nu duc cu maşina dezertori".

Savrov se înroşi deodată, mulţumi în gînd că şoferul priveşte ţintă înainte. Misa era să plece şi el într-o zi înapoi la Moscova.

Ei au venit aici în toamnă, strigînd numai „ura". Mai trebuie şi o anumită pregătire. E adevărat ce spun?

Igor zîmbi şi răspunse:

— E adevărat!

Şoferul împinse maşina înapoi, luă nisip dintr-o găleată, îl presără ici, colo şi maşina porni din nou. Igor se întoarse la gîndurile lui. Işi aduse aminte cum se întîlnise brigada lui, aproape de Vinhovka, cu să construiască linia de transmisiune electrică Irkutsk-Bratsk. Din optsprezece oameni, numai doi veneau din uzină, ceilalţi direct de pe băncile şcolii.

Au fost aduşi în taiga, cazaţi în corturi, li s-au dat topoare şi lopeţi, — instrumente simple care se pot mînui fără o pregătire specială. Betonul trebuia mestecat cu mijloace simple şi turnat în cofraje. Se seculau dimineaţă, în zori, apoi ziua părea nespus de lungă, noaptea foarte scurtă, nu apucau să-şi odihnească muşchii. Atunci pe Misa îl bătuse gîndul să fugă.

Dar, tocmai atunci Veklinici, şeful şantierului, le spuse că acei care doresc să lucreze la defrişarea traseului prin pădure să se înscrie în brigada tăietorilor de lemne. Savrov şi prietenul său, Ghenka Krivcenei, hotărîră să se înscrie în această brigadă.

...Maşina se opinti pe panta unui deal şi se opri. Motorul păcăi cu putere şi amuţi. Şoferul înjură fără răutate, ieşi din cabină şi cercetă drumul. Şi parcă ghicind din nou gîndul lui Savrov, spuse:

— Aşa e, băiatule! Nu se poate face treabă întotdeauna

Inaintea lui stătea un tînăr cu faţa arsă de vînt, cu pufoaica pătată de beton; pe obraji şi pe bărbie îi crescuse un pămătuf moale şi des, lăsat anume pentru a arăta că omul se află în taiga! Băiatul zîmbea timid.

— Nu m-ai recunoscut, tată?

— Cu cine semeni?... A, nu! Chiar acum ai să pleci cu mine la Moscova!

tăietorii care defrişau drumul din partea opusă. De la Irkutsk pînă la Bratsk, de-a lungul a şase sute cincizeci de kilometri, prin păduri şi prin mlaştini, se întinde acum traseul unde a lucrat tineretul.

Oamenii — pe care-i simţea acum ca pe nişte rude apropiate — aruncînd topoarele şi ferestraiele, alergau unii spre alţii, printre buşteni şi copaci doboriţi. Igor văzu în ochii lor lacrimi de bucurie. Atunci, pentru prima oară în viaţă, sentimentul izbînzii, care rezultă din înfăptuirea unor lucrări mari şi grele, îl cuprinse şi pe el...

...Deşi era foarte tulburat de întîlnirea care urma să aibă loc, deşi voia să ajungă acolo foarte repede, oboseala îl birui: maşina luneca pe un drum moale şi neted şi băiatul aţipi.

— Hei, moscovitule! strigă şoferul şi-l împinse cu umărul. Scoală-te... Am ajuns la Bratsk.

Igor deschise îndată ochii. Da, asta e clădirea gării. Lîngă gară stătea un om îmbrăcat în manta. Tata! Şoferul înţelese îndată, se apropie în viteză de peron şi stopă brusc.

— Tată!

Tatăl întinse mîinile, păşi spre el, dar se opri deodată:

— Igor... Tu eşti, Igor?

— Ce spui, tată? O duc bine aici, tată! Nu te uita la înfăţişarea mea. Nu mă ocup de mine, pur şi simplu... Cum o să plec, tată?

— Am să aranjez eu totul, acolo la Moscova.

Fiul se uita la tatăl său şi nu-l mai recunoştea.

— Tată!... Spui prostii, tată!

Igor se înroşi şi se întoarse. Ii venea să plîngă. Dar tatăl se potoli îndată, se lăsă pe banca de alături şi, acoperindu-şi faţa cu degetele care tremurau, rămase aşa multă vreme, încovoiat.

Lui Igor îi venea greu să se uite la aceste degete care tremurau. Le luă apoi încet în mîinile lui, le strînse cu putere şi abia acum văzu o brazdă adîncă pe obrazul tatălui său, pe care el n-o cunoştea. Abia acum văzu apartamentul pustiu de la Moscova, iar la masa cu picioarele rotunde stau mama şi tata, obosit, aşa cum este acum. Mama plînge, iar tata tace, tace mereu...

A fost întotdeauna un om aspru.

Igor îl îmbrăţişă cu putere şi-şi lipi obrazul de stofa aspră a mantalei de lînă.

— Tată! Bunul meu tată! Iartă-mă! Am fost nedrept. Dar tu trebuie să înţelegi că eu sînt necesar aici. Aici se fac lucruri mari!

— Da, fiule! spuse el... Tu ai dreptate... Dar mama...

Şi rămaseră aşa, mult timp îmbrăţişaţi, vorbind şi sfătuindu-se în linişte.

Tatăl plecă. Igor se întoarse pe şantier. Il găsi în cort numai pe brigadierul Vasili Kazarenko. Ceilalţi băieţi erau plecaţi fiecare după treburile lor, în satul Tangui. Turnaseră betonul fundaţiei pilonilor, acoperiseră săpătura cu o prelată şi acum, timp de cinci zile, sobele trebuiau să ardă pînă se încheagă betonul, altfel fundaţia s-ar fi surpat sub greutatea pilonilor de metal şi totul trebuia luat de la început.

In ciuda aşteptărilor, băieţii nu s-au întors nici a doua zi. Alimentele lui Igor şi Vasili se terminară. A doua zi, dimineaţa, Kazarenko puse ultima bucată de pîine de o parte şi spuse hotărît:

— Trebuie să plec la Tangui, să văd ce e cu băieţii şi să aduc alimente. Igor, tu ai să întreţii singur focul în sobe.

Vasili plecă cu un camion de ocazie.

— Poate mă întorc pînă diseară! strigă el la plecare şi-şi luă rămas bun de la el.

Dar nu e uşor să călătoreşti pe drumurile din taiga. Undeva, pe panta unei movile, camionul se înfundă.

Trecu o zi, trecură două. Igor era singur. Foamea îl chinuia. Cîteva zile în şir tăia cu toporul ramuri groase de pin şi le aruncă în cele patru sobe lacome şi pline de jăratic... Pe Igor îl cuprinse frica. I se părea că-l aruncase lumea aici, că la sute de kilometri în jur nu era nimeni în taiga...

Seara, tîrziu, auzi zgomotul unei maşini.

— Băieţii!

Era şeful şantierului, Kostea Veklinici, tînăr şi el, terminase institutul anul acesta. Savrov îi povesti ce se întîmplase.

— Nu-i nimic, Igor!... Am să-ţi aduc alimente, dar abia mîine. Mai devreme nu se poate. Pînă atunci — şi el îi întinse un pachet, — mănîncă puţin salam. Dar să ai grijă să nu îngheţe betonul. Ţine-te bine. Fii tare!

Nu în zadar se spune că o vorbă bună te încălzeşte şi nu simţi gerul. Kostea Veklinici plecă, iar Igor, deşi mîncă puţin — lăsă o bucăţică de salam şi pentru a doua zi — nu mai era atît de flămînd şi nu se mai simţea atît de singur.

Focul ardea cu putere şi tînărul arunca mereu în sobe bucăţi de lemne. Se simţea bine şi era vesel. Ii venea să strige, să-l audă toată lumea în taiga: „E-hei! E-hei!" Asta-i focul meu, ăsta-i cortul meu, asta-i taigaua mea! Eu lucrez aici!"

Mi-am adus aminte de această întîmplare, cînd am luat parte, nu de mult, la serata solemnă a comsomoliştilor care au construit linia de transmisiune electrică, consacrată terminării construcţiei.

De la tribună, zburau în sala plină de tineri cu feţele aprinse, cuvinte înflăcărate: „Intr-un termen neobişnuit de scurt... prin taiga şi prin mlaştini... curentul electric... croism... sufletele tari..." Comsomoliştii erau asemuiţi cu tinerii eroi care au construit Magnitogorsk, Comsomolsk — pe Amur. S-a citit şi salutul Comitetului Central al Comsomolului.

Mă uitam la feţele arse de soare ale băieţilor şi mă gîndeam: „Da, ei au tăiat arbori, au făcut săpături adînci în taiga, au ridicat piloni, dar, în tot acest timp s-a săvîrşit acolo şi o operă mare şi minunată: s-a format caracterul acestor tineri. Acum Igor Savrov şi alţi tineri ca el, sute de tineri, sparg şi găuresc cu aceeaşi dîrzenie stîncile pentru Centrala electrică de la Bratsk, montează construcţii de mii de tone pentru întreprinderi industriale mari.

Ei au învăţat multe lucruri, pot să construiască orice.

Esența reacționară a „Gîndirismului“

(continuare din numărul trecut)

Victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie a avut un uriaș ecou în viața popoarelor. Speranțele milioanelor de asupriți, într-o lume mai bună și mai dreaptă, fără mizerie și fără exploatare, așa cum o înfățișau cuvintele „Internaționalei“, au căpătat un puternic imbold. Pentru prima dată în istorie, pe a șasea parte a planetei, se instaurase orînduirea cea nouă. Lumea și-a schimbat dintr-o dată înfățișarea geografică, socialismul devenind astfel o permanență concretă în existența omenirii. Începuse o altă eră. Și pentru orice om cu judecată sănătoasă era clar că societatea capitalistă intrase într-o criză fără sfîrșit, intrase în agonie. De acest lucru și-au dat seama pînă și cei mai incorigibili apologeți ai burgheziei. „Tot ce în Europa părea stabilizat prin obicei — se plîngea unul dintre ei — se deplasează. În nici o parte și despre orice ar fi vorba, nu se mai simte pămîntul tare sub picioare, terenul e vulcanic și toate erupțiile sînt posibile...“ Dar așa cum atît de profund se observa în recenta Cuvîntare a tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej la a 15-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U., „Schimbările progresiste care au cerut lichidarea unor privilegii au fost totdeauna însoțite de strigătele celor privilegiați care prevesteau că odată cu pierderea privilegiilor lor, va izbucni o criză care va face să piară totul. În realitate n-au pierit decît privilegiile, iar lumea a continuat să trăiască și să se dezvolte“. Printre „proorocii“ sumbri, ce și-au făcut apariția la scurtă vreme după epocalele evenimente din octombrie 1917, a fost și Oswald Spengler. În iunie 1918 a văzut lumina tiparului scrierea sa, în două volume, intitulată Der Untergang des Abendlandes. (Declinul Occidentului). Impunătoare prin numărul paginilor și uluma erorilor conținute, Declînul Occidentului este, înainte de toate, o carte bombastică și eclectică. Nu vom intra acum într-o descriere amănunțită a celor două tomuri: Formă și realitate și Perspectivele istoriei universale. Pe scurt: pentru Spengler destinul istoriei derivă din cultură (idee de extracție hegeliană; Hegel spunea că progresul în istorie e un progres de conștiință). Istoria n-ar fi, chipurile, decît o descriere a formelor pe care le îmbracă cultura. Autorul pune accentul pe rolul intuiției; în înțelegerea diferitelor culturi care ca și plantele — Kulturen sind Pflanzen — se nasc, cresc, mor, ascultă de legile firii. Ca într-un organism celulele, în societate statele îmbătrînesc pe rînd, mai tîrziu sau mai devreme. Franța, Italia, Spania, Anglia și-au jucat rolul civilizator. Acum e rîndul Germaniei. Spengler prevestește culturii europene un apropiat sfîrșit. El identifică deliberat declinul general în care intrase capitalismul cu o presupusă criză „fatală“ a popoarelor din țările Europei apusene, cu scopul vădit de a semăna în conștiința oamenilor neîncredere față de viitor, față de lupta proletariatului pentru eliberarea omenirii de sub exploatare. În schimb, Declinul Occidentului încurajează pretențiile revanșarde ale Germaniei canibaliste, care ieșise înfrîntă din primul război mondial, acțiunile pretendenților naziști la dominația lumii. Cultura europeană „faustică“ urmînd să sfîrșească, Germania e chemată să joace frenetic cei din urmă act „luminos“.

Istoria a infirmat de mult profețiile mincinoase ale lui Oswald Spengler și ale celor ce s-au grăbit să-l imite: Massis (cu Defense de l'Occident), Keyserling (cu La revolution mondiale et la responsabilité de l'ésprit) etc. Dar nu trebuie să uităm că Declinul Occidentului a fost o lucrare filozofică ce a pregătit cu tenacitate spiritul nazist, pretențiile nebunești ale invadatorilor Europei. Chiar de la primul său număr, Gîndirea îi consacra lui Spengler un amplu articol, considerîndu-l „un Copernic al istoriei“, un deschizător de drumuri a cărui pildă trebuie urmată. Și ortodoxismul a folosit adeseori o seamă de procedee spengleriene.

Discutînd despre „ortodoxism“, cea de a doua coordonată a ideologiei literare reacționare propagate la revista Gîndirea, e necesar să avem însă în vedere, în primul rînd, o serie de acțiuni diversioniste întreprinse în domeniul filozofiei, literaturii și artei de către biserica catolică încă din secolul trecut. Ar fi util, de pildă, să urmărim apariția și „dezvoltarea“ romantismului reacționar, de unde pornesc, desigur, repulsia pentru tot ceea ce este real, preferința pentru imaginar, exotic, bizar, sadic, ocult și celelalte „motive“ ale literaturii decadente de mai tîrziu, — care nu-i de loc străin la început, de spiritul religios, de interesele bisericii catolice. La 4 august 1879, Papa Leon al XII-lea își inaugurează pontificatul cu enciclica „Aeternis Patris“ prin care doctrina „sfîntului“ Toma d'Aquino este proclamată filozofie oficială a bisericii catolice. Prin aceasta catolicismul simulează acceptarea raționalismului, progresului, scientismului. La baza sistemului filozofo-teologal al lui Toma d'Aquino stă ideea unui Dumnezeu doar ca substanță primară, ce dirijează, însă, după propria-i voință, totul în univers.

Campania dusă de reacțiunea catolică împotriva progresului, a mișcării muncitorești, a materialismului filozofic, a luat cu timpul proporții tot mai mari. În Materialism și empiriocriticism, Lenin remarca: „Cine este cîtuși de puțin familiarizat cu literatura filozofică, știe că cu greu ar putea fi găsit astăzi, fie chiar un singur profesor de filozofie (sau de teologie) care să nu se ocupe, direct sau indirect, de combaterea materialismului“.

Pe linia acestei politici religioase a artei, abatele Henri Bremond a ținut în 1925 la Academia Franceză vestitul discurs cu privire la „poezia pură“, explicitat un an mai tîrziu prin Priere et poésie. În concepția reacționară a lui Bremond poezia este un prilej de extaz mistic: „poezia pură e tăcere și misticism“. Jaques și Raisa Maritain, în Situation de la poésie, dezvoltă ideea într-un spirit teologic și mai tenebros. Poezia fiind eternă căutare de frumos, iar Dumnezeu fiind, după „Sfîntul Toma“, frumusețea tuturor frumuseților — Bremond are dreptate, — ea e căutare de Dumnezeu. Cu extrase din diferiți poeți se convine că poezia e ca și rugăciunea, un „contact“ cu divinitatea.

În fața ofensivei generale întreprinsă de biserica catolică în ultimul secol împotriva progresului rațiunii, materialismului, împotriva mișcării muncitorești, în ultimă instanță, biserica răsăriteană nu putea rămîne neutră. Mai ales în Rusia țaristă, unde biserica era principalul sprijin al autocrației, se cristalizează un puternic curent „cultural“ mistic. Unul dintre reprezentanții lui este Vladimir Soloviev. Ca și tomiștii, Soloviev caută să împace rațiunea cu religia. Soloviov consideră religia ca pe o legătură între om și cosmos, între om și „principiul absolut“, centrul a tot ce există, Dumnezeu. Reiese că viața omului are rost numai în măsura acestei legături cu imperativul religios. Omul, fiind creat de Dumnezeu, are ceva sfînt în el (Teantropos — omul-dumnezeu). „Teantropia“ anticipează, în alt sens, „modul teandric“ al lui Nichifor Crainic. Și Soloviev, ca și toți misticii, susține că oamenii nu sînt egali.

O importanță foarte mare, în apus și la noi, i s-a acordat „cugetării“ religioase a preotului contrarevoluționar, fugit după Marea Revoluție Socialistă din Octombrie peste graniță, Nicolae Berdiaeff. Berdiaeff pune în același potcap popesc exagerațiile spengleriene, tomismul, „voința de putere“, teantropia lui Soloviev, intuiționismul bergsonian, scoțîndu-le la nevoie cu o îndemînare de prestidigitator. El se manifestă ca un dușman neîmpăcat al progresului tehnic, al industrialismului care a adus pe lume proletariatul, cauza tuturor „nenorocirilor“ societății burgheze. Gîndirea renașterii, prin antropocentrismul ei, constituie, după teologul filozof, primul germene al „dezechilibrului actual“; gîndirea medievală, religioasă, era mult mai solidă, punea la baza tuturor acțiunilor gestul dumnezeesc. În loc să privească cu încredere viitorul, omul contemporan îl privește cu groază. Morala: trebuie să instaurăm pe pămînt „Un nou Ev-Mediu“.

În Gîndirea au fost reproduși, comentați, „popularizați“: Floreski, Sestov, Merejkovski, Berdiaeff, Bulgakov, ale căror teorii stau la baza „ortodoxiei“ moderne.

Și în privința ortodoxismului s-au produs o seamă de „regăsiri“ de-a dreptul scandaloase. Bazele unei politici-culturale fasciste pe plan local nu puteau rămîne în afara sferelor ideologiei fasciste europene. Doctrina catolică a „Sfîntului Toma“, care proclama că Dumnezeu este „frumusețea tuturor frumuseților“, alterna în Germania protestantă cu speculații pe marginea fondului sufletesc războinic al goților antici. Gîndiriștii au căutat să le îmbine. Nae Ionescu și apoi Nichifor Crainic — ambii teologi — au descoperit că în fond doctrina lui Toma nu e originală. Cu o mie de ani în urmă Dionisie Areopagitul spusese în Numele sfinte, aceleași lucruri despre frumos. Dionisie considera, și el, ca și Plotin, Augustin și Toma că frumusețea este un nume divin: „Frumosul este începutul tuturor lucrurilor“.

Curioasă este această aparență de originalitate, de anticosmopolitism pe care „gîndirismul“ a încercat să o afișeze continuu. Istoria literaturii române nu cunoaște o altă orientare critică reacționară a cărei interese politice să fie atît de stingaci acoperite și care să se intituleze în același timp în mod fățarnic „autohtonă“.

Burghezia românească agitase în tinerețe lozinca originii latine a poporului nostru. Gîndiriștii au părăsit-o. Dar nu din dragoste pentru adevăr ci pentru că tradiția romană fusese revendicată, deja, de fasciștii italieni. Au fost inventați în grabă niște strămoși mai vechi și mai bravi decît romanii. Așa s-a întîmplat și cu „ortodoxismul“.

Ceea ce catolicismul clădise anevoios atîtea veacuri, ortodocșii afirmă că nu-i decît o veche idee a lor. Sfîntul Toma il plagiase, pare-se, pe Sfîntul Dionisie. Nu numai atît, dar exigențele expresioniste, formulate în plin secol XX, cu privire la disprețul față de amănuntul material în artă, la detaliul teluric în genere, „par“ ortodocșilor un „anacronism“. Arta bizantină milenară a disprețuit totdeauna amănuntul, ea e numai expresie. De ce să imităm Europa cînd noi am fost din vechime mai originali decît ea? După ce romanii fuseseră apostrofați pentru obrăznicie — au îndrăznit să atace un popor mai vechi decît ei, — după după ce gîndiriștii demonstraseră că sfîntul Toma nu face două parale, întrucît furase ideile unui sfînt oriental, ei vin acum și se înfățișează ca strănepoți ai expresionismului.

Prin ce s-a caracterizat efectiv ortodoxismul în creația beletristică? Printr-o invazie de heruvimi, serafimi, sfinți, asceți. Frumusețea naturii — pămîntul și cerul, de fapt cosmosul, fiind creația lui Dumnezeu, pendularea neputincioasă a privirii între cer și pămînt ajunge mobilul poeziei publicate în revistă. Un panteism creștin preamărind „gîia sfîntă“ se face simțit în scrisul lui Ion Pillat, Emanoil Bucuța, Victor Papillian, V. Voiculescu, Adrian Maniu, fără a mai vorbi de alții.

Parcurgînd cele două coordonate ideologice ale gîndirismului: „autohtonismul“, cu „miturile“ sale componente și „ortodoxismul“, ne putem da seama și mai bine acum de rolul lor diversionist.

Oricine încearcă să se orienteze în acest noian ideologic reacționar care este „gîndirismul“, va constata desigur evidente deosebiri între filozofia culturii ori estetica lui Lucian Blaga și cea a lui Nichifor Crainic, de pildă, sau între „eseistica“ acestuia din urmă și cea a lui Emil Cioran. Nu trebuie să uităm însă, că, așa cum spunea Marx: „Toți idealiștii, filozofici și religioși, antici și moderni, cred în inspirații, în revelații, în mîntuitori, în făcători de minuni și numai de gradul lor de cultură depinde dacă această credință îmbracă o formă simplistă religioasă sau cultă, filozofică, așa cum numai de energia lor, de caracterul lor, de poziția lor socială etc. depinde dacă au o atitudine activă sau pasivă față de credința în minuni, adică, dacă sînt pastori făcători de minuni sau fac parte din turma acestora, dacă urmăresc țeluri teoretice sau practice“ (Marx și Engels, Opere vol. III Buc. Ed. Politică, 1958, p. 564).

În filozofia lui Lucian Blaga vom observa un misticism diluat, „inofensiv“, pedant. O prudență excesivă face ca totul să pară învăluit în limbajul „metafizicii pure“, fără aderențe politice directe.

Crainic însă, agent plătit al fascismului, nu se dă în lături de la proclamarea deschisă a unei literaturi care să slujească teroarea, războiul, crima. Nostalgia paradisului e un tratat de estetică, scris de pe o atare poziție, la nivelul predicilor parohiale. Aici omul este considerat drept un infractor izgonit din paradis ce are mereu nostalgia acestuia. În tot ce e frumos, ni se pare că recunoaștem ceva aparținînd vremilor dintîi, fericitelor zile ale Edenului.

De la simplă fantezie, cum ne apare acum, „estetica“ teologică ajunsese în timpul negrei dictaturi fasciste a lui Antonescu subiect de „comunicări academice“, de discursuri „de recepție“, politică spirituală (sau culturală) de stat. Fascismul a folosit din plin ajutorul „ideologic“ gîndirist. Activitatea revistei, timp de 23 de ani, i-a fost un sprijin efectiv.

„Gîndirismul“ mai cunoaște și o a treia fază: din falanga „filozofilor“ de la Gîndirea se desprind, mai ales în ultimii ani de existență ai revistei, cîtiva care neagă principiile gîndiriste, neagă religia ca ortodoxie și tind spre altceva. Revelația mistică nu mai „justifica“ suficient fascismul din punct de vedere filozofic, ajuns în culmea „dinamismului“ prin declanșarea războiului. Apare Emil Cioran, jalnicul scrib legionar, — detractor sinistru al țării noastre, care propune „o Românie în delir“. Singura religie prescrisă e agresiunea. Creștinismul cu mila sa samariteană de oameni a adus numai rele. Trebuie să urăști, să ucizi, să zdrobești ca să fii mare. Blestemul poetic din Mioriță, cu fatalismul său inerent, trebuie distrus. Cioran cere anihilarea tuturor valorilor care nu promovează acțiunea fanatică, riscul cu orice preț. Prusia — nota el — valorează cît toate celelalte provincii ale Germaniei, tocmai prin spiritul ei agresiv. Agresivitatea e totul în istorie. A treia fază a „gîndirismului“... n-a mai apucat să se „maturizeze“ căci istoria, prin actul de la 23 August 1944, a strivit-o definitiv și irevocabil. Astfel înfățișată, structura ideologică a gîndirismului dezvăluie și mai mult esența sa reacționară, fascistă. Fiecare dintre cele trei atitudini, enunțate de noi, și-a avut „reprezentanții“ săi. N-are rost să ne oprim asupra tuturor. E cea mai neagră orientare pe care a cunoscut-o istoria literaturii noastre.

Într-o perioadă cînd realismul cîștiga poziții prin apariția unor romane ca Ion, Pădurea Spînzuraților, Răscoala, Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război, Patul lui Procust, Zodia cancerului, Baltagul, cînd poezia, prin pana lui Tudor Arghezi, atinge culmi artistice greu de egalat, cînd în ciuda propagandei „artei libere“, a „artei pentru artă“, beletristica românească nu încetează, în ce avea mai bun, legăturile cu tradiția scrisului cetățenesc, angajat, inspirat din viața poporului, gruparea de scriitori și „filozofi“ de la Gîndirea își asuma o sarcină provocatoare, fals realistă, menită să slujească interesele capitalismului fascizant. Adîncirea în misticism, exaltarea instinctelor primare, încurajarea obscurantismului, ridicarea lui la rangul de dogmă națională, acestea sînt armele cu care fascismul a încercat să cotropească gîndirea românească dintre cele două războaie mondiale.

Analiza prozei, poeziei și criticii epocii nu poate fi concepută științific, marxist, fără a se ține seamă de situația semnalată. Proza lui Gib Mihăescu, poezia lui Lucian Blaga, lirica lui Ion Pillat, sînt valori ce nu pot fi preluate global. Ele au serioase carențe ideologice. Ades ne aflăm în fața unor grosolane abateri de la realism și deci de la adevăr. După cum precizasem anterior, nu toți colaboratorii Gîndirii, mai ales cei incidentali, au fost „gîndiriști“ orice interpretare exagerată în acest sens poate duce la concluzii eronate.

Nu trebuie trecut cu vederea faptul că „gîndirismul“ nu s-a format ca orientare literară reacționară numai în paginile publicației periodice: Gîndirea. Unii colaboratori ai revistei au încercat să exporte spiritul mistico-tradiționalist și în alte părți. Pe Mircea Eliade, pe Emil Cioran pe Dan Botta nu îi vom întîlni în sumarul diferitelor numere. Ei însă vor duce „lateral“ aceeași activitate odioasă în cadrul altor periodice. Alături de Gîndirea, „revista mamă“, din aceleași fonduri ale propagandei fasciste au mai fost întreținute și publicațiile „literare“ prozelite: Rînduiala, Sfarmă Piatră, Dacia rediviva, Meșterul Manole, Munții Apuseni, Credința, Cuget moldovenesc, Cuțitul dorului, etc. Acestea însă, respinse de cititori, nu au putut rezista prea mult timp oprobriului public și la relativ scurt timp de la apariție au dat faliment.

Evoluția societății românești din perioada 1920-1944 a arătat încă o dată că în istorie cuvîntul hotărîtor îl au masele. Poporul român, sub conducerea celor mai buni fii ai săi, comuniștii, a zdrobit definitiv fascismul.

Împotriva „gîndirismului“, „ideologie literară“ profund reacționară, a luat atitudine întreaga opinie publică democrată, unii critici și publicații literare burgheze moderate, dar, mai ales, au luat atitudine împotriva gîndirismului revistele îndrumate de partid: Bluze albastre, Veac nou, Cultura proletară. Era nouă, Reporter, Alexandru Sahia a fost un neobosit luptător împotriva diversiunii gîndiriste. Revistele aflate sub influența partidului, sau îndrumate de partid, arătau clar că ne aflăm în fața unei „contrarevoluții preventive“, avînd ca scop promovarea fățișă a fascismului, adormirea conștiinței revoluționare a maselor.

„Fascismul se adresează vouă, tinerei generații, pentru ca, sub fraze mincinoase, să vă capteze și să vă transforme în unelte de asuprire și exploatare a maselor muncitoare de la orașe și sate contra propriilor voastre interese. Poate fascismul barbar să fie un ideal pentru tînăra generație? Nu! Tovarăși tineri, locul vostru este alături de întreaga clasă muncitoare, în lupta revoluționară pentru distrugerea puterii capitaliste, pentru cucerirea puterii de către clasa muncitoare, pentru civilizația socialistă“, sunau cuvintele unui manifest al P.C.R. din iulie 1935.

„Gîndirismul“ s-a travestit într-un așazis „curent literar“. Unii critici și istorici literari îl mai consideră ca atare și astăzi. E necesar să scoatem în evidență adevărata sa esență reacționară, adevăratul său caracter diversionist, banditesc, pentru a nu mai exista nici un fel de echivocuri. Curentele literare apar și se impun, de obicei, ca rezultate sintetice ale unor faze sau perioade din dezvoltarea literaturii. Ideile lor, ilustrate întotdeauna prin opere importante ca valoare artistică, se sting treptat o dată cu apariția altor forme noi ale mișcării literare. Dar nimeni nu cunoaște un curent literar care să înceteze automat de a mai exista, o dată cu sfîrșitul lamentabil al unei politici reacționare de stat, așa cum s-a întîmplat cu „gîndirismul“ muribund în august 1944, cînd regimul de cruntă dictatură fascistă a lui Antonescu, care încercase să-l mențină cu forța în literatura română, a fost răsturnat, prin insurecția armată a forțelor patriotice din România, conduse de Partidul Comunist. Ni se pare că acesta este cel mai convingător argument asupra caracterului diversionist al „gîndirismului“, provocare „ideologică“ stipendiată de organizațiile fasciste, de ambasada Germaniei hitleriste la București. „Numai acele orientări ale literaturii ajung la o dezvoltare strălucită care apar sub influența unor idei puternice și vii, care satisfac cerințele imperioase ale epocii“ — arată Cernișevski.

Că „gîndirismul“ nu a fost un curent literar adevărat ci, un intrus „teoretic“ fascist ne-o mai dovedește și faptul că el a fost respins și condamnat de marea majoritate a opiniei publice românești din perioada interbelică. Un curent literar care are ca adversar principal majoritatea cititorilor nu are sens. Apoi, însuși caracterul eterogen al gîndirismului ne arăta că nu poate fi vorba despre o unitate de creatori ci de o grupare huliganică, mai mult sau mai puțin arbitrar alcătuită, care pe parcurs a suferit radicale modificări, aservită propagandei diverselor organizații, partide și guverne fasciste, interne ori „externe“.

Oricum esența reacționară a „gîndirismului“ este evidentă.

În limitele prezentului articol (chiar cu această „continuare din numărul trecut“) nu ne-am putut ocupa de creația beletristică a poeților, prozatorilor și dramaturgilor care au gravitat în jurul revistei Gîndirea. Despre aceasta cît și despre o serie de alte probleme ce nu au putut fi discutate acum vom vorbi altă dată.

Gh. Achiței

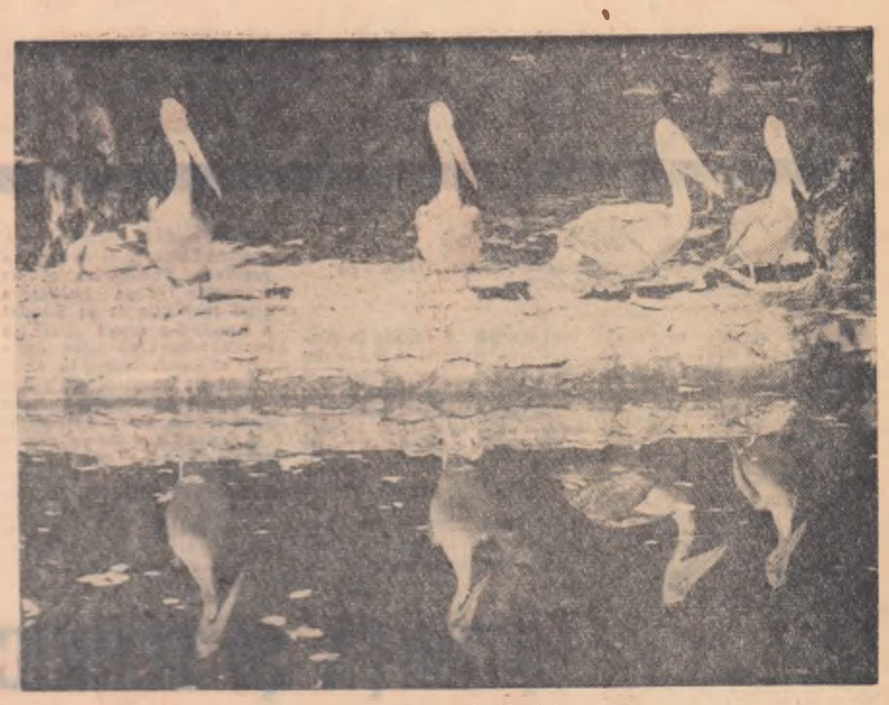

Soare de toamnă în Cișmigiu

RELIEF

O antologie a basmului românesc în limba rusă

Tot mai numeroase sînt în ultima vreme traducerile din literatura română apărute în vitrinele librăriilor sovietice. Cititorul sovietic a putut face astfel cunoștință, prin intermediul tălmăcirilor, cu cele mai de seamă lucrări literare aparținînd atît literaturii noastre clasice, cît și celei contemporane.

În Uniunea Sovietică au văzut lumina tiparului operele lui Caragiale, Eminescu, Slavici etc. Nu au fost neglijate nici lucrările cele mai valoroase, aparținînd unor romancieri, poeți și dramaturgi contemporani. Al. Sahia, Mihail Sebastian, Tudor Mușatescu, Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Horia Lovinescu, sînt tot atîtea nume de scriitori care au devenit cunoscute și apreciate de publicul cititor sovietic.

Pe aceeași linie de popularizare a patrimoniului nostru literar se înscrie și ultima traducere apărută la începutul acestui an, care vine să facă cunoscute frumusețea basmelor și a poveștilor noastre populare. Culegerea ce se intitulează Povești românești *cuprind două părți distincte: în prima sînt incluse poveștile și basmele ce aparțin creației epice orale, cea de-a doua parte cuprinzînd povești și basmele prelucrate sau scrise de scriitori clasici și contemporani.*

Deși folclorul oricărui popor prezintă destule dificultăți pentru traducere, existînd particularități atît în ceea ce privește limba (expresii specifice limbii populare respective), cît și redarea coloritului local, a tonului general al narațiunii, a imaginilor proprii unui anumit gen folcloric, totuși traducerea apărută se înscrie din acest punct de vedere ca o deplină biruință a colectivului de traducători sub conducerea lui E. Drujinina. Redactorului principal i se datorește de asemenea păstrarea unității de stil precum și a ritmului specific poveștilor populare românești. Din vastul tezaur al creației noastre epice au fost alese poveștile și basmele cele mai reprezentative și uneori acelea ce găsesc corespondent în creația epică slavă în general și în cea rusă în special.

În culegerea pe care putem s-o numim, fără teama de a fi spus prea mult, prima antologie a basmului românesc în limba rusă, întîlnim povești și basme dintre cele mai populare ca: Tinerețe fără bătrînețe și viață fără de moarte *(tradus de N. Anisimova),* Fata mosului cea cuminte *(tradus de E. Pokromovici),* Ileana Cosînzeana *(tradus de S. Kulmanova);* Sarea în bucate *(tradus de F. Mirenev) etc.*

În partea a doua a volumului au fost incluse poveștile: Povestea lui Harap Alb *și* Ivan Turbincă *de Ion Creangă,* Făt-Frumos din lacrimă *de Mihail Eminescu, precum și cîte o poveste aparținînd lui I. L. Caragiale și Barbu Delavrancea.*

Autorii contemporani sînt reprezentați prin poveștile scrise de Alexandru Mitru și Călin Gruia, din ale căror lucrări citățm poveștile Cine rîde la urmă *și* Tichia fermecată *de Al. Mitru,* Fiica pădurarului *și* Oaspetele nevăzut *de Călin Gruia.*

Grija deosebită, atît a traducătorilor cît și a redactorului acestei prime ediții de povești românești în limba rusă, de a păstra, pe cît permite o traducere, specificul poveștilor și basmelor noastre, fac din această culegere o valoroasă transpunere în limba rusă a unui gen al eposului nostru popular. Tirajul mare al cărții (150.000 exemplare), prezentarea grafică deosebită, vignetele reușite ce însoțesc fiecare poveste (pictor B. Svești-cov), care vin parcă să sublinieze ceea ce slova înfățișează narativ, vădesc interesul și dragostea poporului sovietic pentru tezaurul cultural al țărilor prietene.

G. ROLEANU

Trepte

Culegere literară dobrogeană

In cinstea celui de al III-lea Congres al Partidului Muncitoresc Român, Casa regională a Creației populare din Constanța a editat o nouă culegere literară. Semnează versuri și proză tineri scriitori membri ai cercurilor literare din regiunea Constanța. Lucrările, în majoritatea lor, sînt axate pe teme din viața nouă a Dobrogei. În poezia Trepte *care dă titlul culegerii — Petru Barisov, a știut să învestmînteze într-o imagine sugestivă o idee prețioasă, aceea că toate realizările noastre culminînd cu sputnicii și rachetele sînt trepte în urcușul victorios spre comunism. Aurora Contescu semnează deasemeni cîteva poezii realmente emoționante. Reținem în mod deosebit poezia lui G. Mihăescu,* E un loc ascuns pe malul mării. *Poetul ne vorbește despre lupta eroului comunist Filimon Sîrbu, în ilegalitate. Antiteza trecut-prezent are menirea să transmită convingător întreaga bogăție de idei și imagini a poeziei. G. Mihăescu semnează și o poezie nereușită intitulată* Avans. *Aici substanța poetică e mai diluată. Poeziile lui Petre Vasile Fati* (Flăcări, Hegemonie, Cîntec despre porumbei, *certifică un talent autentic, autorul are capacitatea promițătoare de a-și transpune gîndurile în imagini, știe să dea versului profunzime. P. V. Fati trebuie să persevereze în această direcție. Poeziile Marianei Filimon și ale lui Octavian Georgescu dovedesc și ele un talent evident. Și ei trebuie să muncească mai mult asupra textelor, pentru a evita unele platitudini și locuri comune. Irinarh Vartic semnează o poezie vibrantă, agitatorică,* Bună dimineața. *Peisajul Dobrogei actuale și simțămintele omului ce o locuiește constituie mobilul poeziei. Într-una din poeziile Sandei Prisăcaru,* Se urcă schelăriile spre cer, *influența lui Mihai Beniuc este flagrantă. Stanislav Popescu trebuie de asemenea să muncească mai mult pentru găsirea unor formule poetice proprii, să evite șabloanele și prozaismele. Partea de proză a culegerii este reprezentată de povestirile lui Radu Crișan și Marin Porumbescu. Ni se pare că povestirea lui Radu Crișan,* Măceșul Ștefanei, *este lungită inutil în prima parte, unde autorul stăruie prea mult asupra așazisei „legende“ a măceșului, asupra diferitelor explicații pe care le dau oamenii în legătură cu acest arbust. Autorul trebuie să evite frazele gazetărești, formulările șablonarde, generale, din vorbirea eroinei. Procesul de transformare a conștiinței oamenilor oferă un material inepuizabil tinerilor scriitori dobrogeni și ei trebuie să-l studieze minuțios. Am fi dorit ca Radu Crișan să stăruie mai intens asupra mobilurilor interioare ale personajelor sale și în special ale Ștefanei. Povestirea* Pentru cauza bolșevică *de Marin Porumbescu conține un material de viață mult mai bogat și are concizie, e scrisă cu nerv. Episoadele cunosc o desfășurare „cinematografică“. Prozatorul narează volubil și imprimă intensitate acțiunii.*

Culegerea Trepte *reprezintă un succes al tinerilor scriitori din regiunea Constanța. Așteptăm cu interes viitoarele plachete.*

M. BOTEZ

Între modă și snobism

Este, desigur, lăudabilă inițiativa Gazetei literare, de a discuta în paginile ei o seamă de probleme privind traiul zilnic al omului, interiorul casei sale, îmbrăcămintea sa, etc. Cînd observațiile sau sugestiile sînt făcute cu sobrietate, cu gust și bun simț, ele pot fi de un real ajutor miilor și miilor de oameni care se mută în case noi și vor să și le împodobească, celor care își pot cumpăra azi stofe și mătăsuri, mobilă și tablouri, lămpi și cristale. Se întîmplă însă ca unele intervenții, pornite cu o intenție bună, să alunece pe nesimțite în snobism și să capete aerul unei „cronici mondene“ de pe vremuri. Ba uneori cititorul este îndemnat la extravaganțe vestimentare, cum se întîmplă în articolul semnat de A. E. Baconski în Gazeta literară din 13 oct. a.c. După ce face cîteva aprecieri judicioase cu privire la importanța hainelor în viața omului, autorul articolului își ilustrează teza cu cîteva exemple ilustre. Aflăm de pildă că Machiavelli îi citea pe clasicii latini în ținută de gală, sau că Haydn compunea cu peruca pe cap. Se cunoaște o infinitate de manii vestimentare rămase celebre, există și azi destui năzdrăvani în materie, dar epoca și societatea noastră e din ce în ce mai puțin sensibilă la extravaganțe. Ori, considerațiile lui A. E. Baconski, tocmai la asta îndeamnă, la însușirea mecanică a unui stil vestimentar numai pentru că el se prezintă ca o noutate, adică este „la modă“. Se știe însă foarte bine că moda nu este totdeauna expresia unei înnoiri necesare. Mai cu seamă în Occident, moda este o chestiune în primul rînd comercială, se schimbă calapodul pantofilor și tăietura costumelor, nu în virtutea unor criterii estetice sau de igienă, ci după interesele cutărei sau cutărei case de modă. Reclama deșănțată induce în eroare și nevoia de noutate, firească la toți locuitorii pămîntului, eșuează foarte adesea într-un exibiționism ridicol și păgubitor. A. E. Baconski nu pare a distinge în noțiunea de modă și acest element înșelător, devreme ce afirmă: „moda reprezintă aspirația firească spre noutate, spre un ideal de perfecțiune estetică și de permanentă adecvare la coordonatele contemporaneității...“ Conștient de viciile stridente ale unor „mode“ recente, autorul adaugă: „...și atunci cînd sînt reluate linii și obiceiuri mai vechi, ele apar cu inevitabilele retușări închipuind altoiul epocii respective“. Este oare o „adecvare la coordonatele contemporaneității“ pantoful ascuțit, lung de o jumătate metru, vesta încheiată sub gît, pantalonul strimt ca un bernevece, haina ajustată și încheiată la trei nasturi? Este aceasta un ideal de perfecțiune estetică? Rică Venturiano însuși s-ar sfii să apară îmbrăcat astfel în zilele noastre.

A. E. Baconski pare a fi adeptul unei permanente înnoiri vestimentare și desigur știe că acum vreo 3—4 ani, cîțiva croitori au încercat, firește inspirîndu-se din jurnalele străine, să introducă sacoul cu reverul lat, absolut neestetic și neeconomic. „Moda“ asta s-a prăbușit revede și victimele s-au grăbit să-și dea costumele la refăcut. Ceea ce dovedește că publicul nu acceptă ușor exagerările, refuză extravaganțele, nu din conservatorism, ci din bun simț. Parafrazîndu-l pe A. E. Baconski, am spune că publicul nostru e mult mai exigent decît ar putea-o bănui un amator de inovații mercantile.

Cît privește îndemnul autorului adresat fabricilor de confecții de a face numai haine fără căptușeală de vată sau cismarilor de a ne pricopsi cu pantofi ascuțiți, nu credem că el va avea vreun ecou. Bănuim că cei care fac pentru noi haine ascultă de criterii mai sănătoase și nu se inspiră din recuzita teatrului caragealesc. Pentru că altfel ar însemna să ne pomenim îmbrăcați ca Farfuridi și Cațavencu.

AL. T.

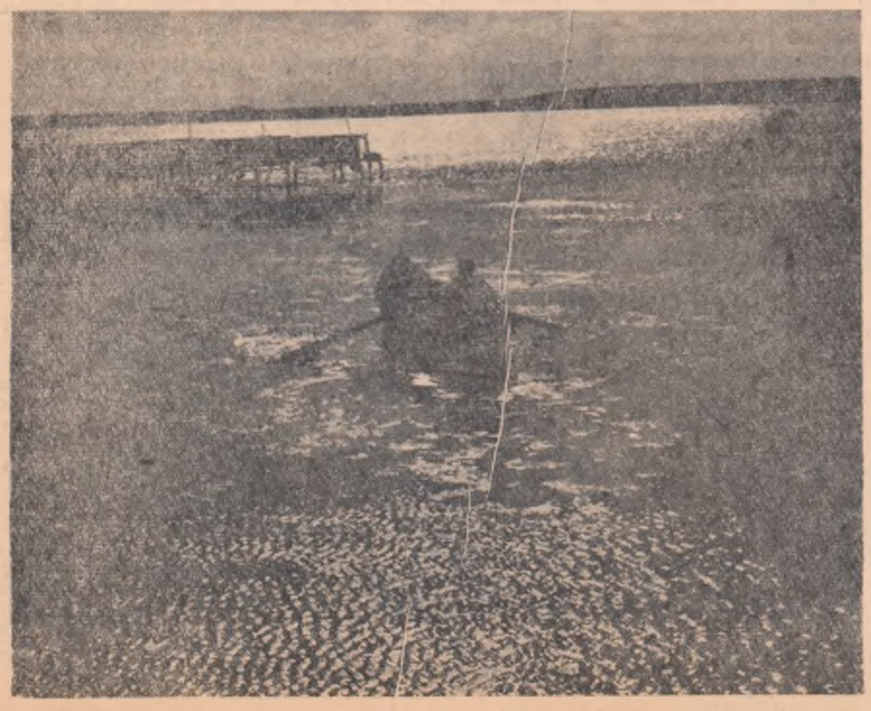

Coboară seara

(fotografii de prof. V. Orza)

CALEIDOSCOP

ŞTIINŢA ŞI TEHNICA SOVIETICĂ PE PLAN MONDIAL

Acad. Prof. E. Carafoli
Directorul Institutului de Mecanică Aplicată „Traian Vuia" al Academiei R.P.R.

Foarte recent, am participat la două Congrese Internaţionale: cel de Mecanică Aplicată de la Stresa (Italia) şi cel de ştiinţe aeronautice de la Zürich (Elveţia). Sosesc din aceste locuri cu impresiile cele mai proaspete. In legătură cu obiectul prezentului articol, un prim efect al influenţei care s-a impus pretutindeni şi ştiinţei şi tehnicii sovietice în toate domeniile de activitate, efect pe care l-am constatat eu însumi la aceste manifestări internaţionale, a fost preocuparea tinerilor savanţi americani, ca să nu vorbim decît de aceştia deocamdată, de a învăţa limba rusă. Intr-adevăr, la observaţia mea că unii dintre ei vorbesc rusește, ei mi-au răspuns că mulţi au învăţat, dacă nu chiar să vorbească perfect, cel puţin să citească, cu sau fără dicţionar, lucrările savanţilor ruşi; acest lucru le-a fost absolut necesar, importanţa rezultatelor ştiinţifice şi a realizărilor tehnice sovietice fiind, spuneau ei, cu totul remarcabile. Este, deci, imposibil a se face abstracţie de ele la ora actuală, fără prejudicii grave în tratarea riguroasă a diferitelor probleme. Iată o dovadă de pătrundere şi de apreciere admirativă a ştiinţei sovietice peste hotare.

Aproape în mai toate domeniile, rezultatele ştiinţifice obţinute de cercetătorii sovietici, realizările tehnice şi industriale, care apar mereu într-o cadenţă vie, în U.R.S.S., s-au impus şi peste hotare prin lucrări de mare anvergură traduse în mai multe limbi, prin comunicările şi conferinţele ţinute în străinătate în foruri înalte sau în manifestări internaţionale, sau, indirect, prin ecoul şi admiraţia entuziastă stîrnite în lumea întreagă de realizări excepţionale, care impresionează nu numai prin măreţia lor, ci şi prin consecvenţa cu care se succed în ritm vertiginos, atingînd culmile cele mai înalte ale ştiinţei. S-a deschis acum o competiţie internaţională pentru cucerirea spaţiului interplanetar. Omul dezvăluie unul cîte unul secretele naturii şi ale universului. Aşa cum marile descoperiri geografice au lărgit, cu cîteva secole în urmă, hotarele lumii din acea epocă, tot astfel astăzi, printr-un proces incomparabil mai complex, omul îşi lărgeşte limitele cunoaşterii, avîntîndu-se tot mai departe în larg, în spaţiul nemărginit al cosmosului (în macro-cosm) şi pătrunzînd tot mai adînc în intimitatea structurii atomului (în micro-cosm).

In faţa acestui tablou impresionant al progresului, se reliefează în mod deosebit rezultatele şi realizările ştiinţei şi tehnicii sovietice, care au contribuit la dezvoltarea multilaterală a industriei, a agriculturii şi a culturii, ridicînd în mod considerabil standardul de viaţă al poporului sovietic.

Prin amploarea fără precedent a unor cuceriri epocale, care au depăşit cele mai îndrăzneţe visuri ale omenirii, ştiinţa şi tehnica sovietică s-au impus cu tărie peste hotare, bucurîndu-se pe plan mondial de un prestigiu fără seamăn.

Un asemenea progres, care dovedeşte un potenţial ştiinţific foarte înalt şi o bază materială de investigaţie dintre cele mai bogate şi mai moderne, a fost posibil datorită atenţiei deosebite pe care Uniunea Sovietică a acordat-o ştiinţei şi tehnicii, considerîndu-le drept cel mai important pivot pentru noua orînduire social-politică, care treçe acum la construirea desfăşurată a comunismului. Savanţilor ruşi li s-au recunoscut meritele deosebite în dezvoltarea ştiinţei şi li s-a dat un sprijin larg, moral şi material, în activitatea lor creatoare. In acest sens este elocventă scrisoarea trimisă Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice de către marele ŢIOLKOVSKI, părintele astronauticii ruse şi sovietice, cu şase zile înainte de moartea sa (13 septembrie 1935), în care scria, printre altele: „Toate lucrările mele în domeniul aeronauticii, ale navigaţiei cu rachete şi ale comunicaţiilor interplanetare le predau partidului bolşevic şi puterii sovietice, adevăraţii conducători ai progresului culturii umane. Sînt convins că vor duce cu succes pînă la capăt aceste lucrări". **Marele savant rus a avut o previziune uimitoare în ceea ce priveşte cucerirea spaţiului cosmic şi în desfăşurarea impetuoasă a forţelor creatoare ale omului în societatea socialistă.**

Intr-adevăr, crearea institutiilor de învăţămînt superior organizate la cel mai înalt nivel ştiinţific şi dotate cu laboratoare dintre cele mai moderne şi mai perfecţionate, înfiinţarea institutelor de cercetări cu cadre foarte bine pregătite şi cu o bază materială bogată şi modernă, concepută în lumina celor mai noi cuceriri ale ştiinţei, organizarea laboratoarelor uzinale, a centrelor de documentare, toate acestea explică înflorirea extraordinară a ştiinţei şi tehnicii sovietice, care au condus la realizările uluitoare de astăzi.

Dacă, pînă la data de 4 octombrie 1957, omul nu putuse să dezlege multe din tainele şi enigmele spaţiului cosmic, de la acea dată, în schimb, începe asaltul impetuos pentru cucerirea cosmosului. Prin lansarea de către Uniunea Sovietică a primului satelit artificial al pămîntului s-a demonstrat practic că se poate crea şi lansa un corp ceresc artificial, deschizîndu-se, astfel, era comunicaţiilor interplanetare.

Cu datele experimentale obţinute prin lansarea celor de al II-lea şi al III-lea satelit, o nouă rachetă cosmică, care, ocolind Luna, se reîntoarce în regiunea Pămîntului şi ne transmite prima imagine a feţei invizibile de pe Pămînt a Lunii. S-a reuşit astfel, să se alcătuiască un atlas complet al Lunii, care, la Congresul Internaţional de astronautică de la Stockholm, din anul acesta, a fost considerat „ca fiind un document de o excepţională valoare". **Iar unul dintre cei mai mari savanţi ai lumii, Prof. Th. von Kàrmàn, care se găsea la acelaşi congres, a spus printre altele:** „Aceste succese produc o impresie deosebită. Ele demonstrează că Uniunea Sovietică a străbătut în ultimii ani un mare drum pe calea progresului. Americanii îşi complică prea mult sistemele lor de rachete; ruşii au ales, după cum se vede, o altă cale de perfecţionare. Ca rezultat, rachetele sovietice sînt mai simple şi mai promiţătoare. Realizările din ultimii ani nu sînt întîmplătoare. Ele reprezintă un succes al întregii ştiinţe sovietice, al întregului sistem de învăţămînt superior, un succes al noii generaţii de savanţi şi ingineri, educaţi de o strălucită pleiadă a marilor oameni de ştiinţă ruşi".

Intr-adevăr, la congresele pomenite mai sus ca şi la altele anterioare, savanţii sovietici au adus contribuţii dintre cele mai importante în probleme de bază ca: balistica cosmică, zborurile în Lună sau pe alte planete, noi probleme puse de lansarea sateliţilor artificiali ai Pămîntului etc. Comunicările sovietice privind problema revenirii în bune condiţii pe Pămînt din zborul cosmic, studiată nu numai teoretic, dar şi prin experienţe de laborator, au stîrnit un viu interes. Recent, lansarea unei rachete cosmice, a cărei navă cu fiinţe pe bord s-a reîntors pe suprafaţa Pămîntului, a confirmat din plin valoarea cercetărilor sovietice în această problemă.

De asemenea, comunicările prezentate în domeniul motoarelor rachetă au ilustrat progresele deosebite obţinute, în soluţii extrem de interesante, privind noi genuri de motoare, nepuse încă în practică şi anume, motoarele care folosesc efectele electromagnetice sau motoarele nucleare.

In sfîrşit, proiectele sovietice privind zborul omului în cosmos, în primul rînd zborurile către planetele Marte şi Venus, deschid perspective nemărginite şi atestă în mod neîndoios ritmul vertiginos de dezvoltare a ştiinţei şi tehnicii sovietice. Este acum o certitudine că vom fi cît de curînd martori la marele eveniment, pe care toată omenirea îl aşteaptă cu nerăbdare, acela de a asista la avîntarea omului în spaţiul interplanetar.

O recunoaştere oficială a prestigiului pe plan mondial, de care se bucură cosmonautica sovietică, este şi realegerea acad. sovietic LEONID SEDOV ca Preşedinte al Federaţiei Internaţionale de Astronautică. Chiar în timpul lucrărilor congresului de la Stockholm, la 20 august 1960, a fost lansată nava cosmică sovietică avînd doi cîini la bord şi alte fiinţe vii, precum şi plante, microorganisme etc. Această navă-satelit, după ce a efectuat 18 rotaţii, la o altitudine de 300 Km, a fost readusă pe Pămînt prin telecomandă.

(continuare în numărul viitor)

CONCURSUL NOSTRU

Revista „Luceafărul", împreună cu Comisia de îndrumare a cercurilor literare a Uniunii scriitorilor din R.P.R., organizează un concurs literar cu tema: „Munca pentru desăvîrşirea construirii socialismului în patria noastră".

Pot participa la acest concurs membrii cercurilor literare din ţară, ca şi tinerii care nu sînt încadraţi în cercuri. Nu pot participa membrii Uniunii scriitorilor din R.P.R. şi membrii Uniunii ziariştilor.

Lucrările, nesemnate, vor purta un motto, transcris şi pe un plic închis, în care vor fi notate numele, vîrsta, şcoala sau instituţia unde lucrează concurentul, adresa exactă. Lucrările, de preferinţă dactilografiate, vor fi trimise pînă la data de 15 ianuarie 1961 *pe adresa revistei „Luceafărul", B-dul Ana Ipătescu 15, Bucureşti.*

Concursul este dotat cu următoarele premii şi menţiuni:

POEZIE

Premiul I, lei 2.000
Premiul II, lei 1.500
Premiul III, lei 1.000
3 menţiuni a lei 500

PROZĂ

(nuvelă, schiţă, portret, reportaj literar etc.)

Premiul I, lei 3.000
Premiul II, lei 2.000
Premiul III, lei 1.500
3 menţiuni a lei 750

PIESE INTR-UN ACT

Premiul I, lei 4.000
Premiul II, lei 3.000
Premiul III, lei 2.000
3 menţiuni a lei 1.000

TRANDAFIRI PENTRU MISTER MACMILLAN

(din revista Literarni Ziwot (R. S. Cehoslovacă).

Despre trecut,
ca despre cei morţi,
numai bine!
Consideraţi, de pildă, că ultimul război
a fost un fel de bal, ceva mai mare:
ornamente festive — frunzele de stejar,
crucea de fier — trifoi cu patru foi,
împodobit cu spade şi pietre preţioase...
De ce să pomenim de vinovaţi?
La ora asta — e lipsit de tact!
Faptele, după cum se ştie,
sînt ceea ce vrem noi să fie...
Puţină bunăvoinţă, ce Dumnezeu,
şi toată lumea va fi de acord
că Wehrmachtul lui Hitler era o societate
care organiza tîrguri de mostre,
că Ilse Koch a luptat îngereşte
contra paraliziei infantile,
Goering a născocit ventilatorul,
în timp ce Goebbels traducea Cîntarea Cîntărilor
(David şi Solomon fiind autorii săi preferaţi...)
La Lidice s-a dat un recital de canto,
Himmler a nimicit tuberculoza,
din Bundeswehr fac parte cei ce cultivă roze,
Speidel e dirijorul cunoscutei orchestre
a muncitorilor din Westfalia,
Oberländer a fost un celebru glob trotter,
în fine, cel de-al doilea război mondial
este opera
lui Charlie Chaplin.

In romînește de **DAN DEŞLIU**

Note din Roma

Tivoli. Cartierul medieval

Tivoli-Tiburul roman se află la vreo douăzeci de kilometri de Roma. Dacă iei autobuzul de la gara Termini, ajungi în trei sferturi de oră la Villa d'Este, vila jocurilor de apă. Clădirea e de o masivitate mai curînd greoaie. Din tablouri şi sculpturi au rămas puţine, fără interes deosebit. Dar parcul, care coboară în terase, risipeşte cu dărnicia climei mediteraniene culoarea şi lumina. Printre palmieri, leandri şi chiparoşi, cele cîteva zeci de fîntîni arteziene sînt o demonstraţie încîntătoare a ceea ce poate izbuti apa ajutată de lumină.

Lîngă vilă, birjarii îţi oferă o oră de plimbare prin Tivoli. Ca în cele mai multe magazine italiene, după prima împotrivire a clientului, preţul coboară la jumătate. Birjari se găsesc şi la Roma, evoluează cu demnitate lîngă cortegiul nesfîrşit al automobilelor. Vechimea birjelor — scoase parcă dintr-un muzeu al transporturilor — te face să bănuieşti intervenţia întreprinderilor de turism, dornice să ofere viitorilor cu limuzine tip 1960 un plus de culoare locală, pe lîngă Chianti şi pastasciutta.

La cîteva sute de metri de Villa d'Este, lîngă un restaurant care le foloseşte drept firmă, două temple romane — al Sibilei şi al Vestei, construite la margine de stîncă deasupra unei ripe, templul circular al Vestei îşi proptește de cer coloanele corintice, uluitor de zvelte.

Alături, o tabelă indică: „Spre cartierul medieval". Mergi cîteva minute printr-un cartier neverosimil ca un decor. Nu sînt numai clădiri medievale ci şi din Renaştere. Dar de cîteva sute de ani aici pare a nu se fi clădit nimic. Pe străzi, copiii privesc la „forestieri", la turişti. Se adună, string cîteva lirete şi cumpără măslinele marinate, ieftine şi cu gust cumplit, pe care le desfac la fiecare colţ vînzătorii ambulanţi. La balcoanele care se apropie unul de altul la cîţiva metri, sînt atîrnate rufe. Decorul e viu. In casele medievale, ferite de soare, trăiesc familiile numeroase care în amiaza aceasta de duminică s-au aranjat la fereastră. Indărătul pitorescului pentru turişti, sărăcia nu se deghizează.

Intervenţia lui Michel-Angelo

In impresiile din **Nevinovaţii în călătorie**, Mark Twain e iritat de insistenţa cu care ghizii italieni îl pomenesc pe Michel-Angelo, cu o formulă „passe-partout". Recurge la soluţia umoristică şi împreună cu tovarăşul lui de călătorie se interesează sistematic în faţa oricărui obiect: „E de Michel-Angelo?" Pune aceeaşi întrebare cînd i se arată o mumie.

In reacţia lui Twain e şi spirit de frondă, e şi saturaţie faţă de reclama fals-culturală, e şi atitudinea ţanţoşă a tînărului american din Hannibal, refuzînd să se lase zdrobit în faţa unei forţe de care avea să se apropie treptat. Dar prezenţa lui Michel-Angelo la Roma e departe de a fi iritantă. Pe Bernini îl descoperi la muzeu. La Galeria Borghese, în faţa lui Apollon şi Daphne, simţi cum poate să se mişte şi să respire marmura. Dar îl descoperi şi la colţ de stradă. Cîteva dintre cele mai faimoase fîntîni îi aparţin şi în primul rînd, splendidul Triton din Piaţa Barberini. Pe Michel-Angelo îl cunoşti nu numai la Sfîntu Petru, la Sixtina, sau în muzee. Palatele şi bisericile pe care le-a clădit sînt împrăştiate prin Roma. Îl afli într-un întreg complex arhitectonic, în palatele şi Piaţa Capitoliului, unde cobori pe scara pe care el a desenat-o. Materializată în monumental sau în detaliu, prezenţa lui Bramante, a lui Michel-Angelo, a lui Bernini, a devenit parte din fiinţa artistică a oraşului.

Revolvere pe ziduri

Am citit, ca şi alţi iubitori de cinematograf, articole care vorbeau de situaţia grea a cinematografului neo-realist italian. Şi am văzut cum variante ale comediei de bulevard sau fabricate convenţionale de pitoresc sudic trase în serie — Pîine, dragoste şi fantezie, Pîine, dragoste şi gelozie etc. — au asediat pînă la sufocare filmul neo-realist. Cînd străbaţi străzile Romei, afişele uriaşe şi strident colorate ilustrează situaţia. Revolvere ţintite de personaje cu bărbi pătrate şi priviri pătrunzătoare îmi amintesc de săgeţile din ochii lui Sherlock Holmes de pe coperta broşurilor tipărite în copilărie de un editor colaborator neştiut al lui Conan Doyle. Mîini întinse să sugrume, varietăţi din King-Kong, mai înalte decît blocurile. Filme poliţiste teriflante sau eposul gangsterilor, în versiune originală americană sau în limitaţii italiene, domină piaţa. Alt filon comercial a fost redescoperit într-un anumit gen de filme istorice — montări speciaaloase cu mare risipă de ipsos şi carton. Concordanţa istorică e aproximativă, în schimb acest gen de filme beneficiază şi de avantajele producţiei poliţiste. Americanii au refăcut „Ben Hur". Comerţul italian se întoarce la montările pretenţioase de acum o jumătate de secol din vremea „Cabiriei". A nu se confunda cu filmul lui Fellini. E folosit din plin un tînăr cu faţă drăguţă şi inexpresivă, cu muşchi umflaţi. A fost, se pare, atlet de profesie. In „Hercule" făcea concurenţă lui Samson şi dărîma un palat cu braţele. In „Ultimele zile ale Pompeiului" — ultima versiune pe lîngă care cea veche pare capodoperă — se întrece pe sine. Opreşte caii în galop, luptă corp la corp cu un leu şi cu un crocodil, căruia îi dislocă maxilarul. Pare o parodie a genului, dar e vorba doar de dispreţul total faţă de spectator.

Filmul artistic italian, care s-a afirmat furtunos după război, n-a sucombat. „La dolce vita" a lui Fellini, sabotată şi birfită, e o dovadă. N-au capitulat nici marii neo-realişti. De altfel, după „Acoperişul", regizorul Vittorio de Sica a trebuit să tacă. Dar Rossellini sau Visconti continuă. In ce condiţii, o arată întîmplările de la ultimul Festival din Veneţia, care au stîrnit proteste printre membrii juriului. Bondarciuk a declarat-o într-un interviu — în presă. „Rocco şi fraţii săi" al lui Luchino Visconti, decanul neo-realismului, era aproape unanim considerat drept viitorul mare premiu. Dar directorul Festivalului, proiectat în postul acesta de Vatican, a manevrat şi a obţinut premiul pentru filmul lui Cayatte „Trecerea Rinului" apreciat de cronicari drept mediocru şi confuz.

Prietenii

Un grup dintre noi a fost primit frăţeşte la Cine-citta de către muncitorii comunişti. Nimic festiv; căldura simplă cu care se întîmpină oamenii unificaţi prin convingeri şi acţiune.

Spre seară, la Campo Verano. Am coborît din autobuz cu o staţie prea departe. caut strada şi hotelul. Cer lămuriri unui trecător. După toate aparenţele, se întoarce de la lucru. Cu amabilitatea firească pe care am întîlnit-o de atîtea ori la locuitorii Romei, face cale-întoarsă şi mă conduce, dînd în acelaşi timp explicaţii volubile cu accentul gutural şi debitul precipitat al romanului. Mă întreabă de unde sînt. **Rumeno?** Vorbeşte cu interes şi simpatie reînoită. De cîte zile mă aflu la Roma şi cum îmi place? Am fost pe Gianicento? Muncitorul acesta în haine de lucru şi cu faţa obosită vorbeşte despre monumentele oraşului sau cu mîndrie de proprietar.

In Piazza del Popolo, la o masă prieteneaască. Se află aici Maria Banuş, Cicerone Theodorescu, Nina Façon, Despina Mladoveanu. Ne-au invitat cîţiva cunoscuţi istorici şi critici literari. Natalino Sapegno, Carlo Salinari şi Gaetano Trombatore, directorii lui „Contemporaneo", Giuseppe Petronio şi Francesco Romeo din conducerea „Asociaţiei de prietenie italo-română". Cu două zile înainte, în grup mai mare, am fost în vizită la Asociaţie.

Petronio vorbeşte de Romînia. Vorbeşte romîneşte curent — a fost cinci ani profesor la Universitatea din Iaşi. A venit şi anul trecut la colocviul de romanistică, a ţinut şi un referat. E informat la zi de apariţiile şi dezbaterile literare de la noi, pe care le comentează cu vivacitate inteligentă.

Francesco Romeo ne-a vizitat anul acesta ţara. Pomeneşte de Mamaia, de Hotel Midia şi de Hotelul internaţional, de asistenta universitară care l-a călăuzit prin ţară. **Molto simpatica.**

Nu se ţin toasturi. Sîntem la 2.000 de km de ţară. Cîţiva prieteni ne vorbesc despre Bucureşti, despre mare şi despre Iaşi.

Silvian Iosifescu

SECVENŢE...

1953... Am avut fericirea să urmăresc duelul dintre marele Zatopek şi atletul — pînă atunci necunoscut — Vladimir Kuţ. Tînărul blond cu pasul elastic a trecut pe lîngă victorie iar Zatopek, înaintea noastră, a tuturor, a înţeles că-l învinge pentru prima şi poate pentru ultima oară pe Kuţ. Şi marinarul din Odesa nu s-a desmînţit. A cîştigat zeci de concursuri, a bătut recordurile lumii pe 5.000 şi 10.000 m. şi s-a întors de la Olimpiada de la Melbourne, al cărei erou necontestat a fost, cu două medalii de aur. Dar recordul lui pe această distanţă, record care părea să aibă o „viaţă" foarte lungă a fost de curînd depăşit. Cel care a alergat mai repede decît Kuţ a fost tot un sportiv care poartă pe tricou stema Uniunii Sovietice: Piotr Bolotnikov.

In U.R.S.S. există peste 20.000.000 de sportivi! Sportivii sovietici deţin jumătate din totalul recordurilor mondiale! Ei au ieşit învingători la Roma, în întrecerile celei de a XV-a Olimpiade, cucerind cele mai multe medalii de aur!

★

Cu vreo zece ani în urmă, la Moscova a avut loc un spectacol deosebit: o demonstraţie de hochei pe gheaţă a unor sportivi din străinătate. Moscoviţii i-au aplaudat cu căldură. Presa sportivă din ţările capitaliste îşi exprima satisfacţia că, la această disciplină sportivă, sovieticii nu constituie adversari redutabili pentru canadieni, americani ori suedezi.

După mai puţin de doi ani de la această demonstraţie, în finala campionatului mondial s-au întîlnit două echipe: Canada, regina hocheiului şi —

..SPORTIV

surpriză — U.R.S.S. Canadienii au început „tare", au dansat cu eleganţă pe gheaţa inundată de reflectoare... Jucau ca nişte învingători virtuali.

Rezultat final: U.R.S.S. — Canada 7:2!

★

A început Olimpiada de şah. U.R.S.S. a trimis la întreceri cea mai puternică echipă care a putut fi prezentă la un concurs de şah din istoria omenirii. Mihail Tal, campion mondial, Mihail Botvinik, fost campion mondial, Vasilii Smislov, fost campion mondial, Paul Keres, Viktor Korcinoi şi Tigran Petrosian.

„Bogatirii" şahului şi-au demonstrat zdrobitoarea superioritate încă din primele zile de concurs. Din 1948, marii maeştri sovietici au cîştigat toate marile competiţii la care au participat. Sînt convins că şi în situaţia în care n-ar fi apelat, la aceşti coloşi, trimiţînd o echipă B, de pildă, şi cu această echipă sovietică şi-ar fi adjudecat titlul olimpic. Spaaski, Taimanov, Bronştein, Boleslavski, Gheller, Kotov, ar putea alcătui o echipă de neînvins...

★

Uncori, în presă se publică o fotografie veche. Ea înfăţişează un cuplu ideal: maestra şi eleva. Maestra n-a fost alta decît Nina Dumbadze, al cărei record mondial a „trăit" pînă de curînd. Eleva, într-adevăr o elevă cu trupul subţire, cu coade castanii, era Lia. Au trecut ani. După multă muncă, Lia a ajuns în rîndul marilor atlete. Dar ea nu va uita niciodată fotografia care o înfăţişează alături de sportiva sovietică, firele trainicei prietenii ce o leagă de ea, recunoştinţa pentru sfaturile şi „tainele" împărtăşite de mult, pe gazonul stadionului Republicii...

★

După Melbourne... „Bine — spuneau mulţi ziarişti pe care succesul sovieticilor nu-i bucura — ruşii au cîştigat Olimpiada, dar trebuie să recunoaşteţi că la principala disciplină, atletismul, americanii sînt primii".

„Bine — au spus la rîndul lor sovieticii — vă invităm la Moscova, prieteni atleţi din S.U.A. Hai să ne încercăm puterile într-un meci direct!"

Rezultatul: a învins echipa U.R.S.S.

„Nu-i concludent, — au spus aceiaşi domni — avantajul terenului propriu şi-a spus cuvîntul. Să vedem ce faceţi în returul întîlnirii, în America".

Şi astfel Bolotnikov, Kaşkarov, Ţibulenko, Kuznefov, Ponomariova, Nina Otkalenko şi alţii, au avut prilejul să viziteze frumosul oraş Los Angeles. Vizita a fost foarte instructivă. Carnetele de note s-au umplut de însemnări şi a fost o vreme minunată. Uitasem să vă spun că şi aici, tot sovieticii au învins. Dar nu, nu la aceeaşi diferenţă de puncte ca la Moscova, ci mult mai mare... Dacă pe teren neutru au învins ruşii, dacă la Moscova au învins ruşii iar la Los Angeles au învins tot ruşii, unde să mai fie continuate întîlnirile?

Părinţii sputnicilor îi invită pe sportivi:

— În lună!

Desigur. E bine aşa!

G. T.

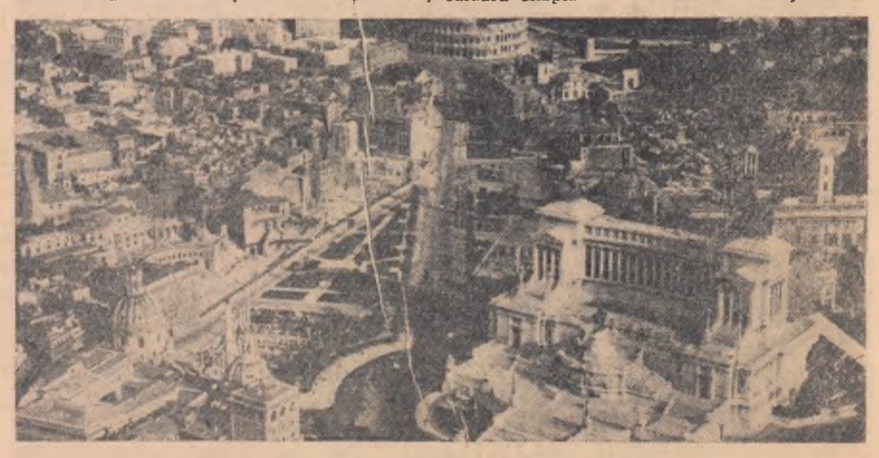

REDACŢIA: B-dul Ana Ipătescu nr. 15, telefon 11.51.54, 11.38.51; ADMINISTRAŢIA: Şoseaua Kiseleff nr. 10, telefon 18.03.99; Abonamente: 6 lei — 3 luni; 12 lei — 6 luni; 36 lei — un an; Tiparul: Combinatul poligrafic Casa Scînteii — „I. V. Stalin"